

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Isagoge Sive Introductio Ad Vitæ Spiritualis
Perfectionem, Omnibus tam Regularibus, quàm Clericis
Sæcularibus, Confessariis, Concionatoribus, & Animarum
Pastoribus perquàm utilis, & specialiter ...**

Herlet, Johann Georg

Sulzbaci, Anno MDC.XCIII.

Caput I. De Primo Novitiorum Munere & Officio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37853

sunt multi, qui ad honestæ vitæ genus se conferunt; rarissimi autem, qui ipsius jugum suscipiunt. Violentorum enim est Regnum Cælorum.

CAPUT I.

De Primo Novitiorum Munere & Officio.

S. I.

Qualiter Novitii Conscientiam suam debent emundare à peccatis Mortalibus in sæculo Commissis.

49. PRIMUS Novitiorum labor esse debet, ut conscientiam suam emundent ab omni inquinamento peccatorum mortalium, si quæ forsitan in sæculari vitâ & conversatione contraxerint, & per veram pœnitentiam necdum absterferint. Ratio prima est, quia opera cæterorum ex objecto suo bona, & in Scripturis commendata, v. g. jejunium, Laus Dei, Eleemosyna, Martyrium &c. nullius sunt meriti & valoris apud Deum, si fiant in Statu peccati mortalis; uti colligitur ex 1. Corinth. 13. Undè Deus opera talia reprobatur Psalm. 49. Peccatori dixit Deus: quare tu enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Et Eccli. 15. dicitur: Non est speciosa laus in ore peccatoris. Theologi etiam ea vocant opera mortua, quæ nunquam reviviscunt ad meritum; eò quod processerint ab animâ spiritualiter & peccatis mortua. Secunda Ratio est, quia perfectio Hominis Religiosi, ad quam Novitii etiam dispositivè

tivè saltem & remotè debent conari, regulanda est juxta vitam & conversationem Christi in terris, qui fuit Exemplar & Archetypon veræ perfectionis. Dicit autem Scriptura, quod is fuerit purissimus ab omni labe peccati. *Joann. 8. Hebr. 7. & 1. Pet. 2.* Tertia ratio est, quia perfectio consistit potissimum in conjunctione & unione cum Deo per Charitatem: huic autem unioni contrariantur quævis peccata mortalia, utpotè quæ in Scripturis vocantur *Recessio à Deo. Daniel. 9. Aversio à Deo. Jerem. 3. Elongatio à Deo. Psalm. 72. Divisio à Deo. Isaie 59. Derelictio Dei. Jerem. 2. &c.* Constat autem, quod nihil sit tam contrarium unioni & conjunctioni, quàm recedere, se avertere, dividere, & elongare ab eo, cum quo fieri debet conjunctio.

50. Porrò hæc conscientia à delictis mortalibus emundatio, & à fermento veteri expurgatio non potest aliter fieri, quàm per Sacramentum pœnitentiæ. De quo Tridentinum Concilium *Sess. 14. c. 2.* ait, quod *lapsis post Baptismum sit ad salutem necessarium, ut in nondum regeneratis ipse Baptismus; scilicet necessitate mediæ vel in re, vel in voto.* Quæ necessitas etiam in causa fuit, quod Patres dicti Concilii Doctrinam hujus Sacramenti per plura capita tam accuratè & fusè tradiderint. Et quidem *cap 5.* docent, quod pœnitentes primò debeant conari, ut Sacramento præmittant *diligentem sui discussionem, ità ut prius conscientia sua sinus omnes & lateras exploraverint.* Pro quâ discussionem con-

Heb

Perf

ceditur Novitiis tempus illud bimestre, quod ab ingressu Monasterii usque ad diem investitionis intercedit, maxime verò ultimum decendum pro spiritualibus Exercitiis deputatum. Nam quia omnes ferè Religiosi Ordines exigunt à Tyronibus Generalem de omnibus totius vitæ peccatis Confessionem; meritò illis pro discussione conscientiæ tam laboriosâ & intricatâ conceditur longior & productior temporis mora.

§ 1. Secundò requirunt *cap. 4.* ut Confessionibus peccatorum præmittatur *contritio*, sive *animi dolor ac detestatio de peccatis commissis, cum proposito non peccandi de cætero.* Quam contritionem dicunt esse duplicem: prima est *imperfecta*, quia non est Charitate formata & perfecta, vocaturque *Attritio*; *Et vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehenna & pœnarum metu concipitur communiter; estq; Donum Dei, & Spiritus S. impulsus, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis. Et quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit.* Altera est *Contritio perfecta Charitate*, sive *Actui Charitatis conjuncta*, vel ex motivo supernaturali Charitatis elicitâ; quæ cum sit Sacramentum in voto, pœnitentem Deo reconciliat, priusquam ipsum pœnitentiæ Sacramentum in re suscipiat; sicut *Baptismus in voto v. g. Martyrium vel Actus Charitatis supernaturalis justificat absque actuali*

fulce-

susceptione Sacramenti Baptismi. Quamvis au-
 tem communis sit Theologorum sententia, quod
 Attritio supernaturalis descripta superius pos-
 sit esse pars Sacramenti pœnitentiæ, etiam sine
 omni actu charitatis; Nihilominus quia non
 solum Doctores aliqui ante, sed etiam post Con-
 cilium Tridentinum tenent, requiri ad omnem
 justificationem etiam in Sacramento Pœniten-
 tiæ, Actum aliquem Dilectionis Dei, saltem mi-
 nus perfectum, juxta illud 1. Joann. 3. *Qui non
 diligit, manet in morte.* Et juxta Tridentinum
Sess. 6. c. 6. ut propterea Pallavicinus Cardinalis
de Sacramento Pœnitentiæ c. 12. n. 140. dicat,
 oppositam sententiam repugnare tum Scriptu-
 ræ, tum Patribus, tum Divo Thomæ, tum Con-
 cilio Tridentino, tum rationi: Hinc tutius aget
 Novitius, & fructuosius, si pro majori conscien-
 tiæ suæ pace & tranquillitate conciliandâ, im-
 mediatè ante Sacramentum pœnitentiæ eliciat
 Contritionem perfectam & Charitate forma-
 tam, dolendo scilicet de Peccatis, & detestando
 ea, quia Deo summo Bono adversantur &c.

52. Tertiò exigunt Patres *cap. 5. integram
 peccatorum confessionem;* quæ integritas in hoc
 consistit, ut à pœnitentibus omnia peccata mor-
 talia, quorum post diligentem sui discussionem
 Conscientiam habent, etiam si occultissima illa sint,
 recenseantur *singillatim;* cum declaratione ea-
 rum Circumstantiarum, *quæ speciem peccati
 mutant;* uti & probabilius earum, quæ intra ean-
 dem etiam speciem notabiliter malitiam peccati
 augent & aggravant; item cum expressione nu-
 meri

Hel

2
Perf

meri peccatorum certi, aut saltem probabilis, & verisimilis; prout is post diligentem conscientiae discussionem sciri & cognosci potuit.

Debet autem à Novitiis in principio suae conversionis & ante assumptionem sacri Habitūs institui Confessio Generalis de omnibus totius vitae peccatis; Idque ex tribus praecipue causis: Prima est, ut Confessarius & Magister (spiritualis intelligat, quibus praesertim vitiis & peccatis habituatīs seu malis consuetudinibus Novitii fuerint hactenus in saeculo irretiti; quibus tentationibus potissimum infestati; quae illorum ad malum propensio & inclinatio &c. Quatenus deinceps in subsequentibus Confessionibus possit eos congruis & opportunis remediis juvare, & praemunire. Secunda causa est, ut Novitii, si forte in saeculo confessiones aliquas fecissent mutilas ob defectum necessariae discussionis, aut invalidas ob defectum sufficientis Doloris & Propositi, aut quocunque ex capite defectuosas (quales, heu! plures à Juvenibus fieri solent) errorem commissum nunc emendent, & defectum suppleant. Tertia est, ut ex Generali Confessione cum tantā diligentia & multorum dierum labore peractā, major in Novitiis oriatur *Conscientiae Pax ac serenitas, cum vehementi spiritūs consolatione*; prout ex Sacramento Pœnitentiæ digne suscepto oriri solet, teste Tridentio *suprà Cap. 3.* Familiare siquidem est Diabolo, quod Novitios inquietare, & in suo progressu turbare soleat, objiciendo eis & suggerendo quasi peccata vitae suae

suæ sæcularis non sufficienter in confessione manifestaverint, aut non satis de illis doluerint. Quibus proindè tentationibus & animi inquietudinibus obviare possunt, si juxta directionem Magistri sui Spiritualis instituant exactam Generalem Confessionem de peccatis totius vitæ.

Porro ut hoc negotium instituatur & tractetur cum majori facilitate & utilitate, observanda sunt sequentia: *primò* concipiendum est vehemens desiderium & ardentissimum propositum, Confessionem Generalem de totâ vitâ faciendi tam sincerè, integrè & exactè, ac si futura esset ultima, & qualem quis in horâ mortis, coram Tribunali Christi Judicis, & ingressu æternitatis fecisse se vellet; ita ut deinceps opus non sit, amplius de repetendâ Generali Confessione cogitare. Ad quem finem servire poterunt meditationes de morte, incertitudine & brevitate vitæ humanæ, Judicio universali & Particulari, Inferno, Bonæ conscientiæ tranquillitate & lætitiâ &c. *Secundò* petenda est à Deo Gratia & auxilium, quo adjuti possimus venire in cognitionem omnium peccatorû mortalium, à primo usu rationis pleno usque ad tempus præsens commissorum; & de illis ritè dolere, ea integrè confiteri, & fructus Sacramenti pœnitentiæ (qui præter remissionem peccatorum sunt conscientiæ pax & tranquillitas, perfectior status nostri interni cognitio, & Spiritus pœnitentiæ seu Zelus Deo pro illatis injuriis & offensis satisfaciendî) ab undantiùs

He

Person

consequi valeamus. *Tertiò* sepositis omnibus aliis curis & negotiis inchoandum est scrutinium sive examen Conscientiæ circa facta, dicta, & cogitata contra Dei & Ecclesiæ Præcepta; revocando in memoriam *loca*, in quibus viximus; *Socios*, cum quibus conversati sumus; *negotia*, quæ tractavimus; Et annotando breviter, distinctè ac ordinatè cum expressione speciei & numeri, quæ in examine occurrerint, ita quidem, ut peccata vel nunquam vel sub dubio Clavibus subjecta distinguantur ab aliis, quæ jam semel certò sunt in Confessione explicata; item ut peccata ex oblivione & bonâ fide omissa discernantur ab illis, quæ cum malâ fide & damnabili verecundiâ, aut cum dubiâ conscientiâ fuerunt omissa. *Quartò* post Confessionem Generalem ultimo Exercitiorum Spiritualium die, qui investitionem immediatè præcedit, ritè peractam, agenda sunt Deo gratiæ pro infinitâ suâ Bonitate & Longanimitate, quâ nos peccatores hucusq; tolerare, & ad verâ pœnitentiam perducere dignatus est. Deindè renovandus est spiritus & propositum vitæ sanctioris posthac instituendæ. Charta etiam, quæ peccata inscripta continebat, statim est comburenda; partim nè in manus aliorum incurrat; partim etiam nè per repetitam illius inspectionem pax conscientiæ & tranquillitas parta, iterum disturbetur; aut per renovationem specierum & imaginum aliquod periculum creetur. Quapropter verba illa *Philipp. 3.* *Quæ retrò sunt, obliviscens, ad ea verò, quæ sunt priora, exten-*

extendens me ipsum, censet S. Augustinus in *Psalm. 89.* Apostolum intellexisse de peccatis præteritis, quod ea post Sacramentum pœnitentiæ ritè susceptum oblivioni sint tradenda, saltem quoad eorum speciem & particulares circumstantias; nè videlicet ex recordatione eorum perturbetur pacatus & tranquillus conscientiæ status, ad profectum spirituales maxime necessarius.

Quod si verò nihilominus post Confessionem Generalem modo supra dicto peractam oboriat post breve vel longum tempus anxietas quædam animi & dubitatio, quasi unum vel alterum peccatum fuerit per oblivionem omissum, aut non satis explicatum, tunc servire poterit ad conscientiam quietandam Doctrina Sanci in *select. disput. 4. n. 18.* quam recitat & approbat Doctissimus Diana *tract. 4. de Sacram. resolut. 107.* his verbis: *Notanda est hic sollemnis doctrina Joannis Sanci, quod nullus, etiam si scrupulis non sit vexatus, post mediocrem adhibitam in discussione conscientie sue perquisitionem, in ordine ad confessionem peccatorum efficiendam, teneatur ulterius de antea à vitâ cogitare. Quod si aliquid occurrat, non explicatum in confessione, poterit sibi persuadere, illud jam fuisse memoratum. Ita Sanci.* Quod est valde notandum, ad tollendos scrupulos.

§ 3. Denique requirunt Patres Tridentini *suprac. 8.* ut pœnitens competentem pro criminum qualitate satisfactionem à Confessario iunctam humiliter acceptet, & fideliter adimpleat

Hen
D
Perfona

pleat, partim propter integritatem Sacramenti, partim etiam, quia sic necesse est *ad prætorum peccatorum vindictam seu castigationem, & ad novæ vitæ custodiam, ac infirmitatis medicamentum.* Non debet autem Novitiis esse satis, quod impleverint pro peccatis suis satisfactionem tantum Sacramentalem à Confessario injunctam; sed insuper ex vehementi & ardenti zelo satisfaciendi Deo pro multiplicibus injuriis illatis, debent *crebris diversarum passionum angustiis patienter ducere vitam totam in pœnitentiâ;* ut inquit S. Pater Noster *in Exhortat. ad Fratres,* exercendo videlicet opera pœnalia sive afflictiva carnis, & tolerando patienter quæcunq; adversa, sive hæc proveniant immediate à Deo, sive à Superioribus, sive ab æqualibus, aut inferioribus. Est enim Religio verus pœnitentium status, & Religiosi sunt *pœnitentes spontanei;* quia *quæ alii pœnitentes faciunt ex necessitate, a nobis fiunt ex voluntate;* inquit St. Basilius *epist. 1. ad Gregorium Theolog.* Undè St. Bernardus *epist. 49.* fatetur, se cum aliis secessisse in monasterium ad agendam pœnitentiam de suis peccatis. Verba ejus sunt: *Degentes in monasteriis, ad quæ nos nostra peccata compulerunt.* B. Petrus Damianus, Cardinalis, & Episcopus Ostiensis petebat instanter à Nicolao Papa II. ut abdicatis dignitatibus sibi liceret in monasterio deinceps vivere & agere pœnitentiam. Adducens enim plures Sanctos Patres, qui idem fecerant, subdit: *Horum igitur aliorumq; Patrum auctoritate suffultus, Episcopatus in sanctis manibus*

nibus vestris irretractabiliter abrenuncio. Et quia pro innumeris peccatis meis non sum dignus in Ecclesiasticâ dignitate persistere; det mihi Divina Misericordia, eo ipso vitâ, quod restat, in luctu & pœnitentiâ permanere. Cùm Gelafius Papa I. vellet S. Norbertum apud se retinere; Hic Pontificem omni contentione obsecrabat, ut, quod vitâ reliquum erat, in pœnitentiâ operibus & Salute Proximi procurandâ pateretur exigere; uti legitur in ejus vitâ. Denique S. Petrus de Alcantara post mortem gloriosus apparens dixit: O felix Pœnitentiâ, qua talem ac tantam mihi promeruit gloriam! uti habet Breviarium Romanum.

Non tamen est necesse, ut quis in Statu Religioso pro Satisfactione suorum peccatorum exerceat opera quædam extraordinaria, & in suâ Religione inusitata; sed poterit quilibet abundè Deo satisfacere pro quibuscunq̃ delictis, si usurpet mortificationes & afflictiones ordinarias in Regulâ vel Statutis præscriptas, v. g. si vigiliâs, jejuniâs, frigoris & caloris perpeffionem, strati & vestium asperitatem, ministeria quotidiana Fratribus exhibenda, laborem corporalem, humiliations, reprehensions, obedientias molestas, aliâq̃ carni & voluntati propriâ contraria perferat & Deo offerat in satisfactionem pro suis peccatis. Nam S. Thomâ teste quodlib. 3. a. 13. & 2. 2. q. 189. a. 3. ad 3. Religio est status perfectæ pœnitentiæ; ita ut nulla Satisfactio adequari possit pœnitentiâ Religiosorum, qui se & sua totaliter Deo dant. Unde pro nulla peccato

Hel

2
Pern

peccato imponi potest homini pro pœnitentiâ, ut Religionem introeat. Excedit quippè omne genus Satisfactionis, etiam publicæ pœnitentiæ; adeoq; in satisfactionem pro omnibus peccatis sufficit, quod aliquis se totaliter Divinis obsequiis mancipet per Religionis ingressum.

§. 2.

Qualiter Novitii deinceps abstinere debeant ab omnibus peccatis mortalibus.

§4. **D**Epositâ semel peccatorum mortalium gravi sarcinâ, Novitiis deinceps connitendum est, ut in gratiâ & Sanctitate per Sacramentum Pœnitentiæ recuperatâ persistant firmi, & in novitate vita ambulent; neque in aliquod peccatum mortale amplius relabantur. Nimis enim horrendum, informe, abominandum, detestabile, execrandum, & cœlo terræq; invisum monstrum foret Religiosus, peccans adhuc mortaliter; cùm Deus etiam in sæcularibus hominibus tantum malum non ferat, sed morte & pœnâ æternâ puniat. Quapropter Novitius peractâ Confessione Generali dictum sibi existimet illud Joann. 1. *Ecce iam sanius factus es: jam noli peccare; nè deterius aliquid tibi contingat.* Et illud c. 8. *vade, & jam amplius noli peccare.* Quod enim Hominum Religiosorum peccata post ingens Vocationis Beneficium aliosque plures speciales gratias acceptas commissa sint multò graviora peccatis hominum sæcularium, fati-

fatis indicant verba illa Dei apud Isaiam *cap. 5.* conquerentis: *Quid est, quod ultra debui facere vineam meam, & non feci ei? an quod expectavi, ut faceret uvas, & fecit labruscas?* Et apud Jeremiam *cap. 11.* *Quid est, quod Dilectus meus in Domo mea fecit scelera multa?* De sæcularibus ex ignorantia peccantibus potest intelligi illud *Luc. 12.* *Qui non cognovit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis.* Sed de Regularibus verificatur illud: *Servus, qui cognovit voluntatem Domini sui, & non preparavit, & non fecit secundum voluntatem eius, vapulabit multis.* Item illud: *cui multum datum est, multum quæretur ab eo.* Quapropter ad perfectiora feramur; non rursùm jacentes fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis: *Terra enim sæpe venientem super se bibens imbrem, proferens autem spinas ac tribulos, reproba est & maledicto proxima;* inquit S. Paulus *Hebr. 6.*

Et quam poterit habere excusationem Religiosus, peccans adhuc mortaliter in Statu tali, in quo omnis ferè præcisa & adempta illi est occasio ac materia peccandi graviter? Demundo ait S. Joannes *1. epist. c. 5.* quod *totus in maligno positus sit.* Non est igitur adeò mirum, si homo sæcularis in mundo constitutus mortaliter aliquando peccet. Verùm in Statu Religioso non sunt talia malorum irritamenta; non adest societas perversa, quæ verbis & exemplis seducat; nullæ adsunt corporis voluptates & illecebræ; præcisa est omnis occasio gulæ; sua sensibus externis posita est stricta custodia;

non

He

Person

non regnat ibi *Meum & Tuum*, frigidum illud verbum, & quidquid est malorum, in vitam nostram invehens innumeraq; gignens bella, teste St. Chrysostomo *Orat. de S. Philogonio*. Econtra reperiuntur frequentia & efficacissima in Religioso Statu remedia, quæ à peccatis mortalibus præservare possunt, veluti sunt inspectio & vigilantia Superiorum, Patris Spiritualis instructio, capitula culparum, Fraternalis correctio, quotidiana rerum spiritualium Meditatio & Lectio, colloquia & conferentiæ Spirituales, Examen conscientiæ Generale & particulare, Silentium, Solitudo, Sanctissimorum sacramentorum Pœnitentiæ & Eucharistiæ frequentatio, exemplaris conversatio eorum, qui ejusdem nobiscum intentionis & Instituti existunt. Taceo auxilia supernaturalia specialia, cuius Religioso Statui à Deo annexa & præparata pro iis omnibus, qui ad talem Statum sunt vocati. Nullus igitur excusationis locus relinquitur illis Religiosis, qui mortaliter adhuc peccare præsumperint. Quin imò non parùm aggravatur Malitia peccati talium ex eo, quod Monasteriorum Fundatores & Dotatores per hoc defraudentur optimo suo fine & intentione: Nam Fideles, quando Bona & possessiones suas impendant Foundationibus & Dotationibus Monasteriorum, faciunt id ex eo fine & intentione, ut Religiosi exindè viventes non solum præcepta Dei & Ecclesiæ observent, sicut & Sæculares observare tenentur; sed ut præceptis insuper addant Evangelica Consilia, & per horum obser-

servationem Deo exhibeant perfectiorem famulatum. Si igitur Religiosi postea ne quidem præcepta Dei & Ecclesiæ observent, sed contra illa mortaliter adhuc delinquant, procul dubio Fidei & intentioni Fundatorum graviter repugnant, ac propterea sui peccati malitiam adaugent.

Sunt autem adhuc alia etiam motiva, quæ Religiosum Tyronem possunt ad fugam peccatorum mortalium impellere. *Primum* est, quod omne peccatum mortale sit gravissima Dei Summi Boni injuria & offensa; ita ut malitiam in se contineat moraliter infinitam, poenâque infinitâ condignam, propter infinitam distantiam inter hominem offendentem & Deum offensum. Unde tantam injuriam Deus volens ostendere apud Jeremiam c. 2. exclamat: *Obstupescite cæli, & porta ejus desolamini vehementer! duo enim mala fecit populus meus: me dereliquerunt &c.*

Secundum est, quod omne peccatum mortale occidat animam peccatoris, privando eam vitâ spirituali & supernaturali, nempe gratiâ sanctificante, & vivificante. Nam *qui faciunt peccatum & iniquitatem, hostes sunt animæ suæ.* Tob. 12. *Et peccatum, cum consummatum fuerit, generat mortem.* Jacobi 1. *Scilicet dentes leonis dentes ejus, interficientes animas hominum.* Eccl. 21. Unde *Apocal. 3.* dicitur cuidam: *Scio operatua; quia nomen habes, quod vivas, & mortuus es.* Et de Filio prodigo ait Pater, *mortuus erat, & revixit* Luc. 15.

Ter-

Her

Person

Tertium est, quod peccatum mortale mortificet omnia præcedentia merita, ita ut coram Deo non reputentur ad præmium. Unde Deus *Ezechielis* 18. *Si averterit se justus à justitiâ suâ, & fecerit iniquitatem, omnes justitiæ ejus, quas fecerat, non recordabuntur.* Et *Eccle.* 9. *Qui in uno peccaverit: multa bona perdet.* Item St. *Joannes epist.* 2. *videte vosmetipsos. ne perdati, quæ operati estis; Sed ut mercedem plenam accipiatis.*

Quartum est, quod peccatum mortale faciat hominem Deo abominabilem, inimicum & detestabilem. Quia *similiter odio sunt Deo impius & impietas ejus. Sapient.* 4. Propter quod opera peccatoris cæteroquin bona ex objecto suo non sunt meritoria præmii supernaturalis; uti constat ex *1. Corinth.* 13. ubi *Eleemofyna, Fides & Martyrium pronuntiantur ab omni mercede seu præmio vacua; eò quod sint absque Charitate, quæ dignificare debet opera nostra, ut digna fiant præmio supernaturali.* Nam *si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas; & si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, Charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Non potest autem Charitas stare cum peccato mortali; utpotè quæ vel est ipsa Gratia sanctificans seu justificans; vel saltem cum eâ ita conjuncta, ut cum eâ recedente abeat, & cum accedente veniat. *Trident. sess. 6. de Justificat. c. 7.*

Quintum est, quod omne peccatum mortale faciat hominem Gehennæ & æternæ damnationis.

tionis reum, ita ut, si peccator morte præventus, sine poenitentia decedat ex hac vita, certissime & infallibiliter futurus sit pabulum ignis infernalis; attestante ipso Salvatore Nostro *Luc. 13. Si poenitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis.* Quod enim dicitur *Matth. 5.* de homine injuriante Patrem suum: *reus erit gehennæ ignis;* id de quo vis mortaliter peccante accipi potest.

Sextum est, quod peccatum mortale non statim deletum per poenitentiam, trahat post se alia plura peccata graviora, faciatque hominem paulatim ac sensim sine sensu devenire in profundum & abyssum peccatorum. Solet enim Deus per subtractionem gratiæ & auxiliorum specialium recedere à peccatore, & illum sibi ipsi ac suis cupiditatibus relinquere; juxta illud *Psal. 80. Non audivit populus meus vocem meam: dimisi eos secundum desideria cordis eorum; ibunt in adinventionibus suis.* Et *Rom. 1. Tradidit illos Deus in desideria cordis eorum.* In qualia autem & quanta peccata præcipitet se ipsum miser homo, si à Deo deseratur & sibi ipsi relinquatur, colligi potest ex verbis St. Pauli *Rom. 1.* Scilicet sicut lapis grandis & rotundus in summitate montis, si dimittatur, non cessabit currere, donec ad profundam & imam vallem pervenerit: ita homo peccator à Deo per subtractionem gratiæ & auxiliorum specialium dimissus & sibi relictus, suorum peccatorum pondere & gravitate devolvetur in abyssum malorum.

G rum.

Hel

2
Pension

rum. Undè David *Psalms*. 37. Deum orat: *Nè derelinquas me Domine Deus, nè discesseris à me.*

§. 3.

De venialibus peccatis fugiendis.

55. PEccata venialia, licet Charitatem non expellant, nec æternam mereantur pœnam in inferno, nec hominem Dei inimicum faciant; uti testatur Tridentinum *sess.* 6. *de Justificat.* c. 11. Attamen fugienda etiam sunt homini, maxime Religioso, & eorum diminuendus est numerus, quantum humana infirmitas permittit. Primò, quia quodlibet etiam minimum veniale peccatum est offensa quædam & injuria Dei; sic ut ait S. Hieronymus *epist. ad Demetrid.* *Non ideo putes aliqua contemnenda, quia leviora: tam enim maxima, quàm minima à Deo imperata sunt; & contemptus uniuscujusq; præcepti præcipientis injuria est.* Undè Deus hanc sui injuriam & offensam gravibus pœnis in purgatorio igne punit; uti colligitur ex verbis Apostoli 2. *Corinth.* 3. *Salvus erit, sic tamen quasi per ignem.* De quibus S. Augustinus in *Psalms*. 37. *Quia dicitur, Salvus erit, contemnitur ille ignis.* Ita planè: *quamvis salvi per ignem, gravior tamen erit ille ignis, quàm quidquid potest homopati in hac vita.* Et *serm.* 41. *de Sanctis: Ille purgatorius ignis durior erit, quàm quidquid potest in hoc saculo pœnarum videri, aut cogitari, aut sentiri.* Cùm ergo Deus misericordissimus, & miserationes ejus sint super omnia opera ejus; nihilominus autem venialia peccata puniat pœnis tam acerbis, ut nulla eis pœna

pcena possit in hoc mundo æquiparari, manifestum est, quod peccatum veniale sit Dei injuria & offensa non contemnenda.

Secundo, quia peccata venialia, licet Charitatem non destruant, fervorem tamen illius valdè diminuunt, faciuntque hominem in Dei servitio & bonorum operum exercitio tepidum, languentem & ignavum. Qualis fuit ille, de quo Christus *Apoc. 2. Habeo adversum te, quod Charitatem tuam primam reliquisti. Memor esto itaq; unde excideris & prima opera fac.* Et *Apoc. 3. Scio operatua &c. Quia tepidus es, & nec frigidus, nec calidus.* Solent enim peccata venialia, maximè plenè deliberata, & perfectè voluntaria animum hominis reddere abjectum, timidum: pusillanimum, tristem &c. Fiduciamq; in Deum minuere, & serenum ac limpidissimum illud cordis gaudium, quod Deus in fidelissimos sui cultores liberaliter dimanat, auferre: quo deindè ablato suboritur in animâ languor quidam, tepiditas & socordia, ut rariùs & difficiliùs in actus Amoris erga Deum affurgat, eosque non nisi remissos eliciat.

Tertiò quia peccata venialia deliberatè & plenè advertenter commissa disponunt ac viam parant ad mortalia; Dicente Scripturâ *Eccli. 19 Qui spernit modica, paulatim decidet.* Quamvis enim justî, dum in levia & quotidiana peccata cadunt, non propterea desinant esse justî; uti Tridentium declarat *Sess. 6. de Justificat. c. 11.* Neq; etiam venialia quomodocumq; multiplicata possint in se ipsis fieri mortalia: Nihil-

He

2

Person

ominus voluntatem hominis paulatim inclinant & disponunt ad mortalia, sicut languor Corporis ad mortem. Undè S. Basilius *serm. de Abdicat.* ait: *Nullum sit erratum, quod parvi pendas; esto, quâvis illud tenuissimâ bestiâ minutius sit.* Nam minimæ etiam bestiæ, v. g. tinea vel teredo non minimum inferunt successivè damnum vestibus & lignis, ac consequenter integris ædificiis. *Propterea exhortor, initio ut caveamus, vel pusilla fugientes mala; nam magna ab his nascuntur;* inquit S. Chrysostomus *homil. 12. in epist. ad Roman. Et in Psalm. 6.* *Quando parvam aliquam animi perturbationem susceperis, nè eam neglexeris, quod parva sit; sed considera, quanta mala pariat: Nam si in domo parum stuppæ accensum viderimus, conturbamur, & tumultum movemus: non enim attendimus initium; sed ex initio finem considerantes movemur.* S. Ephrem de morbo linguæ ait: *Paulatim homines decipiuntur, & ex parvis principis in magna crimina precipites ruunt. Ex volucrum aucupio disce, quæ parva videntur, haud quaquam esse spernenda: Contingit enim, ut avis in laqueum incidens, parvulâ capiatur Ungviculâ, nec illi quicquam prosint alarum vires.* Idem est sensus communis aliorum SS. Patrum. Imò S. Antoninus 2. *part. histor. tit. 15. s. 2.* ait, *Peccata venialia in principio dissimulata & neglecta integras tandem Religiones ad interitum perduxisse. Ejus verba sunt: Religiones, quæ cum magno fervore & vitæ Sanctimoniam initium habuerant, minima negligentes tradi-*

tionum paternarum, in processu temporis paulatim defluerunt, & exinanita sunt usq. ad fundamentum, vota scilicet substantialia. Idem tradit S. Anselmus epist. 6. ad Monachos, dicens: Certissimum est, quod in multis Ecclesiis experimento didicimus; quia in Monasterio, ubi minima districte custodiuntur, ibi rigor Monachorum inviolabilis permanet; ibi pax inter Fratres. Ubi verò minimi excessus negliguntur, ibi totus Ordo dissipatur paulatim & destruitur. Si ergò de virtute in virtutem velitis ascendere, semper timete in singulis minimis Deum offendere.

Contingit autem hæc peccatorum venialium ad mortalia dispositio duobus modis. Primus est, quod venialia peccata, cum sint quædam Dei offensæ & injuriæ, soleant impedire specialium Dei auxiliorum in animam influxum. Quamvis enim Deus nulli prorsus hominæ denegat necessariam & sufficientem gratiam ad resistendum tentationibus, juxta illud Apostoli 1. Corinth. 10. *Fidelis Deus est, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis.* Nihilominus quia per hoc generale & sufficiens auxilium tentationibus ingruentibus sæpè non resistimus; hinc Deus aliud quoddam specialius adhuc auxilium solet præparare illis, qui liberales erga ipsum se exhibent in operando, observantes non solum præcepta, sed etiam consilia, qui que cavent sollicitè, nè vel in minimis ipsum deliberatè offendant. Quod speciale auxilium econtra denegat iis, qui ita parcè & illiberaliter cum eo agunt opera supererogatoria nulla præstent,

sed insuper injuriis & offensis saltem levibus ipsum laceffant. Id quod expressè docent S. Hieronymus, Theodoretus, & Alii Expositores in illud *Psalm. 17. Cum Sancto Sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris.* Sivè juxta aliam versionem : *Cum benigno benignus eris, & cum liberali liberalis eris.* Qualis enim quisque se exhibuerit erga Deum, talem vicissim experietur Deum erga se, videlicet liberalis liberalem, parcus parcum, averfus aversum. Hoc autem speciali auxilio subtracto, quis non videt, hominem sic denudatū versari in magno periculo succumbendi per consensum tentationibus tam frequentibus & vehementibus?

Secundus modus est, quod per venialia peccata sensim ex parte hominis infringantur & debilitentur vires ad resistendum tentationibus. Nam ex frequentatione actuum venialiter malorum, maximè si cum plenâ advertentiâ fiant, assuescit homo paulatim repugnare Divinis Mandatis, & cedere tentationibus. Pudor quoque innatus & verecundia, quæ primitus sentitur inter peccandum, præscribitur paulatim per actus frequentiores venialiter etiam solum malos; conscientia remorsus sopitur & supprimitur; atque ita latè patens janua gravioribus peccatis aperitur. *Habet insitum quendam animæ pudorem atq; innatum; quem subito calcare atq; projicere non potest, sed sensim ac paulatim ex negligentia perdit; ut inquit S. Chrysostomus homil. 87. in Matth. dum videlicet post admissa aliquoties deliberatè peccata venialia fit liberior, effrons*

effrons & impudens, dicitque: peccavi; & quid mihi accidit triste! Eccl. 5.

Deinde per peccata venialia tepescit paulatim Charitas, & fervor ejus diminuitur; pax, quies & tranquillitas animi interturbatur; Habitus virtutum naturales & acquisiti, qui magnam ad bene operandum facilitatem præstabant, per actus vitiosos cōtrarios debilitantur & deficient; contra vitiosi habitus quotidie augentur & roborantur; qui licet ex actibus solum venialiter malis sint generati, nihilominus ad mortaliter etiam malos inclinant, si obiectum illorum sit ex genere suo malum.

56. Porro quamvis cum illis gratiæ auxiliis, quæ communiter justis in hac vita dantur, non possit homo omnia peccata venialia collectivè sumpta per totum vitæ suæ tempus evitare, adeoque speciale id fuerit privilegium in Beatissimâ Virgine, quod nunquam venialiter peccaverit; uti docet Tridentinum *sess. 6. de Justificat. can. 23* Debet tamen Religiosus etiam Tyro & Novitius ad hoc coniti, primò ut saltem nunquam *ex proposito, deliberatè & cum plenâ advertentiâ* peccatum etiam minimum veniale admittat, etiamsi per illud propriam suam, vel aliorum vitam, honorem, aut famam conservare, imò totum mundum lucrari, aut convertere posset. Dixi, cavendum esse peccatum veniale *plenè* deliberatum & *perfectè* voluntarium; Nam quæ per subreptionem & semiplenè advertenter committuntur, nec ita sunt periculosa, nec omnia à nobis ordinariâ

Hel

2

perjura

via possunt vitari. Nam in multis offendimus omnes. *Jacobi. 2.* Et non est homo justus in terra, qui non peccet. *Eccle. 7.* Unde S. Ambrosius lib. 1. *Apolog. David. c. 2.* Unusquisq; nostrum per singulas horas quam multum delinquit? Et lib. de Bono mortuo c. 2. Nulla dies sine peccato nostro praterit. Item S. Augustinus lib. de Natura & Gratiâ c. 36. Exceptâ Sanctissimâ virgine Mariâ, somnes illos Sanctos, cum hic viverent, Congregare possemus, & interrogare, utrum essent sine peccato? Quid fuisse responsuros putamus, nisi quod Joannes Apostolus: Si dixerimus, quod peccatum non habemus, nos ipsos seducimus & veritas in nobis non est. Et epist. ad Seleuc. 108. Humana fragilitati quamvis parva, tamen crebra subrepunt. Hæc igitur venialia indeliberata, quæ nobis per incogitantiam ac furtivè quasi subrepunt, sufficere nobis debent ad clamandum quotidie cum justis: *Dimitte nobis debita nostra* (nam hanc justorum vocem esse & humilem & veracem, testatur Tridentinum Sess. 6. de justificat. c. 11. Deliberata autem & plenè voluntaria venialia debent ab homine Religioso esse aliena: indignum enim prorsus & à ratione alienum est, ut anima voluntariè delinquens copuletur Verbo Dei & Cælesti Sponso; inquit S. Laurentius Justinianus lib. de Cardinal. Operib. Christi.

Secundo cavenda sunt Religioso Tyroni peccata venialia præcipuè illa, quæ majus & proximus causant vel inducunt periculum incidendi in mortalia. Cujusmodi sunt omnes aspectus
curi-

curiosi formosarum facierum utriusque sexus, colloquia otiosa sive non necessaria cum mulieribus, contrectatio alienarum manuum extra necessitatem, excessus in cibo & potu, otium &c. Hæc enim & similia, licet in initio nihil admodum mali in se continere videantur, paulatim tamen ad enormia peccata latenter incautos perducunt.

Tertio abstinendum est sollicitè ab illis venialibus, quæ Hominem Religiosum magis dedecent & coram Sæcularibus eum magis prostituunt ac contemptibilem reddunt. Qualia sunt omnia mendacia, etiam jocosa, gloriatio & jactantia in verbis, joci illiberales & insultu, verba minus decentia & honestarum aurium offensiva &c. Talia enim semper horruerunt admittere Boni Religiosi. *In omni vitâ meâ sermo stultus non est egressus è labiis meis; inquit S. Ephrem apud Gregorium Nyssenum. In omni vitâ meâ neminem maledictis affeci. Omnino nullo cum homine Christiano contendit. Et de Abbate Or refert Palladius in histor. Lausiacâ, eum nunquam esse mentitum, nunquam jurasse, neq. locutum esse nisi opus esset.*

§. 4.

De observatione Regule, & Statutorum.

17. **T**Ria spectari possunt in Regulâ S. Augustini, quam Canonicus Ordo Præmonstratensis, cum aliis pluribus Ordinibus profitetur. Nam aliqua sunt præcepta, & obli-

G 5

gant

gant sub mortali utpotè concernentia materiam
votorum substantialium, aut necessariam cum
iis habentia connexionem; nisi fortè parvitas
materiæ excuset in iis, quæ admittunt parvita-
tem: Nam votum Castitatis eam non admit-
tit. Alia habent vim *statuti* sive *ordinationis*,
præscribentis dispositiones ad meliorem obser-
vationem votorum substantialium; veluti sunt
jejunia, & austeritates regulares. Atque hæc
ordinariè obligant tantum sub veniali; nisi adsit
contemptus; aut accedat præceptum rigoro-
sum Superioris. Alia verò sunt *consilia* tantum:
ad quæ observanda non est obligatio sub culpâ
aliquâ; Sed satis est ad evitandum peccatum,
si non contemnuntur ut inutilia, aut si contra
eorum executionem animus firmo proposito
non obfirmetur: Nam qui profiteretur Regu-
lam aliquam; non propterea vovet, se observa-
turum singula, quæ regula continet: Sed pro-
mittit, se victurum, moresque suos composi-
turum juxta directionem Regulæ; servando ea,
quæ sunt præcepti, ut præcepta: quæ Statuti,
ut Statuta; quæ consilii, ut consilia; Sicut
docet S. Thomas *quodl. 1. a. 20. Q. 2. 2. q. 186. a. 9.*

§8 Similiter Stauta Canonici Ordinis Præ-
monstratensis non stringunt sub aliquo peccato;
*Sed sub obligatione pænæ duntaxat; nisi con-
temptus, scandalum, vel quid aliud transgres-
sionem vel mortalem vel venialem efficiat; uti
dicitur in præfat. eorundem Statutorum. Ubi
tamen additur: verum sub hac declaratione tria*
Reli-

Religionis vota, & quæ ad communem vitam, victum, & vestitum conservandum, aliæque, quæ ad substantiam regularis vite pertinent, nullatenus volumus comprehensa. Sed nec ad ea, quæ ex Romanorum Pontificum privilegiis, ordinationibus, atque decretis; & ex conciliis, veletiam ex constitutionibus Juris communis, hiscè nostris statutis sunt inserta, hanc nostram extendi volumus declarationem.

59. Verùm ad hanc distinctionem tum regularum tum statutorum nullatenus advertere debet, cui perfectio cordi est adeoque bonus Novitius æque ac professus non solet inquirere, vel attendere, num id, quod præscribitur, sub gravi, levi, aut nullo peccato obliget; Sed ipsi sufficit; quod noverit præscribi, & juberi, ut adimpleatur: quia pro certo habet, quod, quidquid in Regulâ & Statutis præscribitur, sive parvum sive magnum; Sive ut præceptum, sive ut consilium, id totum sit medium conducibile & proficuum ad perfectionem consequendam. Quod enim Regulæ quædam & constitutiones non obligent sub peccato, non est ideò, quod Fundatores Ordinum judicaverint, eas esse imperinentes, & inutiles ad finem vocationis: Sed quod noluerint onerare & gravare conscientias multitudine præceptorum. Undè qui minimas Regulas vel Statuta negligit, non solum ad perfectionem Status & vocationis suæ non ascendet; sed paulatim majora audebit, & ipsa tandem substantialia vota infringere non formidabit: Dicit enim Christus *Luc. 16. Qui in*
mo-

modico iniquus est ; & in majori iniquus erit.
 Et *Eccl. 19. Qui spernit modica, paulatim deci-*
det. In observatione regularum omnis noster
 consistit profectus & progressus in Spiritu ; jux-
 ta illud *Proverb. 32. Custodi legem atq; consi-*
lium ; & erit vita animæ tuæ. Quia regulæ &
 statuta sunt norma, Canon, & directio actio-
 num nostrarum ; adeoque quò conformiores
 hæ sunt regulis & statutis nostris ; eò perfectio-
 res censentur : à *Canonibus* enim dicimur *Can-*
onici, & à *regulis* *Regulares* : ut juxta has mores
 & actus nostros regulemus, & nec latum qui-
 dem unguem ab iis in operando recedamus ;
 Sicut artifex in opere faciendo respicit semper
 ad regulam artis suæ, nè in parte aliquâ defle-
 ctat & aberret. Regulæ & statuta sunt *ante-*
murale civitatis nostræ spiritualis, nempè ani-
 mæ : mandata autem sive præcepta Dei & Ec-
 clesiæ sunt ejus *munus*, quo cingitur, ambitur,
 & comunitur anima contra insultus tartarei ho-
 stis. Constat autem, quod murus tam diu in-
 teger & inconcussus persistat, quandiù antemu-
 rale & exterius munimentum non sternitur &
 dejicitur. Econtrà si antemurale fuerit pro-
 stratum ; statim & immediatè hostis machinas
 suas convertit ad murum, ut eum jam suo præ-
 fidio denudatum concutiat ac prosternat. Un-
 de Propheta *Isaias. c. 26.* descripturus fortitu-
 dinem Urbis Hierosolymitanæ, ait : *ponetur in*
eâ murus & ante-murale. Econtrà *Threnorum*
2. describens devastationem ejusdem urbis *Jeremias*,
 ait : *Cogitavit Dominus dissipare murum*
filia

filia Sion luxit antemulare, & murus pariter dissipatus est. Eodem ferè modo quamdiù salva & integra perficit observatio Regularum ac Statutorum; tam diù inconcussa etiam permanet observatio præceptorum Dei & Ecclesiæ: ubi verò Diabolus arietando perforavit, ac dejecit ante murale & munimentum Regularum & constitutionum; in proximo jam est, ut machinas suas etiam convertat ad concutiendos & quatiendos muros præceptorum Dei Ecclesiæ: Undè in præfat. *Statutorum Canonici Ordinis Pramonstratensis, circa finem dicitur: Leges tam maturo iudicio vobis præscriptas, necessarias, faciles, & sanctas, strictissimè & rigorosissimè observate: Scientes, quod vestra salus inde dependeat. Nemo vos decipiat: harum legum contemptores, sua professionis sunt violatores; & qui eas adimplere noluerit: regnum Dei non possidebit; Partim quia non vult adhibere media, per quæ ad perfectionem tenditur; & consequenter non vult tendere ad perfectionem, quam tendentiam tamen omnes Religiosi Professi obligantur sub mortali: partim etiam quia per neglectum Regularum ac Statutorum paulatim deveniet ad neglectum & transgressionem Divinorum Præceptorum. A minimis incipiunt, qui in maxima prouunt: inquit S. Bernardus de Ordine vitæ & morum instit. Et teste s. Chrysostomo homil. 83. in Matth. Cito ex parvis maxima fiunt negligentia nostrâ. Undè idem St. Bernardus serm. contra vitium ingrætitudinis, ait, si quos videmus apostatate à Deo,*

non

non putandum esse, quod tunc primum inceperint deficere : quia ordinariè loquendo nemo repente fit pessimus : Sed arbitrandum, eos paulatim defecisse, & in parvis & minutis antea negligenter se gessisse. Quod verò de lapsu professorum à Religione & Deo apostatantium asserit S. Doctor ; verissimum etiam est de recessu Novitiorum à proposito suo Religioso deficientium ad sæculum. Quapropter ut in Religione perseverent, & ad gradum *proficientium* ascendere mereantur : ad eam conscientiae puritatem & teneritudinem conari debent, quæ minimæ etiam Regulæ & Statuti transgressionem plenè voluntariam ac deliberatam refugiat & perhorrescat.

§. 5.

Medium primum ad puritatem & teneritudinem conscientiae acquirendam est frequentatio SS. Sacramentorum Pœnitentiae & Eucharistiae.

60 **Q**uod Sacramenti Pœnitentiae frequentatio non solum conscientiam à peccatis præteritis emundet, & expurget : verum etiam eam deinceps puram ac immaculatam conservet, imò etiam ab omnibus delictis præservet ; patet *primò* exindè, quod pœnitens in examine & discussione conscientiae, quæ confessioni debet præmitti, deveniat in exactam cognitionem & notitiam suorum defectuum ; noveritque, quibus potissimum vitiis laboret ;

con-

consequenter quid in se emendare ac corrigere, & à quibus abstinere debeat. Patet *secundò* exindè, quod per dolorem de peccatis ac seriam eorum detestationem iteratam pœnitens accipiat odium, horrorem & aversionem peccatorum majorem, ac magis radicatam & habituatam. Patet *tertiò*, quod pœnitens per firmum & efficax propositum non peccandi de cœtero in frequenti confessione iteratum fortius roboretur, obfirmetur, & præmuniatur contra tentationes & occasiones peccandi. Patet *quartò* ex eo, quod Confessarius intelligens statum pœnitentis, & propensionem illius ac inclinationem ad hoc illud vè peccatum, tanquàm prudens & peritus medicus soleat opportuna & proficua pœnitenti suggerere remedia, talesque injungere satisfactiones, quæ sint *non tantum ad præteritorum peccatorum vindictam & castigationem; sed etiam ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum*; ut inquit Trident. *sess. 14. c. 8.* Patet *quintò* ex eo, quod Theologum S. Thomã *q. 85. a. 8. ad 1.* doceant, per Sacramentum Pœnitentiæ conferri gratias actuales sive auxilia specialia gratiæ, quibus homo juvatur ad peccata in futurum cavenda. Propter quas causas meritò prudentes Confessarii suos pœnitentes hortantur, & excitant ad frequentationem seu frequentem iterationem hujus Sacramenti; illamque non rarò pro satisfactione injungunt. Alii verò viri Sancti quotidie illud suscipiunt; sicut B. Jordanis de Saxoniâ, Augustinianorum generalis in suâ historiâ de quodam refert,

refert, quod singulis diebus ante Sacrificium Missæ sit generaliter confessus, eò quod nõsset, non tantum maculas hoc lavacro detergi; sed virtutum etiam robur accrescere, & contra iteratos in eadem peccata lapsus gratiam in tempore subministrari.

61. Quod verò etiam Sacramenti Eucharistiæ frequens susceptio plurimum conferat ad puritatem conscientie conservandam, manifestè testatur Trident. sess. 13. c. 2. his verbis: *Sumi voluit Salvator noster Sacramentum hoc, tanquam spiritualem animarum cibum, quo alantur & confortentur viventes vitâ illius. Qui dixit: qui manducat me, & ipse vivet propter me: & tanquam antidotum, quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præservemur.* Undè S. Thomas 3. parte q. 79. a. 6. in corp. *Per hoc, quod Christo conjungit per gratiam, roborat spiritualem vitam hominis, tanquam spiritualis cibus, & spiritualis medicina. Alio modo, in quantum est quoddam signum passionis Christi, per quam victi sunt Dæmones, repellit omnem Dæmonum impugnationem.* S. Chrysostomus homil. 45. ad popul. ait: *Hic Sanguis Dæmones procul pellit; qui cum Dominicum Sanguinem in nobis vident, in fugam vertuntur.* Et homil. 45. in Joan. *Ut leones flammam spirantes, sic ab illâ mensâ discedimus, terribiles effecti Diabolo.* S. Cyrillus lib. 4. in Joann. c. 17. de hoc Sacramento dicit, quod *sedet sevientem membrorum nostrorum legem, pietatem corroboret, perturbationes animi extinguat.* Et juxta S. Bernardum:

Hoc

Hoc Sacramentum minuit sensum in minimis ; & in gravioribus tollit omninò consensum. Adeoq; si quis non tam sapè modo, nec tam acerbos sentit iracundia motus, invidia, luxuria, aut cæterorum hujusmodi, gratias agat Corpori & Sanguini Domini: quoniam virtus Sacramenti operatur in eo.

§. 6.

Medium secundum ad puritatem & tenerritudinem conscientia obtinendam est examen quotidianum conscientia.

62. **F**uit hoc medium semper magni æstima-
tum à SS. Patribus & antiquis Monachis.
S. Basilius serm. 1. de institut. Monach. ait: com-
pleto jam die, omniq; opere tum corporis tum spi-
ritus absoluto, præclare fiet, si diligenter unus-
quisq; , antequam cubitum eat, cum animo suo
conscientiam suam exquirat. Et serm. de Abdi-
cat. Quæ singulis diebus feceris opera, ea vespere
tecum ipse commemora; & cu is, qua fece-
ris pridie, conferto; studiosèq; ram dato, ut
indies melior magis ac magis existas. De S. Anto-
nio Magno scribit S. Athanasius in ejus vita, quod
discipulos suos instruxerit & admoverit, ut ra-
tionem diei noctisq; facientes, si in se delictum de-
prehendissent, peccare desisterent: sin autem nul-
lus error eos decepisset, perseverantes starent in
incepto. S. Dorotheus serm. 11. ait, se modum
examinandi quotidie conscientiam accepisse à

H

Majo-

Majoribus suis & Patribus antiquis. Ejus verba sunt: *Quo pacto per singulos dies, nos ipsos purgare, & propemodum expiare debeamus, exactè docuerunt Majores & Patres Nostri; nempe ut vesperi sedulo quisq; perquirat & investiget, quomodo pertransierit diem illum: rursus manè examinet, quomodo exegerit noctem illam; & penitentiam agat, & resipiscat coram Deo, si quo pacto (ut fieri potest) peccatum aliquod admisert. Quin & gentilibus aliquibus familiare fuisse, quod suam conscientiam quotidie examinarent, testatur Seneca, lib. 3. de frã. c. 36. his verbis: *Animus quotidie, ad rationem reddendam vocandus est. Faciebat hoc Sextius, ut consummato die, cum se ad quietem nocturnam recepisset, interrogaret animum suum: quod hodie malum tuum sanasti? Cui vitio obstitisti? quã parte melior es? desinet ira, & erit moderatior, que sciet, sibi quotidie ad judicem esse veniendum. Quid pulchrius hac consuetudine excutiendi totum diem? qualis illi somnus post recognitionem sui sequitur? quàm tranquillius, altius, liber, cum aut laudatus est animus, aut admonitus; & speculator sui sercetus, cognoscit de moribus suis? utor hac potestate, & quotidie apud me causam dico. Cum sublatum è conspectu lumen est, totum diem mecum scrutor; facta & dicta mea remetior; nihil mihi ipse abscondo, nihil transeo. Quare enim quidquam ex erroribus meis timeam: cum possim dicere: vide, nè istud amplius facias; nunc tibi ignosco. In illà disputatione pugnaciùs locutus es: noli postea congregi cum imperitis;**

nolunt

nolunt discere, qui nunquam didicere. Illum
liberius admonuisti, quam debebas; itaq; non
emendasti, sed offendisti: de cætero vide non
tantum, an verum sit quod dicis; sed etiam an ille,
cui dicitur, veri patiens sit &c.

63. Est autem duplex examen conscientia
in usu & praxi apud eos, quibus profectus suus
cordi est. Primum dicitur *generale*, quo discu-
tiuntur & examinantur omnes actiones, verba,
& cogitationes à tempore ultimi examinis ha-
bitæ. Cujus ordinarium tempus apud plerosq;
est vespertinum; prout supra ex S. Basilio audi-
vimus. Cui aliqui superaddunt matutinum, ita
ut per singulos dies Examina generalia duo in-
stituunt, unum manè post expletum Somnum,
alterum vesperi post expleta negotia & labores;
Sicut de Majoribus & antecessoribus suis refert
S. Dorotheus. *serm. 11.* & S. Athanasius infi-
nuat in vitâ S. Antonii supra verbis illis: *ratio-
nem dei noctisq; facientes.* Cui laudabili con-
suetudini & praxi subscribunt etiam Statuta Ca-
nonica Ordinis Præmonstratensis, saltem quoad
Sacerdotes. Nam de vespertino examine *dist.*
1. c. 8. n. 21. ut finito Completorio, *ad Examen
conscientia peragendum, & ad quadrantem horæ
producendum,* à Priore signum detur. De ma-
tutino autem examine à Sacerdotibus ante Sacri-
ficium Missæ institundo præcipiunt. *dist. 1. c. 1.
n. 9.* ut *celebraturi juxta Apostolicum præceptum
se ipsos probent; & excusis conscientia latebris,
si quod peccatum mortale, vel de quo dubium
est, repererint, quantumq; contriti sibi videan-*

H 2 tur

tel
2
erj

tur, (nisi celebrandi urgeat necessitas, & tamen confessarii copia non habeatur) Sacramentaliter confiteantur. Quæ sui ipsius probatio, & latebrarum conscientia excusio nihil est aliud, quàm examen conscientia generale, tremendo missæ Sacrificio quotidie præmittendum.

64. Porrò quinque numerantur communiter puncta pro examine conscientia generali observanda; quorum tamen duo priora non sunt propria illius partes; sed habent se ut dispositiones præviæ ad facilitandum & fructuosius peragendum ipsum examen. Primum est gratiarum actio pro omnibus beneficiis, communibus & specialibus, illo die & per totam vitam à Deo collatis; de quâ homil. 72. S. Chrysostomus ad populum: *Quisq; nostrum, si fieri potest, per singulos dies intra se computet non tantum communia beneficia, verum etiam & proprie sibi collata; non tantum promulgata & omnibus manifesta, sed etiam peculiaris, multosq; latentia: Sic enim continuam gratiarum actionem Domino poterit exhibere.* Solet autem hæc beneficiorum Dei recordatio, & pro iisdem gratiarum actio præmitti semper Examine conscientia, ut animus ex cognitâ earum magnitudine & multitudine incipiat agnoscere peccatorum suorum gravitatem & sceditatem; nec non enormem suam contra Deum ingratitude; magisque incitetur ad illius detestationem, & ad perfectius Deo servendum.

Secundum punctum est *luminis supernaturalis petitio*, quo illustrati & irradiati possimus omnia

omnia nostra peccata, imperfectiones & defectus
 nostros ab ultimo examine admissos perspicere
 & deprehendere: nè tenebris & caligine proprii
 amoris excoecati, dicamus nobis ipsis: *Dives sum*
& locupletatus, & nullius egeo: cum tamen re
 ipsa fortassis simus *miseri, & miserabiles, & pau-*
peres, & cæci, & nudi. Apocal. 3. Tanta siquidem
 intellectus nostri in propriis defectibus dispici-
 endis est cæcitas; ut cum aliorum mala etiam
 minima acutissime videamus, non solum pro-
 pria nostra occulta & interna non cognosca-
 mus, dicente Prophetâ Regio: *Delicta quis in-*
telligit? ab occultis meis munda me. Psalm. 18.
 Et Apostolo 1. Corinth. 4. *Nihil mihi conscius*
sum: sed in hoc non justificatus sum: qui autem
judicat me, Dominus est; qui illuminabit abscon-
dita tenebrarum: verum etiam quæ externa
 sunt, & oculis omnium exposita, quæque alii
 manifestè in nobis cernunt esse peccaminosa, in-
 decentia, defectuosa, & reprehensibilia, nos
 pro talibus nequaquam habeamus; imò non-
 nunquam pro virtutibus reputemus, & ex illis
 laudem quæramus; ac propterea summæ inju-
 riæ loco accipiamus, si ab aliquo etiam superiore
 in talibus corrigamur vel admoneamur. Valde
 igitur necessarium nobis est, ut à *Patre Lumi-*
ni petamus illuminari dicentes cum Prophetâ:
Psalm. 17. Deus meus, illumina tenebras meas;
ut sciam, quid desit mihi. Aut cum Job. cap. 13.
Quantas habeo iniquitates & peccata? scelera
mea & delicta ostende mihi.

His præmissis sequitur tertium punctum, ipsa scilicet discussio conscientie nostrae; quæ est propria & prima pars Examinis; & consistit in hoc, ut nos reflectamus ad actiones, locutiones, & cogitationes nostras, à tempore ultimi Examinis habitas; easque conferamus cum præceptis Dei, Ecclesiæ, nec non cum obligationibus, Regulis & Statutis Ordinis nostri. De quâ discussionem & Examinationem conscientie ait S. Chrysostomus homil. 2. in Psalm. 50. *Dicito in corde tuo, & in animâ tuâ: expendimus Diem, O Anima; quid boni fecimus? quid mali operati sumus? & si quid fecisti boni; gratias age Deo: si quid mali; de cætero nescias.* Et homil. 4. in Genesim. *Rationarium nobis faciamus eorum, quæ accepimus, & quæ expendimus, quidnam utiliter & benè locuti simus, & quod otiosum verbum protulerimus; & iterum quid utile per aures intramiserimus in animum; & quid nocere possit.* Item S. Bernardus lib. meditat. c. 5. *vitam tuam quotidianâ discussione examina: attende diligenter, quantum proficias, vel quantum deficias, qualis sis in moribus, & qualis in affectibus.*

Quartum punctum est dolor de peccatis & defectibus admissis, juxta illud Psalm. 4. *Quæ dicitis in cordibus vestris, in cubilibus vestris compungimini.* Debet autem hic dolor elici ex motivo charitatis, ut sit contritio charitate informata & perfecta; quæ possit etiam extra Sacramentum Pœnitentiæ abolere præterita peccata mortalia, si quæ forsan commissa fuissent; & simul animum ac voluntatem obfirmare contra pec-

peccata in futurum; contritio enim perfecta & compunctio super delictis præteritis delinit conscientiam, & corrodentium peccatorum dentes conterens, reducit ad spem veniæ: non solum autem præterita, sed & futura repellit; nam & tentantia propulsat vitia, & nonnulla sic perimit, ut raro aut nunquam erigere caput audeant venenatum. Ut inquit S. Bernardus *serm. de altitud. & basi cordis*. Atque hinc communis est Magistrorum Spiritualium Doctrina, quod in Examine generali potissimam temporis partem tribuere debeamus detestationi & dolori de peccatis, tanquam puncto magis utili & principali; utpotè quod abolet peccata præterita, & præmunit contra futura. Erit verò contritio tunc remedium efficacius & magis fructuosum, si non in nudâ peccatorum detestatione & dolore subsistat; sed insuper ad vindictam & pœnam de peccatis sumendam procedat, sicut monet S. Chrysostomus *homil. 60. in Genes. dicens: neque peccata, quæ nobis videntur parva, contemptim prætereamus; sed quotidie à nobis rationes repetamus & verborum & actionum, & pœnas de nobis ipsis sumamus; ut nos à futuro supplicio liberemus: Nam propter hoc & Paulus inquit: si nos ipsos judicaverimus, non utique judicabimur; & S. Bernard. de vitâ solitariâ. Discetemetipsum judicare, te ipsum apud te ipsum accusare; sæpè etiam condemnare, nec impunitum dimittere. Manè præteritæ noctis fac in te exactionem; & venturæ diei tu tibi indicito cautionem. Vespere diei præteritæ rationem exige; & super veni-*

entis noctis fac indictionem, sic exolvat omne debitum Spiritus Deo, corpus Spiritui: ut si quid fuerit intermissum, si quid neglectum, si quid imperfectum, suo modo, suo loco, suo tempore, non abeat impunitum, vel irrecompensatum.

Quintum punctum est firmum propositum emendationis, ex dolore consequens. Quod non tantum debet in genere esse conceptum, (quale est: *me emendabo; corrigam vitam meam; fugiam hoc vel illud peccatum &c.*) quia generalia solum proposita ordinariè nullum, aut exiguum habent fructum & effectum. Requiritur igitur propositum particularizatum & circumstantiatum, quod videlicet ad particulares circumstantias in hoc illo vè loco, aut circa talem vel talem personam observandas descendit, & se extendit; mediaque idonea excogitat, vitium, aut defectum determinatum extirpandi. Præterea etiam in causas & radices peccatorum inquirat, quarè scilicet in hoc illo vè genere impigerimus &c. Cui proposito subjungenda est brevis oratio sive *imploratio gratiæ divinæ*, quæ efficaciter adjuti, fortiter in occurrentibus deinceps occasionibus exequamur, quod proposuimus; & difficultates quaslibet superemus.

65. Alterum examen conscientiaë dicitur *particulare*; quod instituitur circa vitium aliquod particulariter extirpandum; aut certam aliquam virtutem implantandam; aut opus aliquod ordinarium, officium, vel functionem ritè perfecteque obeundam. Circa cujus Examinis *materiam* sequentes Regulae sunt tenendæ:

Prima

Prima est, ut non aggrediamur simul plurium vitiorum extirpationem; sed cum uno solo pugnemus; illoque planè & plenè devicto, ad aliud expugnandum nos accingamus; sicut docet S. Basilius epist. ad Chilon. *falle voluptates; ab eis te per gradus avocans, illarumq; singillatim exinaniens, ac obliterans consuetudinem; nè confertim, & velut agmine factò, in te unum omnes ad unum irritata cooriantur, turbulentamq; menti tuæ accersent tentationum intemperiam.* Unam aliquam earum voluptatum prorsus si contingeret evincere te; mox adversus alteram accingitor, adeoq; non intempestivam de singulis vitæ pristina illecebris consequere victoriam. Et S. Chrysostomus homil. 2.8 in Joann. *Vitia nostra tempore corrigamus, hoc mense unum, alio aliud, & ita consequenter meliores efficiemur.* Quod idem observandum erit in virtutum implantatione; ut scilicet non plures simul, sed unam singillatim inserere animo studeamus. Imò in unoquoque vitio eradicando, aut virtute inferendâ, gradatim est procedendum: habet enim quælibet virtus suos gradus, per quos paulatim ascenditur ad ejus perfectionem: sicut & omne vitium habet suos gradus, per quos pedetentim pervenitur ad illius evacuationem & exinanitionem.

Secunda regula est, ut imprimis & ante omnia aggrediamur vitium illud, quod nobis maxime præ cæteris est noxium, ac in nobis prædominans, animam gravius sauciat; sicut monet S. Chrysostomus homil. 11. in Genes. dicens: un-

H s usquis-

usquisq; operam det, ut vitium, quod sibi magis quam cætera infestum sentit, ex animâ excuset. Et S. Joannes Climacus grad. 15. Is qui se uno quodam vitio amplius urgeri conspicit, contra ipsum & solum ante omnia se ipsum armet.

Tertia est, ut in concursu vitiorum plurium in nobis atque gravium, aggrediamur & impugnemus præcipuè illud, quod est radix, fons, & scaturigo cæterorum. Cujusmodi est v. g. gula, sive, gastrimargia, garrulitas, ira &c. Tradit hanc doctrinam Joan. Climacus gradu. 8. circa finē. S. Dorotheus serm. 12. Chrysostomus homil. de malis à nobis avertend. Cassianus lib. 8. Instit c. 19. Abbas Pinuphius apud eundem collat. 20. c. 10. Et suadet ratio: nam siccato fonte, & scaturigine obstructâ, necesse est sisti etiam fluxum rivulorum; & radice excisâ non possunt non arefcere arboris folia & rami.

Quarta regula est, ut prius & præ cæteris eliminentur vitia & defectus illi, qui sunt externi, & in oculos aliorum incurrunt, suntque cum scandalo aut offensione aliorum conjuncti. v. g. levitas in moribus, detractio, scurrilitas in loquendo, murmuratio &c. Quia hujusmodi vitia non tantum nobis obsunt; Sed etiam communitati damnum adferunt, & plures peccare faciunt.

66. *Formam* Examini particularis quod atinet, consistit ea in sequentibus: *Primum* est, ut manè post finem examini generalis concipiamus firmum & efficax propositum, vitandi certum aliquod peccatum, quod extirpatum
volu-

volumus; aut exercendi actum certæ alicujus virtutis, quam acquirere cupimus. Quod propositum tunc erit efficacius, si illud corroboremus aliquot rationibus & argumentis, propter quæ voluntas moveatur ad executionem: cujusmodi argumenta sunt honestas, utilitas & necessitas. Deinde multum etiam juvabitur infirmitas nostra, si manè proponamus solum usq; ad meridiem abstinere à tali vitio, aut exercere talem virtutem, in meridiano examine non extendamus propositum nostrum ultra vesperum, & finem illius diei.

Secundum est, ut in meridie & ante prandium ordiamur examen, sive discussionem conscientie, inquirentes, an, quando, qualiter quoties, in quibus occasionibus, propter quas causas per medium illum diem impegerimus contra propositum nostrum matutinum.

Tertium est, ut de lapsibus & defectibus in Examine deprehensis statim eliciamus actum displicentie, detestationis, & doloris; Firmumque ac efficax propositum cum novo fervore concipiamus, per medium reliquum diem usq; ad Examen vespertinum à tali vitio abstinendi &c. Suadent verò Magistri spirituales, ut lapsus in Examine deprehensi; & eorum numerus in certâ ac peculiari chartâ vel libello semper annotentur; quatenus postea factâ collatione temporis pomeridiani cum matutino, diei cû die, hebdomadis cum hebdomade, & mensis cum mense possimus facilius perspicere, quid & quantum profecerimus. Hanc enim temporis cum tem-
pore

pore collationem velut efficax ad proficiendum in extirpatione vitiorum, & virtutum acquisitione medium suggerit S. Chrysoſtomus. *homil. 11. in Genes.* his verbis, *Scrutemur ſuam quiſq; conſcientiam, & rationem examinemus, & conſideremus, quidnam in hac hebdomade probè actum ſit, quid in alterâ, & quale augmentum fecerimus; quas in nobis affectiones correxerimus &c.* Item S. Baſilius. *ſerm. de abdicat rerum.* *Qua ſingulis diebus feceris opera, ea veſperi tecum ipſe commemora; & cum iis, quæ feceras pridie, conferto, ſtudioſeq; operam dato, ut melior indies magis ac magis exiſtas.* Et S. Bernardus in *Speculo Monachor.* *Comparanda eſt dies inſtans diei præterita; ut ex earum collatione ſuum deprehendere poſſit Monachus vel profectum, vel defectum.* Denique S. Dorotheus. *ſerm. 10.* *Perdiſcat unusquiſq;, ubinam ſit, quovè in ſtatu, quot jam milliaria peregerit, quantumque promoverit.* Etenim non modo per ſingulos dies, verùm etiam per ſingulos meſes & hebdomadas nos ipſos ſcrutari, rimariq; ac diſcutere, ſedulo debemus, & dicere nobis ipſis: *primâ hebdomadâ ſummâ vehementiâ ad talem paſſionem delapſus ſum; nunc verò quomodo me habeo? num quidquam profeci? pari modo per ſingula temporum ſpatia dicendum; Anno præterito hac paſſione devictus ſum; nunc verò quomodo me habeo? Atq; ad eum modum per ſingula vitia nos ipſos debemus inſpicere, num aliquantulum profecerimus; vel in eisdem volutemur, aut certè ad deteriora lapſi ſumus.* Ut autem facilior & certior ſit hæc errorum

ratorum

ratorū m & lapsuum nostrorum calculatio; pro-
 derit juxta doctrinam S. Ignatii (qui teste An-
 tonio Gaudier. *de perfect. parte 5. sect. 5. c. 7.*
 hac præcipue viâ particularis Examinis consci-
 entia ad insignem vitæ sanctitatem, & animi pu-
 ritatem ascendit) pro quâlibet hebdomadâ du-
 cere quatuordecim lineas in chartâ quadam aut
 libello ad hunc usum parato, binas scilicet pro
 quâlibet die: in quarum unâ punctis formatis
 aſſignentur lapsus nostri à tempore matutino
 usque ad meridianum examen commissi: in al-
 terâ verò reliqui lapsus à meridie usque ad ves-
 pertinum examen admissi describantur, ita qui-
 dem ut linea posterior semper sit brevior pri-
 ore; ut admoneamur, quod numerus errorum
 debeat quotidie minorari & decrescere, prout
 videre est in apposito schemate, quod S. Ignatius
 in libello suo Exercitiorum Spiritualium exhi-
 bet.

Gula

Alii ducunt lineas æquales, & æque longas;
 quas aliâ lineâ deorsum in æqualiter ductâ in-
 terse-

tersecant, & in duas partes dividunt; ita quidem, ut majus spatium supernum contineat actus vitiosos, qui in principio solent esse plures & numerosi: majus autem spatium infernum contineat actus virtutis oppositæ; qui in principio sunt pauciores & rariores. Optima siquidem & maximè efficax ratio est vitia expugnandi, si virtutis oppositæ actus heroicos, intensos, & frequentes eliciamus; quò magis enim radicatur & crescit habitus virtutis; eò magis decrescit ac deficit habitus vitiosus. Propter quod lineæ pro vitiosis actibus annotandis tunc fiunt breviores, quando virtutis oppositæ lineæ existunt productiores; ut in Schemate apposito cernitur.

Gula

Temperantia

Quartum circa Formam observandum est, ut propter lapsus & errata in Examine dephensa sumamus de nobis ipsis vindictam, & pœnam aliquam à nobis exigamus; prout suadet S. Chrysostomus homil. 5. ad popul. dicens: Vis discere, quomodo vitium superari possit? quomodo ab improbâ consuetudine liberari liceat? Ego te docebo quendam modum, quem si tenueris superabis omninò. Cum videris te ipsum, vel alium quem

quemq; vel servorum, vel filiorum hoc malo captos
 & continuo commonefactos, nec correctos; jube
 non pransos cubare; & hanc tibiq; & illis damna-
 tionem impone; damnationem, non damnum, sed
 lucrum ferentem; talia enim Spiritualia & lucrum
 ferunt, & celerrimam correctionem.

Quintum est, ut materia Examinis particu-
 laris non facile mutetur; sed tam diu uni alicui
 vitio extirpando insistamus, usque dum hoc
 plane devictum & funditus sit eradicatum; di-
 centes cum Prophetâ Psalm 17. *Persequar inti-
 micos meos, & comprehendam illos; & non con-
 vertar, donec deficiant.* [Non tamen est necesse
 ad plenam de vitio aliquo victoriam, ut nullam
 prorsus citillationem aut motum illius sentia-
 mus amplius; sed sufficit, illud à nobis esse ea-
 tenus debilitatum; ut facile & nullo negotio,
 dum se prodit & exurgere tentat, à nobis re-
 primatur, & subigatur.

§. 7.

*Medium tertium ad puritatem & te-
 neritudinem conscientie obtinendam est peri-
 tia & dexteritas pugnandi contra ten-
 tationes diaboli, illasque supe-
 randi.*

67. **T**Riplicis generis sunt tentationes: nam
 aliquæ nascuntur à carne nostrâ; & ab hac
 redundant in animam, quales communiter ac-
 cidere solent juvenibus; ac iis omnibus, qui, cum
 vitam agant quietam, & à laboribus corporeis
 vacu-

vacuam, bonâque & validâ sint corporis constitutione, carnem suam & corpus delicatè habent, farciunt, sagineant &c. Contra quas tentationes non est remedium præsentius, quàm corporis mortificatio per jejunia, vigiliâs, labores, aliasque asperitates carni inimicas. Unde S. Hieronymus refert de S. Hilarione in ejus vitâ, quod, cum à corpore juvenili & valido sentiret moveri sibi bellum, & tentationes excitari, illud compellaverit his verbis: *Equidem aselle, efficiam, ut non calcitres: avenam quippè lascivie illecebram tibi subtraham; ac non nisi paleis te pascam; fame sitiq; conficiam; gravi pondere opprimam; aestu & frigore indurabo; ut cibum potius quàm lasciviam cogites.*

Aliæ tentationes ortum habent ab animâ nostrâ; & ab hac redundant in corpus; quando scilicet species objectorum illicitorum per sensus externos olim haustæ, aut ex librorum obscœnorum lectionibus acceptæ, & in memoriâ ac phantasiâ nostrâ relictæ, datâ occasione repræsentant intellectui objecta illa prohibita aut periculosa, quorum imagines existunt. Quod tentationum genus tunc nos infestare potissimum dignoscitur, quando magis conflagimus cum fœdis imaginibus; quàm cum turpibus corporis motibus, quomodo S. Hieronymum in Eremito post debilitatam carnem conflixisse legimus cum imaginibus & speciebus olim Romæ haustis in sæculari vitâ. Contra quas tentationes præsentissimum sunt remedium Oratio ad Deum; seria occupatio intelle-

ctus

ctus & phantasiae; specierum saecularium plena
evacuatio, aut earundem suppressio per fre-
quentem librorum piorum lectionem; poten-
tiarum cognoscitivarum & rememorativarum
ab evagatione cohibitionem &c. de quibus suo
loco fusiùs.

Alia denique tentationes ortum suum habent
à malo Dæmone, eas ingerente, & in nobis ex-
citante; quæ dignosci & deprehendi possunt ex
sequentibus signis.

Primò, si tempore valdè inopportuno se in-
sinuent & ingerant, nimirum tunc, cum homo
id minùs vult, & minorem habet occasionem id
cogitandi; v. g. sub oratione studii litterarum,
missæ sacrificio &c.

Secundò, si cognitiones occurrentes adeò sint
extravagantes, & alienæ, ut homo, qui tenta-
tur, nihil prorsùs unquam viderit, audierit, aut
cogitaverit eorum, quæ suggeruntur.

Tertiò si tentationes adveniant cum violen-
tia quâdam, & cum turbatione phantasiae, of-
fusione tenebrarum &c. Nam *omnes Dæmones*
primò intellectum nostrum obrubilare contem-
dunt, atq; ita demùm ea, quæ sibi amica sunt, sug-
gerunt, ut inquit Joannes Climacus *Grad. 15.*

Quartò si homo ex rebus, quas introrsùm
audit, eas advertat non tam à se, quàm ab alio
dici & fieri. Hæc enim signa sunt evidentissi-
ma, quod tentationes, quas patimur, non à car-
nè nostrâ oriantur, etiam si in carne contingant;
sed à Diabolo motore & incentore profiscan-

I tur:

tur: contra quem proinde arma nostra sunt convertenda.

68. Noverit igitur tyro Spiritualis & Novitius, quod Diabolus sicut Dei, ita & hominis ad imaginem Dei creati sit hostis & adversarius infensissimus; nihil aliud quærens, sitiens & intendens, quàm Dei injuriam, & hominis æternam damnationem. Ad quam procurandam omnes vires & dolos & astus adhibet, ut incautum hominem ad peccatum tentando pertrahat. Undè in Scripturis vocatur *Satanas* Matth. 4. & *Luc. 22. Satanus expetivit vos, ut cribraret vos.* Et *2. Corinth. 2. ut non circumveniamur à Satanà: non enim ignoramus cogitationes ejus.* Significat autem *Satanas* latinè idem quod adversarius; undè *S. Petrus 1. Epist. c. 5. Adversarius vester diabolus, tanquàm leo rugiens circuit quærens quem devoret.* Vocatur etiam *tentator* Matth. 4. & *seductor orbis.* *Apocal. 12. Serpens antiquus, qui vocatur diabolus, & satanas, qui seducit unversum orbem.* Est verò hic animarum nostrarum hostis & adversarius in tentando valdè exercitatus, vaser, callidus, impudens, & audax, multisque jam victoriis ab origine mundi huc usque reportatis, famosus, & insolens.

Ac quidem de peritiâ illius, astu, & calliditate testatur *S. Leo magnus serm. 7. de Nativitate.* his verbis: *Novit demon, cui adhibeat astus cupiditatis; cui illecebras gula ingerat; cui apponat incitamenta luxurie; cui infundat virus invidia. Novit, quem errore conturbet; quem gaudio fallat; quem metu opprimat; quem admira-*
tione

tionē seducat; omnium discutit demon consue-
tudines, ventilat curas, scrutatur affectus &c.
 De insolentiā verò, audaciā, & impudentiā il-
 lius scribit S. Matthæus *cap. 4.* Dum fusē nar-
 rat, qualiter hostis hic infernalis non erubuerit,
 ipsum Unigentium Dei Filium in eremo jejunan-
 tem tribus vicibus aggredi, & ad gravissima con-
 tra Deum peccata sollicitare. Præcipuè autem
 & specialiter diabolus tentando persequitur Ty-
 rones & Novitios, utpotè qui recenter è castris
 & cassibus illius elapsi, ad militiam & castra
 Christi evolârunt. Sperat enim hac ratione eos
 è fugâ retrahere, & crebrioribus ac importunis
 tentationibus fatigatos, ad mundum, undè exi-
 verunt, reducere: sicut impius Rex Pharao cum
 omni exercitu suo persequeretur fugientes Isra-
 elitas, ut eos in servitutem retraheret. *Exod. 14.*
 Undè Sapiens monet *Eccl. 2. Fili, accedens ad*
servitutem Dei, sta in justitiâ & timore; & præ-
para animam tuam ad tentationem. Nec refert,
 quod quis in sæculo constitutus adhuc, vix ullas
 senserit diaboli impugnationes & tentationes:
Nam ebs pulsare Diabolus negligit, quos quieto
jure possidere se sentit; ut inquit S. Gregorius lib.
14. moral. c. 12. Ast si quis castra & servitutem
 ejus deserens, ad libertatem filiorum Dei aspi-
 ret, & vitam spiritualem ordiatur; hunc diabo-
 lus furens & frendens insequitur ac persequitur
 multò sævius & crudelius, quàm Lexna rapto-
 rem catulorum suorum, aut Tyrannus manci-
 pium auffugiens. Quapropter summoperè ne-
 cessarium est, ut Novitius maturè sibi comparet

& acquirat valde magnam contra tentationes diaboli pugnandi, easque superandi peritiam, & dexteritatem; quatenus sufficientibus armis spiritualibus ex omni parte instructus ac præmunitus, possit stare adversus insidias diaboli, & omnia tela nequissimi ignea extinguere; uti monet Apostolus *Ephes. 6.*

69. Porro duplicis generis media à Magistris spiritualibus suggeruntur contra tentationes diaboli: aliqua enim usurpanda sunt, antequàm tentationes adveniant; ut ab his nos præservent. Aliqua verò sub actuali cum tentationibus conflictu sunt adhibenda. *Primum* itaque medium ante pugnam & ante tempus tentationum usurpandum est, ut nunquam otiemur aut feriemur ab omni opere; sed semper occupationi alicui laudabili & honestæ intenti simus, quæ nos ita exerceat, sollicitos habeat, & labore distineat, ut tempus & spatium nullum supersit de illicitis cogitandi, aut diabolo attendendi, quid suggerat. Suadet hoc medium S. Hieronymus *epist. ad Rusticum Monachum*, dicens: *Facito aliquid operis, ut te semper diabolus inveniat occupatum. In desideriis est omnis otiosus. Dum essem juvenis, & solitudinis desertæ me vallarent, incentiva vitiorum ardoremque natura ferre non poteram: quem cum crebris jejuniis frangerem; mens tamen cogitationibus aestuabat: ad quam edomandam cuidam fratri, qui ex Hebrais crediderat, me in disciplinam dedi, ut post Quintilianiacumina, Ciceronis Fluvios, gravitatemque Frontonis, & levitatem Plinii, alphabetum discerem.*

scerem, & stridentia anhelantiq; verba medita-
 rer. Quid ibi laboris insumpserim, quid susti-
 nuerim difficultatis, quoties desperaverim, quo-
 tiesq; cessaverim, & contentione discendi rursus
 inceperim, testis est conscientia tam mea, qui
 passus sum, quam eorum, qui mecum duxerunt
 vitam. Sed gratias ago Domino &c. Addit vero
 ibidem Hieronymus, Aegyptiorum monasteria
 hunc morem tenere, ut nullum absq; operis labore
 suscipiant, non tam propter victus necessitatem,
 quam propter anima salutem; ne scilicet mens vacet
 periculosis cogitationibus & variis perturbatio-
 nibus. Scribit Cassianus. lib. 10. instit. c. 23.
 communem fuisse antiquorum Patrum senten-
 tiam, operantem Monachum Damone uno pul-
 sari; otiosum vero innumeris spiritibus vastari;
 Unde Scriptura Eccl. 33. Multam malitiam docuit
 otiositas. Et juxta Poetam: Otia si tollas, periure
 cupidinis arcus. Queritur, Aegyptus quare sit
 factus adulter? in promptu causa est, desidiosus
 erat. Pulchre S. Basilius constit. Monast. c. 18.
 Duobus modis indecora conceptiones rectis cogi-
 tationibus turbam & intemperiem conciunt:
 Cum aut animus ex sua ipse quadam incuria ad
 rerum futilium contemplationem aberrat, teme-
 req; ex aliis in alias cogitationes delabatur: aut
 cum insidiosè menti nostrae absurdas rerum spe-
 cies diabolus conatur objicere, eamq; hoc modo
 à rerum laudabilium contemplatione inquisitio-
 neq; avocare. Cum igitur animus, quod remissa
 illa solidiore mentis contentione pellentium se
 variis rerum vulgarium memoriis repetendis, in

his temerè se diutius occupet, in varias errorum ambages soleat incidere, ac plerumq; ad extremum cogitatione ad res turpissimas ac flagitiosissimas deferri; id quotiescunq; acciderit, huiusmodi animi socordia, diffusioq; excitata severiore acriorèq; mentis diligentia castiganda est ac corrigenda; assidueq; ut quæq; singulis nobis temporibus præposita sint, ita ad attentiores rerum honestarum considerationem inducenda.

70 Secundum medium contra tentationes est vigilia; de quâ Christus *Matth. 26. Vigilate, & orate; ut non intretis in tentationem.* Et S. Petrus 1. *Epist. c. 5. vigilate; quia adversarius vester Diabolus tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret.* Consistit autem hæc vigilia sive vigilantia in duobus: primum est, ut tanquam in editâ speculâ constituti, oculo prudentiæ & providentiæ prævideamus à longè pericula tentationum; & consequenter pro viribus declinemus omnes occasiones, loca, personas, ac quævis objecta, undè nobis periculum aliquod creari posse, rationabiliter judicamus; *Nam qui amat periculum, in illo peribit. Eccl. 3.* Atque hinc qui legunt curiosa, profana, aut lubrica; qui oculis suis evagantur, & contemplantur quævis objecta obvia; qui proferunt & auscultant discursus vanos ac inutiles, qui adunt consortia sæcularium, & eorum familiaritate delectantur, tales postea sibimet ipsis impudent causam & culpam, si gravibus tentationibus infestentur & concutiantur. *Qui enim*

aramus, nè intremus in tentationem; Sanè ten-
Latin

tationis occasiones quarere non debemus; ut inquit S. Chryostomus *homil. 13. in Matth.*

Alterum est, ut nunquam tucos & securos a tentationibus nos arbitremur, etiam si saepius victores extiterimus, & longo tempore nullam Diaboli impugnationem amplius senserimus; Sed ut parati semper & in armis excubantes, ipsam quoque pacem & tranquillitatem de infidiis habeamus suspectam: *nam saepe antiquus hostis postquam menti nostrae tentationum certamen inflixerit, ab ipso suo certamine ad tempus recedit, non ut illata malitia finem praebeat; Sed ut corda, quae, per quietem secunda reddiderit, repente rediens, facilius inopinatus irrumpat; ut ait S. Gregorius lib. 9. moral. c. 17.* Unde de Sancto Antonio Magno, debellatore & victore Daemonum famoso scribit S. Athanasius in ejus vita c. 5. Quod illi securitatem minimè dederit reportatus de adversario triumphus: *Nam scripturarum doctus eloquio, multas esse Daemonum captiones, solerti propositum labore servabat, quia posset Sathanas in carnis colluctatione superatus, novarum adversus se artium machinas acrius commovere.* Et ipse Antonius ad suos discipulos ait: *c. 15. Fidelium orationibus atq; jejuniis Dæmones quidem statim corruere: nec tamen, si paulatim cessaverint, prorsus plenam putetis victoriam esse; Solent etiam saucii gravius assurgere.* S. Basiliius *serm. de abdicat.* ait, eum, qui vult securus & liber esse a tentationibus Diaboli, debere ex hoc mundo exire, & migrare in alium mundum, in quo Diabolus non est. Ejus verba sunt: *Intelli-*

telligere debes, ne utiquam effugere te posse, quin tibi cum diabolo sit deluctandum; ex eoq; nullo modo victoriam te sine multis laboribus pro Evangelicorum preceptorum observatione susceptis reportaturum. Qui enim, quaeso, pugnam cum adversario poteris subterfugere, qui omnino sis cum eo intra caveam pugnae destinatae conclusus? qua sine dubio universa ea est tellus, qua sub amplissimo caeli hujuscè ambitu continetur; quam quidem ex historia Job accepimus assiduâ illum obambulatione perlustrare, circumireq; quasi rabiosum canem, quarentem quem devoret. Quod si cum adversario inire pugnam non vis, in alium ex hoc ipso mundum commigres oportet, in quo ipse non sit. Quod si hoc impetrari non potest; artem eam discas convenit, per quam scienter scias cum eo deluctari. Quapropter sicut prudentes Duces in bello non statim in utramque aurem securi stertunt, nec arma deponunt, aut vigilias abrogant, quando audiunt hostem fugisse; Sed hanc ipsam hostis fugam de insidiis suspectam habent. Ita miles & pugil Christi semper vigilare debet & excubare, etiam tunc, cum tentator recessisse videtur. Noli securus esse, noli credere; licet in modum stagni fusum equor arri-deat; intus inclusum est periculum; intus est hostis; clamat S. Hieronymus. *Epist. ad Heliodor. Monach.* Neque enim in pugna cum Diabolo tenet ulla pacta aut leges, sicut in bello contra visibiles hostes observari solent, ut bellum prius denuntietur, induciæ serventur &c. *In bello Spirituali nulla servatur lex; quocumq; in loco*
ini-

inimicus hominem aggreditur ; Et gaudet vehementer, cum illum incautum offenderit ; ut inquit S. Basilus Epist. 28.

71. Tertium medium contra tentationes est *Oratio*: de qua Christus *Matth. 6.* Sic ergo vos orabitis : *Et ne nos inducas in tentationem. Et Matth. 26. Orate, ut non intretis in tentationem.* Item S. Paulus *Ephes. 6.* Postquam dixisset, nobis colluctationem esse non tantum adversus carnem & sanguinem, sed etiam adversus principes & potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum ; subdit deinde : *Propterea accipite armaturam Dei, galeam salutis assumite, & gladium Spiritus (quod est verbum Dei) per omnem orationem & obsecrationem, orantes omni tempore &c.* Debemus autem duo à Deo petere per orationem contra tentationes: Primum est donum discretionis Spirituum, quo intelligamus, quæ cogitationes & instinctus sint à malo Dæmone: Scribit enim Apostolus 2. *Corinth. 11.* Quod Satanus transfiguret se in Angelum lucis ; proponendo occultas suas tentationes & insidias subdolè ut inspirationes divinas, & vicia sub larvâ ac specie virtutis. Id quod dupliciter facere consuevit : nam primò vera quædam bona opera suggerit & suadet ; sed in ipso eorum exercitio mox illa malis ita permiscet & corrumpit, ut jam amplius bona non sint. Secundò frequentissimè nobis proponit falsa & fucata bona ; Sed re ipsâ vera mala ; quæ videlicet umbram bonitatis & virtutis speciem præferunt ; Verùm in se ipsis sunt vitia. Ideò

I s neces-

necessarium est donum Spirituum discernendorum à Domino petere; ut inquit S. Antonius apud Athanasium in vita c. 15.

Alterum est, ut rogemus Deum, quatenus à nobis clementissimè dignetur avertere tentationes illas, quibus prævidet, non esse consensuros; Solumque obvenire permittat tales, quas præscit, nobis ad salutem animæ cessuras esse. Quod utrumque beneficium petere à Deo quotidie possumus illis verbis à Christo præscriptis *Matth. 6. Nè nos inducas in tentationem.* Cum enim Salvator noster optimè noverit Dæmonis *violentos impetus, & callidam astutiam;* cui *resisti non possit* solis viribus nostris; jussit nos per orationem confugere ad præsidium divinum, & à Deo petere. *nè nos tentari sinat supra id, quod possumus, sed faciat cum tentatione proventum, ut possimus sustinere; conteratque Satanam sub pedibus nostris;* prout verba citata explicant Patres Concilii Tridentini in *Catechismo Pærochor.*

72. Quartum medium contra tentationes est *sobrietas*, sive temperans & sobria vita; juxta illud monitum S. Petri 1. *Epist. c. 5. Sobrii estote, & vigilate; quia adversarius vester Diabolus tanquam leo rugiens circuit.* Quod etiam jam antè Christus monuerat *Luce. 21.* dicens: *Attendite vobis, nè fortè graventur corda vestra crapulâ & ebrietate.* Quamvis enim intemperantia in cibo ac potu videatur potius servire tentationibus carnis: Nihilominus solet etiam Diabolus occasione ejusmodi tanquam sibi maxime opportunâ uti; eo quod in homine cibus aut
potu

potu intemperanter oppleto intellectus & ratio per ascendentes ex ventriculo fumos impediatur, & ita obscuretur, ut tentationes Diaboli nec discernere possit nec voluntati periculum consensûs proponere, & motiva mediaque resistendi suggerere. Unde Scriptura *Proverb. 11. Hominem ebrium & crapulatum comparat gubernatori navis dormienti, & sine clavo, dicens: Nè intuearis vinum, quando flavescit, cum splenduerit in vitro color ejus, ingreditur blandè; Sed in novissimo mordebit ut coluber, & sicut regulus vonenum diffundet. Oculi tui videbunt extraneas, & cor tuum loquetur perversa; Et eris sicut dormiens in medio mari, & quasi sopitus gubernator amisso clavo. Item Eccli. 19. Vinum & mulieres apostatare faciunt sapientes. Et Osea 4. fornicatio, & vinum, & ebrietas auferunt cor; ita ut homo crapulæ deditus & ebrietati sit quasi excors, sine mente, & sine ratione. Neque de solo potu immodico intelligendum est, quod diximus; verum etiam de ciborum copiâ, lautitiis, & delitiis; nam & cibus immoderatè ac supra necessitatem sumptus reddit hominem ad dimicandum, & tentationibus resistendum summoperè inhabilem, segnem, pigrum, & ineptum: *Pinguis venter non gignit tenuem sensum.* Teste S. Hieronymo *Epist. ad Nepotian.* sive ut Græcorum Proverbium habet: *Pinguis venter non gignit mentem tenuem.* Et juxta S. Chrylostomum *homil. 34. in c. 16. Actuum Apost.* *Hominis delitiosi misera anima quasi in lectum conjecta, ob varietatem ciborum**

ciborum

ciborum sine modo infusorum pondus carniū
circumferens sicut Elephas, quomodo poterit af-
fectiones scindere acie hebetatā? quomodo Dia-
bolum sauciabit? Propter quod idem homil. 27.
in c. 13. Actor. Eiusmodi hominem, qui pellem
suam & ventrem plus curat quā mentem, sic
alloquitur: *Tempus belli, tempus certaminis
est: tu autem sedes in deliciis. Non vides, etiam
Reges, qui Sceptra ferunt in externis militiis
frugaliter vivere? tu autem impinguas te ipsum,
certaturus. Stat adversarius stridens dentibus
suis in re: Tu autem effusus es; & mensa ad-
dictus. Nunquid sacrificandi sumus, quod im-
pinguamus nos ipsos?*

73. Quintum medium est, ut antecedenter
intellectum nostrum & memoriam velut arma-
mentarium quoddam instruamus certis ac sele-
ctis ex Sacra Scripturā sententiis contra tenta-
tiones magis obvias & frequentius occurrentes;
ut tempore conflictus & pugnae statim possimus
arma idonea inde proferre, & Diaboli machinas
retundere. Docuit nos medium hoc Christus
Matth. 4. Quando trinis vicibus à Dæmone ten-
tatus, cuilibet tentationi suam certam & con-
gruam opposuit ex Sacris litteris sententiam.
Quem imitata fuit S. Paula, teste S. Hieronymo
in eius Epitaphio ad Eustoch. Qui idem remedium
suavit Rustico Monacho, dicens: *Ama scientiam
scripturarum; & carnis vitia non amabis. Nun-
quam de manu & oculis recedat liber. Rationem
dat S. Paulus Rom. 15. Quia quaecumque scripta
sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt. Et 2. Ti-
moth.*

moth. 3. Omnis scriptura divinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in justitiâ; ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus. Atque hinc statuta nostra Canonica præcipiunt Novitiorum Magistro, quatenus adnitatur valde sedulo, ut Novitii in legendis volvendisque scripturis sacris à se præscribendis sint assidui; & aliquot loca speciatim ad Dei amorem, terrenarumque rerum contemptum, & ad virtutum studium magis excitantia, & palatum cordis dulcius efficiantia præfigat, quæ frequentius ac diligentius legant, revolvant, ac tenacius cordi & memoria imprimant: uti habetur distinctione 1. c. 20. §. 19. Porro hujusmodi Sententiæ ex Sacra Scripturâ selectæ possunt esse sequentes.

*Contra tentationes adversantes
fidei.*

Quia vidisti me, Thoma, credidisti. Beati qui non viderunt & crediderunt. *Joann. 20.*

Major est Deus corde nostro 1. *Joann. 3.*

In captivitate redigentes omnem intellectum in obsequium Christi. 2. *Corinth. 10.*

Est autem fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium. *Hebr. 11.*

Videmus nunc per speculum in ænigmate: tunc autem facie ad faciem. 1. *Corinth. 13.*

Habemus firmiorem Propheticum sermonem; cui benefacitis attendentes quasi lucernæ lucenti in caliginoso loco, donec dies elucescat.

2. *Petr. 1.*

Qui

Qui scrutator est Majestatis, opprimetur à gloria. *Proverb. 25.*

Altiora te nē quæsieris, & fortiora te nē scrutatus fueris: sed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper; & in pluribus operibus ejus nē fueris curiosus: non est enim tibi necessarium, ea, quæ abscondita sunt, videre oculis tuis. *Eccl. 3. v. 22.*

In supervacaneis rebus noli scrutari multipliciter, & in pluribus operibus ejus non eris curiosus: plurima enim super sensum ostensa sunt tibi. *Eccl. 3. v. 24.*

Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quæ pater posuit in suâ potestate. *Act. 21.*

O Altitudo divitiarum Sapientiæ & scientiæ Dei! quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus? quis enim cognovit sensum Domini? aut quis consiliarius ejus fuit? *Rom. 11.*

Contra tentationes adversantes spei.

Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quod Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere. 1. *Timoth. 1.*

Qui omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. 1. *Timoth. 2.*

Charissimi, si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum; & quidquid petierimus, accipiemus ab eo. 1. *Joann. 3.*

Filioli, si quis peccaverit, advocatum habemus apud

apud patrem, Jesum Christum, justum; & ipse est propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi. *1, Joann. 2.*

Dico vobis, quod gaudium erit in caelo super uno peccatore pœnitentiam agente, quam super nonaginta novem justis, qui non indigent pœnitentiâ. *Luc. 15.*

Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis; & ego reficiam vos. *Matth. 11.*

Adeamus ergo cum fiduciâ ad thronum gratiæ; ut misericordiam consequamur. *Hebr. 4.*

Venit filius hominis quærere, & salvum facere, quod perierat. *Luc. 19.*

Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret; ut omnis, qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam. *Joann. 3.*

Qui etiam proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum; quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit? *Rom. 8.*

Impietas impii non nocebit ei, in quâcunque die conversus fuerit ab impietate suâ. *Ezech. 33.*

Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, vitâ vivet, & non morietur: omnium iniquitatum, quas operatus est; non recordabor. *Ezechiel. 18.*

Vivo ego, dicit Dominus, nolo mortem impii, sed ut convertatur impius à viâ suâ & vivat.

Convertimini, convertimini à viis vestris pessimis; & quare moriemini? *Ezech. 33.*

Derelinquat impius viam suam, & revertatur ad

ad

ad Dominum; & miserebitur ejus; quoniam multus est ad ignoscendum. *Isaia. 55.*

Nunquid voluntatis meæ est mors impii, dicit Dominus; & non ut convertatur à viis suis, & vivat? *Ezech. 18.*

Revertere ad me, dicit Dominus, & ego suscipiam te. *Jerem. 3.*

Convertimini ad Dominum Deum vestrum: quia benignus & misericors est, patiens & multæ misericordiæ. *Joel. 2.*

Expectat Dominus, ut misereatur vestri. *Isaia 30.*

Miserans miserebitur tui; ad vocem clamoris tui, statim ut audierit, respondebit tibi. *Ibidem.*

Contra tentationes Acedie.

Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis. *2 Petr. 1.*

Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi; ut recipiat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum. *2. Corinth. 5.*

Scio opera tua: quia tepidus es, & nec frigidus, nec calidus, incipiam te evomere ex ore meo. *Apocal. 3.*

Beati mortui, qui in Domino moriuntur: amodò jam dicit spiritus, ut requiescant à laboribus suis; opera enim illorum sequuntur illos. *Apocal. 14.*

Ecce venio citò, & merces mea mecum est, reddere unicuique secundum opera sua. *Apocal. 22.*
Exhor-

Exhortamur, nè in vacuum gratiam Dei recipiatis. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. *2. Corinth. 6.*

Venit nox, quando nemo potest operari. *Joan. 9.*

Quodcumque facere potest manus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec scientia erunt apud inferos; quò tu properas. *Eccl. 9.*

Aufferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus ejus. *Matth. 21.*

Inutilem servum ejicite in tenebras exteriores: illic erit fletus & stridor dentium. *Matth. 25.*

Maledictus, qui facit opus Dei fraudulenter. *Jerem. 48.*

Cui multum datum est, multum quæretur ab eo; & cui commendaverunt multum, plus petent ab eo. *Luc. 17.*

Arborem fici habebat quidam plantatam in vineâ suâ, & venit quærens fructum in illâ; Et non invenit. Dixit autem ad cultorem vineæ: ecce anni tres sunt, ex quo venio, quærens fructum in ficulneâ hac, & non invenio: succide ergò illam; ut quid etiam terram occupat? *Luc. 13.*

Jam securis ad radicem arborum posita est: omnis ergò arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur. *Matth. 3.*

In omnibus exhibeamus nosmetipsos, sicut Dei ministros, in multâ patientiâ, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis,

gis, in laboribus, in vigiliis; in jejuniis &c. 2.
Corinth. 6.

Quæ seminaverit homo, hæc & metet. Bonum autem facientes non deficiamus: tempore enim suo metemus non deficientes. Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes. *Galat. 6.*

Vos autem fratres, nolite deficere beneficientes. 2. *Thessal. 3.*

Contra tentationes curiositatis, & curiose inquisitionis super alterius vitâ.

Quid ad te? tu me sequere. *Joann. 21.*

Homo, quis me constituit iudicem, aut divisorem super vos? *Luc. 12.*

Opus suum probet unusquisque, & sic, in semetipso tantum gloriam habebit, & non in altero: unusquisque enim onus suum portabit, *Galat. 6.*

Non est vestrum nosse. *Actor. 1.*

Tu quis es, qui iudicas alienum servum? Domino suo stat, aut cadit. *Rom. 14.*

Tu autem quid iudicas fratrem tuum? omnes stabimus ante tribunal Christi: unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo.

Non ergo amplius invicem iudicemus. *ibidem.*
Quid vides festucam in oculo fratris tui: Et trabem in oculo tuo non vides? *Matth. 7.*

Contra tentationes Mundi.

Si mundus vos odit, scitote, quia me priorem vobis odio habuit. *Joann. 15.* Si

Si de mundo fuissetis, mundus, quod suum erat, diligeret. Quia verò de mundo non estis; sed ego elegi vos de mundo; propterà odit vos mundus. *ibidem.*

Mundus eos odio habuit, quia non sunt de mundo; sicut & ego non sum de mundo. *Joann. 17.*

Non potest mundus odisse vos; me autem odit; quia ego testimonium perhibeo de illo, quod opera ejus mala sunt. *Joann. 7.*

Vos de mundo hoc estis. Ego non sum de hoc mundo. *Joann. 9.*

Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est charitas patris in eo: quoniam omne, quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ. *1. Joann. 2.*

Mundus totus in maligno positus est. *1. Joann. 5.*

Nolite conformari huic sæculo. *Rom. 12.*

Nescitis, quia amicitia hujus mundi inimica est Dei? quicumq; ergo voluerit esse amicus sæculi hujus, inimicus Dei constituitur. *Jacob. 4.*

Præterit figura hujus mundi. *1. Corinth. 7.*

Mundus transit, & concupiscentia ejus. *1. Joann. 2.*

Hoc itaque dico fratres; tempus breve est: reliquum est, ut qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur. *1. Corinth. 7.*

Contra tentationes Superbiae.

Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.
Matth. 11.

Non est species ei, neque decor; & vidimus eum,
& non erat aspectus: & desideravimus eum,
despectum, & novissimum virorum, virum
dolorum; undè nec reputavimus eum, *Isaia*
53.

Cum sceleratis reputatus est, *Ibidem.*
Filius hominis non venit ministrari, sed mini-
strare. *Matth. 20.*

Ego in medio vestrum sum, sicut qui ministrat.
Luc. 22.

Cum in formâ Dei esset, semetipsum exinanivit,
formam servi accipiens, in similitudinem ho-
minum factus, & habitu inventus ut homo.
Humiliavit semetipsum, factus obediens usq;
ad mortem, mortem autem crucis: propter
quod & Deus exaltavit illum. *Philipp. 2.*

Surgit (JESUS) à cœnâ, & ponit vestimenta
sua; & cum accepisset linteum, præcinxit se;
deindè mitit aquam in pelvim, & cœpit la-
vare pedes discipulorum, & extergere linteo.
Joann. 13.

Deus superbis resistit, humilibus autem dat gra-
tiam. *Jacob. 4.*

Multi erunt primi novissimi, & novissimi primi.
Matth. 19.

Erunt novissimi primi, & primi novissimi. *Matth.*
20.

Qui-

Quicumque voluerit inter vos major fieri, sit vester minister. *Ibidem.*

Recumbe in novissimo loco: quia omnis, qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur. *Luc. 14.*

Quid habes, quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis. *I. Corinth. 4.*

Contra tentationes Impatientie & Iracundie.

Si bene facientes patienter sustinetis, hæc est gratia apud Deum: in hoc enim vocati estis: Quia & Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus; Qui cum malediceretur, non maledicebat; cum pateretur, non comminabatur. *I. Petr. 2.*

Quidam dicebant: quia bonus est. Alii autem dicebant non; sed seducit turbas. *Joan. 7.*

Dicebant autem multi: dæmonium habet & insanit; quid eum auditis? *Joann. 10.*

Cum audissent sui, exierunt tenere eum; dicebant enim, quoniam in furorem versus est. *Marc. 3.*

Venit filius hominis manducans & bibens; & dicunt ei: Ecce homo vorax, & potator vini, publicanorum & peccatorum amicus. *Matth. 11.*

Deridebant eum Principes, dicentes: alios salvos fecit; seipsum salvum faciat, si est Christus. *Luc. 23.*

K 3

Spre

Sprevit eum Herodes cum exercitu suo; & illuse
indutum veste albâ. *Ibidem.*

Recogitate eum, qui talem sustinuit à peccato-
ribus adversum semetipsum contradictionem;
ut nè fatigemini animis vestris deficientes;
nondum enim usque ad Sanguinem restitistis,
Hebræor. 12.

Non est discipulus super magistrum, nec servus
super Dominum suum: sufficit discipulo, ut sit
sicut Magister ejus; & servo sicut Dominus e-
jus. Si patrem familias Beelzebub vocave-
runt, quanto magis domesticos ejus, *Mat-
th. 10.*

Diligite inimicos vestros: benefacite his, qui o-
derunt vos; & orate pro persequentibus, & ca-
lumniantibus vos; ut sitis filii patris vestri,
qui in cœlis est. *Matth. 5.*

Si quis te percusserit in dextram maxillam tuam,
præbe illi & alteram. *Ibidem.*

Benedicite persequentibus vos; benedicite, &
nolite maledicere. Nulli malum pro malo red-
dentes. Si fieri potest, quod ex vobis est,
cum omnibus hominibus pacem habentes.
Non vosmetipsos defendentes; sed date ló-
cum iræ. *Rom. 12.*

Sol non occidat super iracundiam vestram.
Ephes. 4.

Beati estis, cum maledixerint vobis, & persecu-
ti vos fuerint, & dixerint omne malum ad-
versum vos, mentientes propter me: gaude-
te & exultate: quoniam merces vestra copio-
sa est in cœlis. *Matth. 5.*

Beati

Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. *Ibidem.*

Quos praecevit ; & praecestinavit conformes fieri imaginis filii sui. *Rom. 8.*

Responsio mollis frangit iram : sermo durus suscitatur furorem. *Proverb. 15.*

*Contra tentationes aduersantes
Castitati.*

Nolite errare ; neque fornicarii, neque molles regnum Dei possidebunt. *1. Corinth. 6.*

Manifesta sunt opera carnis, quae sunt fornicatio, immunditia &c. Qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. *Galat. 5.*

Si secundum carnem vixeritis, moriemini : si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. *Rom. 8.*

Nescitis, quoniam corpora vestra sunt membra Christi ? An nescitis, quoniam membra vestra templum sunt Spiritus Sancti, qui in vobis est ? non estis vestri : empti enim estis pretio magno : glorificate & portate Deum in corpore vestro. *1. Corinth. 6.*

Qui sunt Christi : carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis. *Galat. 5.*

Mortificate ergo membra vestra, quae sunt super terram. *Coloss. 3.*

Exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem. *Rom. 12.*

Beati mundo corde : quoniam ipsi Deum vide-
bunt. *Matth. 5.*

Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinqui-
nati ; virgines enim sunt. Hi sequuntur
Agnum, quocumque ierit. *Apocal. 14.*

Neque nubent, neque nubentur ; sed erunt sicut
Angeli Dei. *Matth. 22.*

Sunt Eunuchi, qui seipsos castraverunt propter
regnum cœlorum. Qui potest capere, capiat.
Matth. 19.

Volo vos sine sollicitudine esse : qui sine uxore
est, sollicitus est, quæ Domini sunt ; quomo-
dò placeat Deo : qui autem cum uxore est,
sollicitus est, quæ sunt mundi ; & divisus est.
1. Corinth. 7.

Omnis qui viderit mulierem ad concupiscen-
dam eam, jam mœchatus est eam in corde
suo. *Matth. 5.*

Mirabantur, quia cum muliere loquebatur.
Joann. 4.

*Contra tentationes adversantes
Paupertati.*

Vulpes foveas habent, & volucres cœli nidos ;
filius autem hominis non habet, ubi caput re-
clinat. *Matth. 8.*

Si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes, &
da pauperibus ; & habebis thesaurum in cœlo ;
& veni, sequere me. *Matth. 19.*

Qui non renunciat omnibus, quæ possidet, non
potest meus esse discipulus. *Luce, 14.*

Beati

Beati pauperes spiritu; quoniam ipsorum est regnum cœlorum. *Matth. 5.*

Omnis qui reliquerit domum, aut agros, propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. *Matth. 19.*

Nonne elegit Deus pauperes in hoc mundo? *Jacob. 2.*

Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia, & nociva, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. 1. *Timoth. 6.*

Dives difficile intrabit in Regnum cœlorum. Facilius est, Camelum per foramen acis transire, quam divitem intrare in Regnum cœlorum. *Matth. 19.*

Factum est, ut moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinum Abrahamæ; mortuus est autem & dives; & sepultus est in inferno. *Luc. 16.*

Væ vobis divitibus, qui habetis hic consolationem vestram. *Luc. 6.*

*Contra tentationes adversantes
Obedientia.*

JESUS venit in Nazareth, & erat subditus illis. *Luc. 2.*

Factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. *Philipp. 2.*

Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me. *Joann. 4.*

Descendi de cœlo, non faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus, qui misit me. *Joann. 6.*

Non quæro voluntatem meam, sed voluntatem ejus, qui misit me. *Joann. 8.*

Qui vos audit, me audit; qui vos spernit, me spernit. *Luc. 10.*

Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: non est enim potestas, nisi à Deo. Itaque qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit; qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Ideò necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam. *Rom. 13.*

Obedite præpositis vestris, & subjacete eis: ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri: ut cum gaudio hoc faciant, & non gementes; hoc enim non expedit vobis. *Hebræor. 13.*

Melior est obedientia quam victimæ. *1. Reg. 15.*

74. Haftenus de mediis usurpandis, antequam tentationes in nobis oriantur, & nos infestent: Nunc agendum & de aliis mediis, quæ adhibenda sunt in ipsa actuali infestatione, pugna, & conflictu; dum scilicet advertimus, tentationes in nobis suboriri & actualiter nos impugnare, *Primum* est, & securissimum, ut statim in principio, dum tentatio incipit se insinuare, & quasi foris adhuc pulsat, nos fortiter & generose ei resistamus, eamque sine omni cunctatione & morâ reprimamus, ac in ipso
adhuc

adhuc ortu suo suffocemus; nam ferè & communiter hic *mora mors est*. Sicut in magno deditionis periculo versatur jam civitas, quando cives illius, aut supra murum custodes & propugnatores, incipiunt cum hoste ante portas subsistente colloqui, Parlare, & sermones miscere: ita voluntas nostra in præsentì versatur periculo consentiendi prævæ Dæmonis suggestioni & tentationi, quando hanc non statim rejicit, sed ad breve etiam tempus, eam auscultans, tolerat, quodammodo cum eâ tractat, & colloquitur. *Diabolus serpens est lubricus, cujus capiti, id est, primæ suggestioni si non resistitur, totus in intima cordis, dum non sentitur, illabitur;* ut inquit S. Isidorus lib. 3. c. 3. Similis est quælibet Diabolica tentatio morbis illis periculosis, de quibus Poeta canit:

*Principiis obsta: serò medicina paratur,
Cum mala per longas invaluere
moras.*

Quò diutiùs enim prava quædam suggestio fovetur, & toleratur in animo, etiam sine voluntatis consensu formali; eò majores acquirit vires, & appetitus nostri sensitivi concupiscentiam vehementiùs incendit ac inflamat; quam deindè inflammationem sequitur statim obscuratio intellectus, & perturbatio rationis; ita ut etiam non ampliùs attendamus bonum honestum, sed tantùm sensuale, & jucundum sive delectabile sensibus; atque in hoc
bru-

brutorum more feramur. Undè cuilibet universaliter tentationi accommodari potest illud Tritum; *Turpius eicitur, quàm non admittitur hospes.* Facilius extinguitur scintilla, quàm ingens flamma ignis; qui enim potuisset paucis guttulis aquæ in principio restinguere ignem in stramen aut foenum incidentem; Postea, si neglexerit, vel dissimulaverit id facere, erumpens indè incendium multis aquæ plaustris non valebit sopire. *Quarè dum parvus est hostis, interfice: nequitia elidatur in semine;* clamat S. Hieronym. in *Epist. 22 ad Eustoch.* alludens ad illud *Psalmi. 136. Beatus, qui tenebit, & allidet parvulos tuos ad petram.* Sicut videlicet providi belli duces conantur omni possibili modo præcavere & impedire conjunctionem plurimum copiarum hostilium; ita nos in pugna spiritali præcavere debemus, nè Diabolus vires & machinationes suas in tentando conjungat cum viribus carnis nostræ; quæ periculosa conjunctio tunc accidit, quando nos Diabolicæ suggestioni tam diu connivemus, & auscultamus, donec hæc appetitum nostrum inferiorem & carnis nostræ concupiscentiam, sive sensualitatem inflammaverit, inque suas partes pertraxerit; ut unitis deindè viribus nos oppugnent.

Porrò resistentia hæc & maturata repressio tentationum pulsantium fieri debet absque ullâ vehementiâ & contentione ex parte phantasiæ, capitis vel cerebri: præterquàm enim quod talis resistendi modus, quem aliqui usurpant agitando caput, frontem corrugando, oculos inver-

tendo,

tendo, extipiendo, cerebrum torquendo & fatigando, suæque imaginationi vim inferendo, minimè sit necessarius, & ridiculus; insuper non exiguum periculum creat graviorum & frequentiorum tentationum; dum objectum per suggestionem Diaboli repræsentatum, per huiusmodi violentam resistentiam firmiter imaginationi imprimitur, & tenaciùs inhæret. Quapropter fatius est, & tutius, ut non aliam repressionem tentationum etiam fœdissimarum adhibeamus, quàm eas contemnendo & nihili faciendo: sicut catulum aliquem nos allatrantem solemus contemnere, & illum hac ratione à nobis avertere.

75. Alterum medium in tentatione actuali usurpandum est, ut nobis ipsis ac viribus nostris diffidentes, & in solo Deo cõfidentes, quanto eùs ad orationem velut ad sacram anchoram confugiamus, clamantes cù Apostolis *Matth 8. Domine, salva nos; perimus.* Vel cum Regio Prophetâ *Psal. 69. Deus in adiutorium meum intende; Domine ad adjuvandum me festina.* De quorum verborum efficaciam & virtutem ait Abbas Isaac apud Cassianum *collat. 10. c. 10. Hic versiculus non immeritò de toto scripturarũ excerptus est instrumento: recipit enim omnes affectus, quicunq; inferri humane nature possunt; & ad omnem statum, atq; universos incursums convenienter aptatur. Habet siquidem adversus omnia discrimina invocationem Dei; habet humilitatem piæ confessionis; habet sollicitudinis & timoris perpetuæ vigilantiam; habet considerationem frugalitatis suæ*

exau.

exauditionis fiduciam, confidentiam presentis
 semper astantisq; Dei praesidii; Qui enim jugiter
 invocat suum protectorem, certus est, eum sem-
 per presentem esse. Habet amoris & charitatis ar-
 dorem; habet insidiarum contemplationem, ini-
 micorumq; formidinem, quibus perspicuus semet-
 ipsum diu noctuq; vallatum, confitetur se non
 posse sine sui Defensoris auxilio liberari. Suadet
 etiam hoc medium S. Basilius, constit. Monast.
 c. 18. dicens: Si quando ex insidiis animam cir-
 cumvenire Diabolus tentet, & quas commentus
 ex se est, cogitationes, magno cum impetu veluti
 ignita quadam tela in pacatum ac quietum animi
 statum intorquere contendat, illumq; inopino as-
 sultu conetur incendere, & eorum, quas semel in-
 torserit, diuturnas & ad extricandum difficiles
 memorias efficere; sanè hic majore quâdam vigi-
 lantiâ, contentioreq; animadversione hujusmodi
 declinanda insidia sunt, & belli omnis evasio, &
 telorum declinatio orationi ac divinae opis implo-
 rationi committenda. Si verò per adversarii im-
 pudentiam flagitiosarum istiusmodi cogitationum
 vis vehementior etiam insurgat; nè sic quidem
 est succumbendum, aut deiciendus animus, neq;
 suscepta certamina ex dimidiâ parte confecta re-
 linquenda; sed eo iug; obfirmatè perdurandum,
 quoad Deus perspectâ nostrâ constantiâ, gratiâ
 Spiritus Sancti affulgeat; nosq; illustret; qua &
 insidiatorem in fugam propellat, & mentem nobis
 puram efficiat, & divino lumine compleat, & ratio-
 ni nostrae in pacatissimâ tranquillitate constituta
 otium ad Deum colendum suppeditet. S. Hieronym.
 Epist.

*Epist. 22. ad Eustochium scribit, in gravissimis
tentationibus carnis, quæ nullis jejuniis, ve-
stitium & strati asperitatibus superari poterant,
insigniter se adjutum & confortatum esse hoc
orationis medio: ejus verba sunt: O quoties ego
ipse in Eremo constitutus, & in illâ vastâ solitu-
dine, quæ exusta solis ardoribus, horridum Mo-
nachis præstat habitaculum, putabam me Roma-
nis interesse delitiis! sedebam solus, qui amaritu-
dine plenus eram: horrebant sacco membra defor-
mia, & squallida cutis situm Æthiopica carnis ob-
duxerat; quotidie lachryma, quotidie gemitus; &
si quando repugnantem somnus oppressisset, nudâ
humo vix ossa herentia collidebam. De coctis
verò & potu taceo; cum etiam languentes Mona-
chi aquâ frigidâ utantur, & coctum aliquid ac-
cepisse luxuria sit. Ille igitur ego, qui ob gehenna
metum tali me carcere ipse damnaveram, scorpio-
num tantum socius & ferarum, sæpe choris in-
tereram puellarum; pallebant ora jejuniis, &
mens desiderii astuabat in frigido corpore, & an-
te hominem suâ jam carne præmortuum sola libi-
dinum incendia bulliebant. Itaq; omni auxilio
destitutus, ad Jesu jacebam peccata rigabam la-
chrymis, crine tergebam, & repugnantem car-
nem hebdomadarum inedia subjugabam. Memi-
ni, me clamantem diem crebrò junxisse cum no-
cte, nec prius à pectoris cessasse verberibus, quàm
rediret Domino increpante tranquillitas &c. Sub-
dit verò post pauca: Ipse testis est Dominus,
post multas lachrymas, post caelo inhaerentes occu-
los, nonnunquam videbar mihi interesse agmi-
nibus*

nibus Angelorum, & letus gaudensq; dicebam: post te in odorem unguentorum tuorum carrimus. Scilicet protector est Deus omnium sperantium in se; Psalm. 17. & sibi ipsis ac viribus suis diffidentium; ut ipse ait Psalm. 90. Quoniam in me speravit, liberabo eum; protegam eum, quoniam cognovit nomen meum. Sicut contra confidentes in viribus suis propriis, & de se præsumentes relinquit, ac speciali suâ protectione divinâ eos destituit; ut sibi ipsis relictis, & confusi discant non alta sapere, sed se humiliare per agnitionem propriæ infirmitatis; sicut testatur heroina Judith. cap. 6. ita Deum alloquens: Non derelinquis præsumentes de te; & præsumentes de se, & de suâ virtute gloriantes humilias.

76. Tertium medium in tentatione actuali est, ut in resistendo non simus timidi; sed exhibeamus nos alacres, generosos, hilares, magnanimos, & cordatos, juxta illud. 1. Petr. 5. Cui resistite fortes, & Jacob. 4. Resistite Diabolo, & fugiet à vobis. Per nostram enim timiditatem & pusillanimitatem Diabolus magis animatur, & fortius nos urget; è contra per nostram in resistendo alacritatem, spiritualem lætitiâ, & generositatem terretur, affligitur, & in turpem fugam agitur. Undè S. Antonius, magnus ille Dæmonum triumphator & terror, suis discipulis agebat: Si alacres fuerimus in Domino, nullus Dæmonum ad expugnandum valebit accedere. Una est ergò ratio vincendi inimicum lætitiâ spiritualis. Ut in ejus vitâ refert S. Athanasius. cap. 20. Animare autem nos debet ad generosè alacri-

alacriter & cordatè resistendum tentationibus
 Diaboli, quod tam coarctata & restricta sit ejus
 à Deo potestas, ut ne quidem in externis & tem-
 poralibus bonis ullatenùs homini nocere possit
 absque Dei permisso & voluntate; prout ex *c. 1.*
libri Job. & ex *c. 8. Matthæi* colligitur; ubi legi-
 tur, Diabolum ne quidem in porcos hominum
 Ethnicorum & Idololatrarum ingredi potuisse,
 nisi ex impetratâ priùs à Christo licentiâ. Mi-
 nùs igitur nocere poterit nobis in bonis internis
 animæ, maximè in libertate voluntatis; ut hanc
 ad consensum in tentationem eliciendum cogat.
Persuadere potest; precipitare non potest, si ipsi
nolimus. ait S. Hieronymus *supra c. 4. Matth.* Et
 S. Augustinus. *serm. 197. de temp.* Dicet aliquis:
si alligatus est Diabolus, quare adhuc tantum
prævalet? verum est Fratres, multum prævalet,
sed tepidis, & negligentibus, & Deum in verita-
te non timentibus. Alligatus est enim tanquam
innexus canis catenis, & neminem potest mor-
dere, nisi eum, qui se illi mortiferâ securitate con-
junxerit. Latrare potest, sollicitare potest; mor-
dere omninò non potest, nisi volentem.

77. Quartum & perquam efficax remedium
 est in actuali tentatione, ut tentatus recur-
 sum suum habeat ad Patrem spiritualement, eique
 omnes ac singulas tentationes suas & motus
 sincerè, candidè, ac simpliciter aperiatur; nihil
 prorsus celando & occultando, quod ad statum
 internum pertinet, sicut Patres & Monachos
 antiquos factitasse legimus; refert enim Clima-
 cus *grad. 4. de Obedient.* quod in monasterio

L ques

quodam viderit plures Monachos famâ sanctitatis celebres, qui libellum quendam de Zonâ pendentem ubique circumferabant; & suas quotidie cogitationes in eo fideliter annotabant; ut eas postea suo patri spirituali & Archimandritæ declararent. Unde S. Antonius discipulis suis dicebat: *Si potest fieri, quantos passus ambulavit Monachus, vel quot calices aquæ bibit in cellâ suâ, debet senioribus declarare; ut non deviet in ipsis.* Et S. Basilii in Regul. sus. interrogat. 26. *Debet unusquisq; eorum, qui inferiores sunt, si quidem memorabilem ullam facere progressionem suadet, nullum animi sui motum apud se ipsum celatum retinere, sed mentis sua arcana aperire fratribus iis; quibus datum illud negotium sit, ut adhibitis facilitate & misericordia, egrotantes curent. Hoc enim modo fiet, ut & quod laude dignum sit, in nobis confirmetur & quod minus probandum, congruo remedio sanetur.* Est autem duplex causa, quare manifestatio tentationum sit efficax contra illas remedium: *prima* est, quia frequenter contingit, quod Diabolus suis tentationibus ita rationem & iudicium nostrum perturbet, atque intellectum, qui est unicus mentis oculus, obfuscare soleat, ut ipsimet nos & expedire non valeamus, quantumvis extra tentationem constituti, non raro alioquin sanum & prudens aliis tentatis consilium dederimus. Quapropter in densis huiusmodi tenebris & animi perplexitatibus tutissimum est, quarere & sequi consilium alterius viri Spiritualis, & ascescos apprimè periti. *Altera*

tera causa est, quia Humilitas, quæ in recurſu ad magiſtrum ſpiritualem, & ſui ipſius manifeſtatione exercetur, Diabolo, Spiritui ſuperbiſſimo, mirum in modum adverſatur, illiusq; dolos & occultas machinationes, quas ægerrimè in lucè protrahi & publicare patitur, omninò & diſſipat & annihilat. Illico ut patefacta fuerit cogitatio maligna, marceſcit; & antequàm diſcretionis iudicium proferatur, ſerpens teterrimus veluti è tenebroſâ & ſubteraneâ ſpecu virtute confeſſionis protrahitur in lucem, & traductus quodammodo & dehoneſtatus abſcedit; tamdiu enim ſuggeſtiones ejus noxiæ dominantur in nobis, quamdiu celantur, ut inquit Caſſianus, Collat 2. c. 10. Et teſte Abbate Pœmen in vitis Patrum lib. 3. n. 176. In nullo ſic gaudet inimicus, quomodo in illo, qui non vult cogitationes ſuas manifeſtare. Propter quod Canonica Statuta Ordinis Præmonſtrat. diſt. 1. c. 19. n. 6. præſcribunt, ut Magiſter Novitiorum non ſit durus, clamorofus, contumelioſus; ſed materna induens viſcera, blandum ſe exhibeat ac reverenter amabilem; in cujus ſinu, quidquid Novitii in corde habent, ſecurè & ſincerè deponant; & in quo ſolacium & conſilium auxiliūq; reperiant. Item n. 7 jubent, ut Novitii tentationem magiſtro ſuo, quo eis ſalubriùs conſulere valeat, ſepius manifeſtent; Et nihil habeant, quod Magiſtro, vel Abbati, vel etiam Priori ſuo occultum eſſe velint.

§. 8.

Medium quartum ad puritatem & tenerritudinem conscientiae obtinendam est habituum malorum & consuetudinum vitiosarum extirpatio.

87. **N**ecessitas hujus medii patet indè, quod habitus pravi, seu malae consuetudines, ad actus malos simillimos iis, à quibus generatae fuerunt, nos inclinent, pertrahant, ac quasi impellant & quidem eò fortius, ac vehementius, quò intensiores sunt, & magis radicatae. Undè *Jerem. 13.* dicitur: *Si mutare potest Ethiops pellem suam aut pardus varietates suas; & vos poteritis benefacere cum didiceritis malum.* S. Chrysostomus *homil. 7. in c. 4. Epist. 7. ad Corinthios* ait: *Magna est consuetudinis Tyrannis, adeoq; magna, ut perindè cogat ac natura.* Et S. Basilius *in regul. fus. interrogat. 6.* *Consuetudo vetustate firmata, natura vim solet nancisci.* Item S. Joannes Climacus *grad. 4.* *Consuetudo plurimum valet, cuncta ex eà pendent, eamq; sequuntur.* Terribile est, quod de consuetudinariis refert S. Anastasius Sinaita *q. 6. de pollut. tom. 6. p. 1. Biblioth. SS. Patr.* dicens: *vidi viros centum annos natos, imbecilles, & toto ferè corpore trementes; qui tamen non poterunt abstinere à peccato corporali, cui se assuefecerant.* De vehementiâ suae consuetudinis malae scribit S. Augustinus *lib. 8. confess. c. 5. Ligatus*

tus eram, non ferro alieno, sed meâ ferreâ voluntate, velle meum tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & constrinxerat me: quippè ex voluntate perversâ facta est libido; & dum servitur libidini, facta est consuetudo; & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas. Hujusmodi igitur consuetudines vitiosæ à nobis non negligendæ, sed sollicitâ curâ sunt radicibus extirpandæ: Nam quemadmodum si quis relictâ radice ramos arboris alicujus velit excisos, nihilominus radix manens alios similes protrudit: sic quoniam peccata sunt quadam, quæ nascendi principium in se non habent, sed aliundè originem ducunt, necesse est prorsus, si quis liber ab illis velit esse, is causas primas peccatorum illorum stirpitibus tollat. Ut inquit S. Basilius in Regul. brevior. interrogat. 289.

79. Media porro extirpandi & exuendi pravos habitus, seu vitiosas consuetudines, sunt sequentia: primum suggerit S. Basilius Epist. ad Chilonem Discipulum, dicens: satius esse duxerim, sensim te promovere. Falle voluptates, & ab eis te per gradus avocans, illarumq; singulatim exinaniens ac obliterans consuetudinem: ut nè confertim & velut agmine facto in te unum ad unam omnes irritata cooriantur, turbulentamq; accersant menti tuæ tentationum intemperiem. Unam aliquam earum illicium voluptatum prorsus si continget evincere te; mox adversus alteram accingitor, aciemq; instruito spiritualem; atq; adeò non intempestivam de singulis vitæ pristinae illecebris consequere victo-

riam. Qui enim totam alicujus vitii molem ag-
greditur simul, & non secundum distinctas illius
partes, actus, & gradus procedit, sed uno vo-
luntatis nisu & conatu victoriam obtinere con-
tendit; similis est illi, qui conglobatum adver-
sarium cuneum solus frustra oppugnat. Gra-
vius verò errat, qui plura simul vitia & habitus
malos præsumit extirpare; quia dum vires suas
dispergit & dividit, nullibi potest validam & suf-
ficientem facere impressionem; sed ex omni
parte fractus, debilitatus, ac confusus defi-
ciet.

Secundum medium est, ut per orationem fre-
quenter ad Deum recurramus, & auxilium ab
ipso petamus; quatenus in robore brachii sui dis-
rumpat & dissolvat vincula pravitatis nostræ,
quibus constricti & captivi tenemur. Tanta
enim consuetudinis malæ vis est & impetus, ut
auxilio supernaturali nobis opus sit, & altiori
adjutorio, quo eam vincamus ac extirpemus;
quia *natura vim solet nancisci*, ut inquit S. Basi-
lius. *in Regul. fus. interrogat. 6. ita ut perinde co-
gat ac natura*, juxta S. Chrysostomum *homil. 7.
in c. 4. Epist. 2. ad Corinth.* Fiatque quædam pec-
candi necessitas, teste S. Augustino *lib. 8. con-
fess. c. 5.* Tradit hoc medium S. Basilius *loco cita-
to* dicens: *peccata inveterata assiduâ oratione cu-
rari oportet.* Et eo se usum fuisse cum effectu &
successu expectato asserit S. Augustinus *serm.
10. de Sanctis: nunquid non consueveram quoti-
diè jurare? at ubi legi, timui; luctatus sum con-
tra consuetudinem meam; in ipsâ luctatione in-
vocavi*

vocavi Dominum adiutorem : præstitit mihi Dominus adiutorium non jurandi ; nihil mihi jam facilius est quàm non jurare.

Tertium medium est, ut nobis certò ac firmiter persuadeamus, consuetudinem malam sine magno labore, conatu forti, & difficultate eradicari non posse, atque ideò ex parte nostrâ fortiter contra illius inclinationem, vim & impetum dimicandum, ac generoso conatu illi resistendum esse; neque difficultatibus in principio occurrentibus cedendum; valet enim hic maxime illud Poëtæ:

Tu nè cede malis ; sed contra audentior ito.

Qui secundum consuetudinem operatur, similis est Nautæ, qui secundo flumine vehitur, & descendit: contra verò consuetudinem operans comparatur Nautæ, qui adverso flumine navigat, & contra torrentem nititur; qui nisus utique fortem exigit laborem & conatum virium. Undè S. Augustinus in *Psalm. 30. Vincere consuetudinem dura est pugna.* Et S. Hieronymus *Epist. ad Latam. Asperam nobis & insuavem virtutum viam nimia facit vitiorum consuetudo.* Tradit hoc medium S. Basilius in *regul. fus. interrog. 6.* dicens: *sicut morbi corporis inveterati non nisi longâ & acri curatione sanantur: Sic peccata inveterata diuturnâ patientiâ, assiduâ oratione, & acerrimi animi contentione curari oportet.* Et S. Augustinus *serm. 45. de temp.* *Cum aliquibus cupiditatibus nati sumus; aliquas consuetudine fecimus. Propter illas, cum quibus*

L. 4

nati

nati sumus, baptizantur infantes, & absolvuntur à reatu propaginis malæ; quam habuerunt: consuetudini semper resistendum est. Et serm. 10. de Sanctis: *Luctatus sum contra consuetudinem meam.* Item lib. de Generat. cont. Manich. Cum dolore reluctandum fuit consuetudini malæ.

Non tamen putandum est, difficultatem illam, quæ in principio sentitur, diu aut semper permanere; nam posteaquam malæ consuetudinis vires & impetus paulatim debilitati sunt, & fracti per heroicis actus contrarios; cessat jam omnis difficultas, quæ in principio occurrebat; prout docet S. Chrysostomus homil. 10. in c. 4. Actor. Apost. dicens: *primo quidem die difficile seres hoc, & altero, & tertio: deinde autem facile erit; & jam post quartum molestum ultra non erit.* Et S. Augustinus serm. 10. de Sanctis: *nunquid non consueveram quotidie jurare? luctatus sum contra consuetudinem meam, nihil mihi jam facilius est, quam non jurare.*

Quartum medium est introductio contrariæ consuetudinis bonæ; quæ quanto magis peractus heroicis frequentatos crescit & augetur, tanto magis opposita consuetudo vitiosa diminuitur & deserescit; generatio enim habitus virtuosi, est corruptio habitus vitiosi. Suadet hoc medium S. Chrysostomus homil. in c. 4. Actor. Apost. dicens: *Ob consuetudinem difficile tibi est, & ab illâ agrè abstraheris? igitur quoniam tanta consuetudinis est vis; eam in aliam transfer consuetudinem.* Imò major erit vis & efficacia consuetudinis bonæ, quam malæ; adeoque bona ci-
to

tò prævalebit malæ; sicut tradit S. Joannes Climacus *Grad. 4.* dicens: *Consuetudo plurimum valet, & cuncta ex eâ pendent, eamq; sequuntur: omninò longè amplius valebit in bonis; cum potentissimum habeat adiutorem Deum.*

80. Porro an profectum aliquem in extirpatione vitiorum sive habituum vitiosorum & malarum consuetudinum fecerimus; colligere possumus ex sequentibus: *primò*, si minorem jam inclinationem sentiamus ad peccata & actus malos, quàm antea experiebamur. *Secundò*, si positivam difficultatem, ad actus malos exercendos in nobis experiamur, & econtrà facilitatem ad actus virtutis oppositæ sentiamus. *Tertiò*, Si quandam quasi naturalem nauseam omnium actuum pravorum, ad quos antea inclinabamur, in nobis sentiamus. *Quartò*, Si moralem quandam impossibilitatem ad actus vitiosos sentiamus: quomodò sensit ille, qui dixit: *Quomodò possum hoc facere, & peccare in Deum meum? Genes. 39.*

S. 9.

Medium quintum ad puritatem & teneritudinem conscientie obtinendam est passionum inordinatarum edomatio.

81. **P**ost vitia extirpata & pravos habitus eradicatos transeundum est ad edomationem seu refranationem & moderationem *passionum*

nostrarum inordinatarum: *perfectus enim quisque* sive potius studiosus perfectionis, cum in se ipsa vitia vicerit, statim etiam mentem contra vulnera passionis accingit; ut inquit S. Gregorius lib. 6. moral. c. 8. quia juxta S. Thomam quodl. c. 24. puritas mentis sita est in eo, ut mens hominis à passionibus inordinatis sit libera. Non tamen requiritur à Novitiis, ut ipsi ante professionem acquirant dominium suarum passionum tam perfectum & plenum, quale à professis & in gradu proficientium constitutis exigitur: Sed eis sufficit, si per frequentem ac sæpè iteratam passionum suarum refrenationem & suppressionem acquisiverint habitum, eas ita cohibendi & moderandi, ut per illarum vehementiam & impetum non amplius præcipitentur in peccatum aliquod contra Dei vel Ecclesiæ præceptum; aut in transgressionem Regulæ, vel statutorum Ordinis sui. Gradus enim *incipientium*, qui est Novitiorum, plus non requirit, quam ut in eo constituti acquirant eam puritatem & ténéritudinem conscientiae, quæ excludat & horreat omnem plenè voluntariam & deliberatam Præceptorum Dei & Ecclesiæ Regulæque & Statutorum violationem.

82. Definitur autem passio à S. Joanne Damasceno apud D. Thomam 1. 2. q. 22. a. 3. *Quod sit motus sensibilis seu sensitivus appetitivæ potentiae, ob imaginationem boni vel mali.* Dicitur *motus*: ira enim actus sensitivi appetitus vocat S. Augustinus lib. 9. civitat. c. 4 & lib. 14. c. 7. 8. & 9. Item S. Gregorius Nyssenus
Disput.

Disput. de Animâ & Resurrect. Qui eosdem
 etiam nominant Animæ affectus, & affectiones,
 perturbationes & passiones; quia dum exurgunt,
 patitur per eos aliquid corpus humanum, præ-
 fertim cor; in quo est sedes appetitus sensitivi;
 videmus enim homines passionatos, & vehe-
 mentibus passionibus obnoxios talem pati sensi-
 bilem alterationem; ut eam nec foris occul-
 tare & celare possint; Sed eam in vultu, colore,
 & gestu omnibus prodant. Sic amantes pal-
 lent; quia amor est passio læsiva amantis & im-
 mutatio quædam materialis, uti docet S. Tho-
 mas. 1. 2. q. 28. a. 5. De metu ait Aristoteles sect.
 27. problem. q. 6. quod voce, & manibus, & la-
 bro inferiore tremant, qui metuunt. De ira dicit
 S. Gregorius lib. 5. moral. c. 31. quod ira stimu-
 lis accensum cor palpitat, corpus tremit, lingua se
 præpedit, facies ignescit, exasperantur oculi. Et
 Cicero lib. 1. Officiorum. Ora ipsa cernere irato-
 rum, aut eorum, qui aut libidine aliquâ, aut me-
 tu commoti sunt, aut voluptate nimîâ gestiunt:
 quorum omnium vultus, voces, motus, statusq;
 mutantur. Et sic de cæteris passionibus

Dicitur præterea passio esse motus appetitiva
 potentia, id est, appetitus sensitivi; qui nihil est
 aliud, quàm facultas quædam insita in inferiore
 hominis portione, scilicet corde, vel juxta ali-
 quos in corde & hepate existens; quæ pro suo
 proprio objecto habet bonum, aut malum sensi-
 bile, illi per imaginationem repræsentatum, tan-
 quàm conveniens, vel inconveniens homini.
 Unde & dividitur in appetitum concupiscibilem,
 & iram

& irascibilem. Concupiscibilis, qui teste Galeno & aliis præcipuè residet in hepate, movetur erga bona, quæ apprehendit sibi esse convenientia, & fugit sibi contraria; habetque sex passiones, tanquam actus sibi proprios, videlicet *Amorem, Odium, Desiderium seu Concupiscentiam, Fugam seu Abominationem, Delectationem seu Gaudium, Tristitiam, seu Dolorem*, Irascibilis, qui teste eodem Galeno residet in corde, exurgit & pugnat contra objecta habentia difficultates occurrentes in bonorum consecutione, & in malorum fugâ; habetque passiones quinque, tanquam actus suos proprios, videlicet *Spem, Desperationem, Audaciam, Timorem, & Iram seu Indignationem*.

82. Porrò omnes hæ undecim passiones sunt à Deo authore naturæ insitæ homini non in malum & perniciem ipsius, sed in bonum & utilitatem; ut iis tanquam instrumentis utatur ad appetenda & quærenda naturæ suæ convenientia, fugiendaque ei disconvenientia, & consequenter ad conservationem naturæ humanæ; imò & ad bonum spirituale animæ, ut illi subserviant in exercitio virtutum; uti docet S. Gregorius Nyssenus *Disput. de Animâ & Resurrect.* dicens: *πάθη, id est affectus, passiones, sive perturbationes, & motus dicuntur, quæ non omninò mali alicujus causâ, humanæ naturæ contributa sunt: sed certo quodam usu voluntatis, & arbitrii, vel virtutis, vel vitii instrumenta tales animi motus existunt.* Et S. Basilius *constit. Monast. c. 3.* *Neque temerè tributæ corpori appetitus*

tus sunt; sed ut ad res aliquas prorsus utiles essent & commodi. Quia tamen frequenter huiusmodi affectibus & motibus abutimur ad corporis & animæ nostræ perniciem, habenas illis nimium laxando, & indulgendo, ita ut non tantum circa objecta de se indifferentia & licita appetenda committant excessum; sed etiam in illicita, & divinâ humanâque lege prohibita objecta non rarò ferantur. Hinc Deus in S. Scripturis nos admonet, ut eos rectæ rationis fræno moderemur, ait enim *Eccl. 18. Post concupiscentias tuas non eas; & à voluntate tuâ avertere. Si præstes animæ tuæ concupiscentias ejus, faciet te in gaudium inimicis tuis.* Et *Genes. 4. Quare iratus es, & cur concidit facies tua? sub te erit appetitus, & tu dominaberis illius.* Item *Psalm. 31. Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus in chamo & fræno maxillas eorum constringe.* Et *Rom. 8. Debitorum sumus non carni, ut secundum carnem vivamus: si enim secundum carnem vixeritis, moriemini: si autem spiritus facta carnis mortificaveritis, vivetis.* Denique *Galat. 5. Spiritu ambulate: & desideria carnis non perficietis: Qui enim sunt Christi, carnem crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis.* Quod idem monent etiam discipulos & Tyrones suos Magistri Spirituales; ac imprimis S. Basilius constat. *Monast. c. 3.* ubi ait: *Principio omnis in eo adhibenda cura est, ut animi agitatio in officio retineatur; quod assequemur, si eam mentis imperio subiciemus, quæ ipsa mens diligentissimè observans provideat, nè à recto animus sutiliter aberrat,*

erret, nevé à trahentibus ipsum in diversam partem corporis affectionibus pravus pravegratur. Et serm. 2. de institut. Monachor. Illud caput est, & in quo præcipuè Christianus laborare debet, vitiosas animi affectiones diversas ac varias, quibus illius anima infici solet, à se segregare. Item constit. Monast. c. 8. Perturbatos animi sui appetitus motusq; excutere diligenter debet, usq; magna cum animi contentione obluctari, & quæ in eo incondita viderit ac perturbata, ea melioribus consiliis in ordinem redigere, atq; sedare: sedata siquidem animi & quieta constitutio, virtutis est argumentum certissimum. Quibus verbis S. Doctor etiam generale quoddam remedium omnibus passionibus inordinatis sanandis aptissimum tradit, nempe ut illis magnâ cum animi contentione obluctemur, partim eas in principio statim, dum surgunt, & antequam iuvaliscant, fortiter retundendo & reprimendo; partim etiam contrarios illis actus heroicis virtutum opponendo; ac non solum illicita, quæ concupiscunt, denegando; sed præterâ appetitum sensitivum ad ea, à quibus maximè abhorret, inclinando. Dixi, hoc esse remedium generale: Nam specialia media particulares & magis frequentes in Novitiis passiones moderandi, explicabo

infra.

* * *

§. 10. De

§. 10.

De passione Amoris.

84. QUÀM periculosa & exitialis sit passio
Amoris inordinata, colligitur imprimis
 ex eo, quod amor sit initium, fons, choragus,
 & dux relinquorum motuum appetitus senti-
 ti, uti docet S. Thomas 1. part. q. 10 a. 1. *Amor*
inhians habere, quod amatur, cupiditas est; id
autem habens, eoque fruens, letitia. Fugiens
quod ei adversatur, timor est; idq. si acciderit,
sentiens, tristitia est; ut inquit S. Augustinus
lib. 14. civitat. c. 7. Patet Secundò exindè, quod
 plurima sint incentiva & causæ *amoris*, videli-
 cet forma corporis, divitiæ, beneficia, Amor
 alterius signis erga nos declaratus, nobilitas,
 dignitas, prudentia, eloquentia, gratia
 & dexteritas in agendo, compositio membro-
 rum, suavitas vocis, modestia, siimilitudo com-
 plexionis, communio Sanguinis, vel patriæ,
 aut negotiorum & Studiorum, eruditio, excel-
 lentia in artibus liberalibus, aut mæchanicis &c.
 Undè passio hæc amoris frequentius in nobis
 excitatur, & alias quoque passiones frequentius
 excitat.

85. Solent autem octo præcipuè illius dam-
 na spiritualia enumerari: *primum* est, quod ho-
 minem inordinatè amantem objectum aliquod,
 efficiat planè excecaturum, puerilem, ridiculum,
 dementatum, & amentem; ita ut à sensibus
 quali

quasi alienatus, stultorum more aestimet permagnam, omnium prudentum iudicio vilem, exilem, & despicabilem, juxta illud Pœtæ;

*Quisquis amat ranam; ranam putat esse
Dianam*

*Quisquis amat cervam; cervam putat esse
Mineram.*

Cernere hoc licet in illis, qui inordinato affectu feruntur erga canes, aves, equos, flores, picturas, &c. quorum pueriles gestus, actiones, consilia, & discursus de futilibus hujusmodi objectis merito alii prudentes, qui exoticis hisce affectibus carent, fannis & cachinnis explodunt.

Alterum damnum amoris inordinati est, quod si feratur in hominem aliquem in eadem congregatione cum amante constitutum, millenas causet distractiones, curas, & inquietudines, ipsiusque amantis animum lancinet & torqueat perpetuis zelotypiis, diffidentiis, suspicionibus, aliisque inutilibus, & noxiis cogitationibus. Timor enim sic carnaliter amans, & suspicatur, quod forsitan ab eo, quem amat, non vicissim redametur; aut tertius aliquis plus ametur, & in amore præferatur; unde quotiescunque videt amiculum suum cum aliquo seorsum familiarius colloquentem & tractantem, statim amicitiam illius & fidelitatem suspectam habet, indignatur, fremit, & in furorem agitur. Quando autem ipse solus cum solo loquitur, nihil præter
suspi-

suspiria, affectus amorphos, & quærelas propter intermissa & non repensa amoris signa auditur. Cum verò ab amiculo suo jam abivit, & solus existit, tunc singula illius verba, gestus, & oculorum nutus anxie & sollicitè secum expendit, ruminat, ac omniem in partem versat, cur scilicet hoc illudve dixerit? quem sensum intenderit? quale latentis animi signum ostenderit? an amicus omnia amoris indicia ipsi ostensa rectè perceperit? quid vicissim responderit? num dona & munuscula oblata approbaverit, ac magni fecerit? quomodo & cum quali affectu ab invicem discesserint? quibus verbis & signis sibi valedixerint? & an non alter ex conversatione displicentiam conceperit, occasionemque arripuerit mutandi affectum? &c.

Tertium damnum est, quod amor inordinatus, qui fertur erga hominem aliquem in congregatione Regulari, sæpissimè violet leges silentii: dum hujusmodi amicali hinc inde in angulis, latebris, & obscuris Monasterii locis frequenter conveniunt, ad miscendos clanculum sermones, & ad significandos sibi mutuo suos amorphos affectus, amicitiaque constantiam: Neque enim diu à se invicem abesse, & mutuo aspectu carere possunt; sed aut verbis aut nutibus, vel, saltem litterulis & munusculis ultrò citroque missis continuationem ac firmitatem sui amoris testari solent; ad quas litterulas si alter non statim responderit, aut non illis verbis, quæ ab ipso expectabantur, statim alia subsequitur epistola longior, exprobratoria; audiuntur querelæ, valde amarae adversus alterum,

M

quod

quod is vices in amando non rependerit, & per taciturnitatem suam causas quærat ab amicitia recedendi &c.

Quartum damnum est, quod ubi in congregatione aliqua duo, tres, aut plures inordinato amore se diligunt, & particulares amicitias ineunt, hoc ipso in reliquos suos confratres, & ejusdem congregationis commembra iniqui & injuriosi existant: sicut benè demonstrat S. Basiliius *Serm. 1. de institutionibus Monachor.* dicens: *In hujusmodi communi contubernio nequam patitur charitatis lex, aliquos coiri seorsum, aut amicitias aut sodalitates: siquidem nullo modo fieri potest; quin affectiones istæ, quæ in hanc magis quam in illam propendent partem, plurimùm incommodent communi omnium concordia. Quæ obrem æqualiter se diligere inter se omnes debent, idemq; adversus universum fratrum cætum charitatis tenendus est modus. Quod si quis inventus fuerit, qui majore quadam animi propensione Monachum, fratrem, vel propinquum, vel alium quemvis quavis de causâ videatur diligere; hunc castigare oportebit, ut injurium publicæ charitati: siquidem in eo, quod quis aliquem unum plus diligit, facile indicat, reliquos se in amore inferiores habere. Et *serm. 2. de institut. Monachor.* Quoniam autem æquali prorsus inter se vicissim charitate complecti omnes debent; justitia violatur, quotiescunq; in communi conventu privata aliqua coitiones reperiuntur aut sodalitates: qui enim unum aliquem magis quam cæteros diligit; is quod non perfectè cæteros diligit, de se ipso indicio est.*

Quin-

Quintum damnum est, quod, si ipse congregacionis Superior amet carnaliter & inordinatè subditum aliquem, passio talis amoris ita excecet & dementare soleat oculos amantis, ut defectus illius & errores quantumvis graves & perniciosos contra disciplinam vel prorsus non videat; vel saltem non satis æstimet, & persequatur; Sed eos favorabiliter interpretetur & excuset; vel etiam aliquando tanquam virtutes deprædicet & defendat. Deinde quamvis superior ille videat & agnoscat aliquid reprehensione dignum in eo, quem inordinatè diligit, non tamen audebit illud castigare virgâ disciplinæ; nē scilicet amicum suum contristet, & in amicitiam delinquat. Ex quâ conniventia & impunè peccandi licentia præter dissolutiones, & frequentiores disciplinæ relaxationes sequitur

Sextum damnum, puta enormia scandala, murmura, & invidiæ ac dissensiones in reliquis Confratribus; qui videntes, hunc illum vè mitius tractari cæteris à Superiore, melius vestiri, benignioribus oculis aspici, in functionibus honorabilioribus aut favorabilioribus præferri &c. Incipiunt ei invidere, contra eum conspirare, conqueri, murmurare, superiorem injustitiæ reum proclamare, & de crimine acceptionis personarum suspectum, imò evidentiam facti convictum, publicè condemnare. Unde idem S. Basilius citato Sermone, 2. De Institut. Monachorum, ait: *Similiter ex conventu rejicienda sunt, & surpis ac indecora contentio atq; amor iste singularis*

M 2

laris

laris: Siquidem ex contentione inimicitia; ex amore autem singulari Sodalitates, suspiciones, invidiaq; oriuntur; ubiq; enim aequalitatis defraudatio, invidia, odiq; materia, ac Seminarium existit.

Septimum damnum est, quod amoris inordinati passio, si inter pares & subditos alicujus congregationis invalescat, magnarum saepe turbarum, & tumultuum, atque etiam rebellionum causa existat. Si enim Superior unum aliquem ex illorum numero, qui particulares hujusmodi amicitias inierunt, pro suis demeritis corripiat & puniat, mox caeteri amici in iras insurgunt, partes sui Dilecti tuentur, turbas suscitant, Superiorem indiscretionis, injustitiae & crudelitatis arguunt, alios similis farinae socios colligunt, eosque ad conspirationem & apertam rebellionem sollicitant: *Videas, eos ambulare seorsim, convenire sibi, & sedere pariter, moxq; laxare procaces linguas in detestandum susurrium, ineunt familiaritates ad maledicendum, concordas ad discordias: conciliant inter se inimicissimas amicitias, & pari consentanea malignitatis affectu celebratur odiosa collatio;* inquit S. Bernardus homil. 24. in Cantica.

Octavum amoris inordinati damnum est, quod saepe in carnem & luxuriam delinat; maxime si foveatur inter homines disparis sexus; aut etiam inter adolescentiores, teneros, imberbes, & formosiores ejusdem sexus. Et quidem de periculo hujus passionis inter diversi sexus homines ait S. Gregorius Nazianenus apud Franciscum Sale-

fium

sum in Philoth. part. 3. c. 18. Respicias, quia re-
 specta es ab eo; & oculum conjicies, quia ab illo
 prius oculata; mox sequentur subrisiones, & amo-
 rosa quadam verba; initio quidem furtim & oc-
 culatè prolata: at non multò post contrahetur qua-
 dam familiaritas, & ad apertas nugacitates & fa-
 bulationes transitus fiet. Cave tibi, ò lingua mea
 procax, proferre & prodere, qua ab aliis postea
 fient. Quod benè notent viri Religiosi, qui sub-
 indè putant, se habere, & verè etiam in princi-
 pio habent amorem spiritualem. erga piam
 quandam foeminam sive Religiosam, sive læ-
 cularem, quam instructionis, aut consolationis
 gratiã accedunt; tandem verò cum spiritu cœ-
 perint, carne consummant. Quam multi (in-
 quit S. Bonaventura *Process. 4. de Religione c. 12.*)
 sub prætextu spiritus familiaritatem & ami-
 citiam cum aliis contraxerunt, rati, eam om-
 nem non nisi à Deo, & spiritualem esse; & verò
 in principio fortè talis erat; postea autem amo-
 re illo paulatim in malum degenerante cœpe-
 runt inepta & impertinentia colloquia miscere,
 ac res leviculas & ridiculas tractare; cumque
 spiritu cœperint, carne tandem consummantur.
 Exemplum refert Joannes Gerson. *Part. 1. tract.
 de distinct. verar. vision. à falsis. Signo V.* De
 magno quodam Dei servo, qui cum Religiosa
 quadam ancillã Dei sanctè & de rebus solùm ad
 animæ salutem spectantibus frequenter loque-
 batur: sed paulatim unã cum conversatione a-
 mor aliquis & affectus erga eam personam in-
 crevit, adeò, ut se continere non posset Reli-
 giosus,

M 3

giosus,

giosus, quin eam sæpius inviseret, ac multo tempore cum eâ colloqueretur; quando autem ab illâ aberat, non poterat non assiduè de ipsâ cogitare: nihilominus bonus iste vir in tantum suâ passione excecatus erat, ut de nullo periculo aut illusionè Diaboli suspicaretur; dicebat enim, nullam prorsus rei illicitæ cogitationem sibi ex conversatione suboriri. Verum cum postea longum iter instituere, & aliò se transferre cogeretur, tunc demùm post suam ab illâ personâ, quam inordinatè dilexerat, separationem & discessum agnovit manifestè, amorem illum nec sanctum, nec usquequoque purum & castum fuisse, sed spirituali ruinæ proximum, nisi Deus per hanc profectionem remedium attulisset. *Scilicet est via, qua videtur hominì justa; novissima autem ejus deducunt ad mortem. Proverb. 14.*

De periculo autem amorosæ dilectionis inter ejusdem Sexus homines maximè adolescentiores, & imberbes, ait D. Basilius *serm. de abdicat. rerum*: *Juvenis sive atate sive animo fueris, equalium tuorum consuetudinem defugito; ab illisque non secius atq; ab ardendissimâ flammâ procul te abducito; quando illorum eperâ usus adversarius, plerosq; olim incendio dedit, sempiterno igni cremandos addixerit; ac spiritualis videlicet primò charitatù vanâ quâdam specie illectos, in teterrimam postea Pentapolitarù voraginem precipites deturbavit; & qui ex medio pelago sevientibus undiq; procellis, tempestateq; incolumes evaserant, eos jam intra portum securos,*

turos unà cum ipsà navi vectoribusq; submersit.
Quandocunq; assidendum est; aliquo ab eo inter-
vallo assideto. Quandocunq; capiendi somni
causà cubandum; cave vestimenta inter se mu-
tuò sibi vestra propinquent. Quoties verò aut
tecum loquitur; aut ex adverso in conspectu psal-
lit; dejecto in humum vultu illi tu respondeo:
nè forte interim, dum tu illius os defixis oculis
contueris, suscepto ob hoste & malorum satore
libidinis semine, corruptionis postea ac perditionis
manipulos metas. Domi aut aliquo in loco, ubi
qua à vobis fiant, videre qui possit, arbiter sit
nemo, cave, nè unà cum eo deprehendaris unquam,
eà re videlicet, quod unà cum eo divina eloquia
meditari te dicas, aliamvè quamvis ob causam,
etiam summè necessariam: nihil est enim, quod
animæ salute magis sit necessarium. Hæc ex-
pertissimus ille rerum Asceticarum Magister
Basilus; qui & subdit: Difficilibus ac mo-
rosis senibus aures libenter prabeto; qui prover-
biorum sententiis adolescentes ad recta studia co-
hortantur; neq; oris tamen deformitate quic-
quam ipsis afferunt detrimenti. Verùm nec de-
crepitorum senum conversatio cum adolescen-
tibus & pueris omni semper periculo caret, pro-
ut nobis SS. Patres tradiderunt: etenim S. Doro-
theus Doctr. 20. jubet omnes Monachos etiam
senes amicitiam & colloquia adolescentulorum fu-
gere ut amicitiam Diaboli. Abbas Isaac Thebæus
Fratribus suis ait; pueros hic non adducatis; quia
propter ipsos in Schiti quatuor Ecclesie ad solitu-
dinem redactæ sunt. St. Theodorus Studita Ab-

bas apud Baronium *ad annum Christi 826.* inter alia documenta Prælati & successoribus suis relicta etiam hoc tradidit. *Non habebis in cellâ tuâ discipulum adolescentem, quo afficiare; Sed ministeria tua obeant diversi fratres & minimè suspecti.* S. Ephrem *de vitâ spirit.* monet: *cave à nimia juvenum consuetudine: multi enim per eam corrupti sunt, ac stulti evaserunt.* Denique S. Augustinus in regulâ suâ præcipit Superioribus, nè subditos suos carnali amore prosequantur. *Non autem carnalis, inquit, sed spiritualis debet inter vos esse dilectio.*

86. Porro carnalis & inordinati amoris signa, ex quibus dignosci possit, declarat S. Franciscus Salesius *in Philoth. part. 3. c. 17.* dicens: Amorem quemvis esse metiendum & agnoscendum *ex basi seu fundamento,* cui innititur; adeoque amorem illum, qui fundatur in objecto aliquo sensualis voluptatis, v. g. in pulchritudine corporali, dexteritate, vocis suavitate, verborum blanditiis, teneritate vultus, amicabilitate morum, oris affabilitate, & similibus vanis, frivolis, futilibus, & sensualibus rebus, esse sensualem, carnalem, viro indignum, imò fatuum, stolidum, & valde periculosum; utpotè qui communiter in foedas carnalitates & probrosas libidines definit; quamvis hæ in principio minimè intendantur. Præterea colligi potest amor inordinatus & carnalis *ex mutuâ communicatione* inter utrumque amantem carnali & sensuali, puta ex lenociniis, oculorum obtutibus, suspiriis & verbis signisvè amorosis, manuum con-

tre-

tractationibus & compressionibus, amplexibus, osculis, & similibus ineptiis, quibus carnaliter amantes invicem se pascunt, & oblectant. Quisquis ergo suum amorem erga hominem aliquem non in Deo aut in virtute quâdam supernaturali, sed in re sensuali fundatum reperit; aut eum ex sanctâ intentione, vel spirituali communicatione in vanam ac futilem degenerasse animadvertit, is pro certo habeat, se talem hominem carnaliter, inordinatè ac perditè amare, & in magno salutis suæ discrimine versari; nisi maturè & quàm primùm per media congrua se inde expediat.

87. *Primum* autem medium contra periculosam hanc amoris passionem, in eo consistit, ut sollicitè præcaveamus, nè talis affectus inordinatus erga creaturam aliquam in nobis exoritur & generetur, ac consequenter ut objecta illa omnia, quorum præsentia nobis occasionem aliquam præbere potest, in tantum à nobis removeamus, quantum ratio status & officii nostri permittit; cum enim sensualis amor magnam habeat vicinitatem cum vitio luxuriæ; non aliter contra illum nobis pugnandum erit, ac contra ipsam luxuriam. Communis autem Asceticorum doctrina est, occasiones luxuriæ non esse quærendas, nec tentationes illius provocandas, sed fugiendas, & præcavendas esse, juxta illud S. Pauli: *fugite fornicationem. 1. Corinth. 6. Cum enim omnibus aliis vitiis prædicaverit resistendum; dum contra libidinem loqueretur, non dixit: resiste; sed fugite fornicationem;* inquit S.

M s. August.

August. lib. de honestat. mulier. c. 1. Suadet hoc remedium S. Franciscus Salesius *suprà*. c. 21. dicens: *vide, nè ullatenus aut quoquo modo cum isthoc inimico (amore sensuali) in tractationem venias, aut paciscaris; auscultabo quidem illi; sed nihil eorum, qua mihi oggeret, exequar; aurem quidem illi prestabo, sed cor ei occludam. Esto, per Deum te rogo Philothea mea, in his rebus admodum rigida: cor enim & aures à se invicem dependent; & uti impossibile, torrentem, qui per montis declive cursum suum inchoavit, retinere aut impedire: ita quoq; perdifficile est, impedire, ut amor, qui jam in aures sese insinuavit, non statim in cor devolvatur ac descendat.* Loquitur autem S. Præsul de lenociniis & verbis amorosis, quibus carnales aliqui homines solent innocentium & simplicium animos ad sensualem amorem sollicitare, inescare, irretire, & captivos tenere. Suadet eandem cautionem & fugam S. Ephrem *de vita Spirit.* dicens: *Si contigerit, ut cum iis, qui adolescentiâ & pulchritudine florent, verba facias, oculos tuos custodi: nè cupiditas turbet animum tuum; & sermones studii & affectionis plenos incipias in longum ducere; summisq; labiis de modestiâ ac temperantiâ loquens, mentem tuam libidine contamines. Cum igitur in ejusmodi congressum incideris, verbis paucissimis sermonem absolve: in multiloquio enim non deerit peccatum; & consuetudines ac familiaritates hujusmodi non mediocriter afferunt animæ detrimentum.*

Alterum medium est, ut in casu, quo passionem

nem amoris sensualis erga creaturam aliquam in nobis excitari advertimus, statim tunc & sine morâ principiis obstemus, antequam malum hoc radices in appetitu nostro sensitivo agat, & per longiorem moram magis invalescat; quò enim diutiùs quis amorem in se fovet, eò pluribus & fortioribus se ipsum vinculis inextricabiliter constringit, & naturæ suæ ad objecta sensuabilia inclinationem magis corroborat, oleumq; igni affundit, ut flamma totum corpus pervadat & corripiat, ac in perniciosissimum tandem incendium erumpat.

Maxima difficultas est, quomodo juvandus ille, qui retibus & laqueis inordinati amoris erga hominem aliquem jam implicatus tenetur? Nam si passio hæc semel in te radices egerit & captivum te teneat, *non nisi quàm difficillimè te ab iis laqueis expedies, & extricabis;* inquit præfatus Salesius supra. Ubi etiã subjungit sequentia remedia: *primò quàm poteris maximã animi contentione ceptos hosce amorculos detestare; & generosissimã, & absolutissimã quãdam voluntate ac resolutione animum tuum liga & contine; & firmum propositum concipe, nunquam ampliùs ad hanc amoris recreationem, & ludum revertendi. Secundo consulerem quoq; ut (si fieri posset) ipsum amoris objectum à te abdicares; qui enim ab amore sauciatus est, agrè ab hac passione curabitur, quamdiu apud illum versabitur, qui eodem vulnere laesus erit. Loca mutatio apprimè conducit ad ardores & inquietudines tum doloris, tum amoris mitigandos &*

tem-

temperandos. Juvenis ille vanus, de quo S. Ambrosius lib. 2. de pœnitent. Cùm longâ peregrinatione susceptâ, diu patriâ abfuisset, à vanis amoribus, quos aliàs consuevit erat, liber planè domum rediit, & adeò immutatus, ut, cùm priscam amasiam obviam habuisset, illaq; ex eo percontraretur, num se nôsset, & diceret: ego sum; imò, responderit, benè quidem; sed ego non sum ego. Tertio qui se loco subducere; aut aliò migrare non potest, is omnem particularem conversationem, omne colloquium clancularium, omne oculorum lenocinium ac nutum, omnem arrisum, atq; adeò universim omne communicationum & illecebrarum, quæ putiscentem, & fœtidum hunc ignem fovere nata sunt, genus penitus & absolute rescindat oportet. Aut, si complex vel compar necessariò alloquendus est; non aliâ intentione & causâ fiat, quàm ut ei generosâ, succinctâ, & gravi protestatione, æternum illud, quod inire & facere cum ipso decrevit, divortium significet. Undè omnibus, qui in hoccè amorculorum casses & pedicæ inciderunt, palàm & altâ voce inclamo: abscindite, rescindite, abrumpite: neq; enim inanes, & fatuæ hæc amicitie paulatim & per otium sunt dissuenda, sed dilaceranda; vincula hæc non enodanda, sed abrumbenda, & præsecanda. Hæc S. Franciscus Salesius.

S. I^{is}
De Passione Iræ.

38. DE effectibus Iræ indomitæ & effrenis dicit Scriptura Jacob. 1. *Ira viri justitiam Dei non operatur.* Proverb. 15. *Vir iracundus suscitatur rixas.* Proverb. 29. *Vir iracundus provocat rixas; & qui ad indignandum facilis est, erit ad peccandum proclivior.* Proverb. 26. *Sicut carbones ad prunas, & ligna ad ignem; sic homo iracundus suscitatur rixas.* Proverb. 27. *Grave est saxum, & onerosa arena; sed ira stulti gravior. Ira non habet misericordiam, nec erumpens furor, & impetum concitati ferre quis poterit?* Proverb. 18. *Spiritum ad irascendum facilem quis poterit sustinere?* Denique Eccl. 28. *Abstine a lite; & minues peccata: homo enim iracundus incendit litem.* Pulchrè etiam S. Chrylostomus mala & incommoda passionis iræ describit. homil. 3. in c. 1. Joann. dicens: *videbis iratos non secus ac insanos turpiter in medium precipites ferri, cum enim circa præcordia ira efferbuit, os ignem emittit, tota inflatur facies, incompositè manus moventur, ridiculè prosiliunt pedes, monitoribus & rixam dirimere conantibus insultant, in eosq. nullâ ab insanientibus differentiâ irruunt. Et cum hoc faciunt, tanquam amentes nihil sentiunt, nihil intelligunt; sed asinorum more calcibus morsibusq. invicem insultant.* Et homil. 6. in c. 2. Actuum Apost. *Nihil insuavius homine iracundo, nihil onerosius, nihil molestius, nihil fœdus. Melius est cohabitare bestia, quam ho-*
mini

minitali: nam illa ^{quidem} si semel cicuretur, ser-
vat suam legem; illi^{te} autem quoties placaveris,
iterum exasperatur. Item homil. 17. in c. 7. Actor.
Apost. Quid in iracundo non turpe? oculi insua-
ves, os distortum, membra tremula, lingua in-
franis, nulliq; parcens, mens stupida, figura in-
decens. Non habitat Spiritus Sanctus, ubi fu-
ror. Nihil sani potest ingredi, ubi egreditur fu-
ror; nam sicuti in tempestate maris magnus est tu-
multus, magnus clamor; & nec ad tempus potest
quis philosophari; sic neq; in ira. Et homil. 31. in
c. 14. Actuum Apost. Ira inflat venas, incendit
oculos, dirumpit viscera, vomit verba ipsa im-
munditia magis immunda. Omnia non comman-
sa, sed cruda loquitur, nihilq; perfectum. Nec
finit latere, quae sileri deceret; & dicenda ac non
dicenda effutit. Denique S. Basilius Constit.
Monast. c. 14. Qui ab ira vinci se finit, ab eo re-
ctum nihil proficisci potest.

89. Potest autē passio iræ inordinata domari &
cicurari per sequentia media: primum est, ut
motus insurgentes frequenter & sæpius reprimamus
ac fortiter retundamus per actus he-
roicos ipsis contrarios, cujusmodi sunt actus
mansuetudinis, & patientiæ; juxta monitum
S. Hieronymi. Epist. ad Rustic. Monach. Iras
vince patientiâ, quia victoria contra iram est,
& quidem maxima, non cum ulciscimur injurias;
Sed cum eas equo animo toleramus; ut inquit
S. Chrysostomus homil. 3. in c. 1. Joannis. Et
D. Petrum Chrysologum Serm. 28. Ira vincitur
lenitate; mansuetudine extinguitur furor; ma-
litiâ

*litia bonitate purgatur; non tantum in alieno
 subjecto, sed etiam in nobis ipsis. Unde Scrip-
 turâ teste melior est patiens viro forti; Et qui do-
 minatur animo suo expugnatore urbium. Proverb.
 16. Legitur in vitis Patrum lib. 5. lib. 7. de pa-
 tientia, quod frater quidam erat in congre-
 gatione inquietus, & frequenter movebatur
 ad iram. Dicebat ergo in semetipso: vadam,
 & solus alicubi habitabo; & cum non habeo,
 cum quo dicam, vel audiam, ero quietus, &
 quiescet à me passio Iræ. Egressus ergo ma-
 nebat in speluncâ solus. Unâ autem die im-
 plens sibi furisculam aquæ, posuit illam in ter-
 râ: contigit autem ut subito versaretur; ille
 verò implevit secundo; Et iterum versata est;
 deinde tertio implens posuit eam; & rursus
 versata est. Qui commotus furore, tenuit
 vasculum illud, & fregit, in se autem conver-
 sus, agnovit, quia ab eodem Dæmone iracundiæ
 fit illusus; & dixit: Ecce ego solus sum, & vicit
 me; revertar ergo in congregationem; quia
 ubiq; labor, & patientia opus est.*

Secundum medium est, ut, quamprimùm ad-
 vertimus iræ motum in nobis exurgere, & oriri,
 statim & sine morâ eum reprimamus, & in ipso
 adhuc ortu suffocemus; priusquam invaleseat,
 sanguinem inflammet, rationem turbet, & ob-
 scuret. Docet hoc S. Chryostomus homil. 3. in
 c. 1. Joann. dicens: *vehemens ira affectus est, &
 hunc ignem extinguamus, nevé ad summum e-
 vadere sinamus: ira enim morbus nisi mox sede-
 tur, multas generat calamitates; domos & fami-
 lias*

lias evertit, veteres dissolvit consuetudines. Et S. Augustinus Epist. 100, ad Profutur. Incomparabiliter salubrius est, etiam iræ justè pulsanti non aperire penetrabile cordis, quàm admittere non facile recessuram. Quod si verò iustissimâ etiam de causâ semel fuerit in nobis excitatus iræ motus; is nihilominus statim iterum & sine cunctatione comprimendus & sedandus est; juxta illud monitum Apostoli, Ephes. 4. Sol non occidat super iracundiam vestram; nè scilicet, dum in animo diutiùs fovetur, in rancorem, odium, & aversionem degeneret; inveterascens enim ira fit odium, dum quasi justì doloris admixta dulcedo diutiùs eam in vase detinet, donec totum acescat, vasq; corrumpat; ut inquit S. August. Epist. cit. ad Profutur. Qui etiam in Regulâ meliorē pronuntiat eum, qui quamvis irâ sepius tentetur, tamen impetrare festinat, ut sibi dimittat, cui se fecisse agnoscit injuriam quam qui tardius irascitur, & ad petendam veniam tardius inclinatur. Et St. Gregorius lib. 5. moral. c. 30. Sciendum est, inquit, quod nonnullos ira citius accendit, faciliùs acescit: nonnullos tardè quidem commovet; sed diutiùs tenet. Alii namq; accensis calamis similes, dum vocibus perstrepunt, quasi quosdam accensionis suæ sonitus reddunt: citius flammam faciunt sed protinus in favillâ frigescent. Alii autem lignis gravioribus durioribusq; non dispares accensionem tardè suscipunt, sed tamen acensi semel, difficiliùs extinguuntur. Alii autem (quod nequius est) & citius iracundiæ flammam accipiunt, & tardius deponunt. Nonnulli

nulli verò has & tardè suscipiunt, & citiùs amittunt. Atque hi posteriores sunt viri divites in virtute, pulchritudinis studium habentes, pacificantes in domibus suis. Eccli. 44. qui scilicet jam perfectum obtinuerunt affectum, & passionum suarum dominium.

Tertium medium est, ut quovis tempore circumferamus animum paratum, & præmeditationis clypeo præmunitum contra omnes contradictiones, despectiones, & quoscunque adversos casus; ita ut nihil insperatum inexpectatum, & non prævisum nobis accidere queat. Minus enim jacula feriunt, quæ providentur, & nos tolerabilis mundi mala suscipimus; si contra hæc per præscientiæ clypeum præmunitur; ut inquit S. Gregorius. homil. 35. in Evangelii. Qui proinde lib 5. moral. c. 30. mōnet, ut ad præcavendos iræ motus mens sollicita, antequam quodlibet incipiat, omnes sibi, quas pati potest, contumelias & adversa proponat; quæ postea venientia tantò fortius excipit, quantò se cautiùs ex præscientiâ armavit: qui enim improvidus ab adversitate deprehenditur; is quasi ab hoste dormiens invenitur. Solerter ergò animus ante operationis suæ primordia cuncta debet adversa meditari; ut hæc semper cogitans, semper contra hæc thorace patientiæ munitus, & quidquid acciderit, providus superet, & quidquid non acciderit, lucrum putet.

90. Hactenus de passione iræ culpabilis: Est autem & alia ira iusta, ac laudabilis; quam viri sancti & perfecti subindè in se voluntario & deli-

N

bera-

berato animo excitant; & quam Scriptura etiam commendat *Psalm. 4.* dicens: *Iraſcimini, & nolite peccare.* Item *Eccl. 7.* *Melior est ira riſu.* Describit eam S. Gregorius *lib. 5. Moral. c. 30.* Sequentibus verbis: *Solenter sciendum est, quod alia est ira, quam impatientia excitat; alia, quam zelus justitia format: illa ex vitio, hæc ex virtute generatur.* Si enim nulla ira ex virtute surgeret, divina animadversionis impetum Phinees per gladium non placasset. Hinc ira, quam Heli non habuit, motum contra se implacabiliter superna ultionis excitavit. Si enim sic proximos, ut nos amare precipimur, restat, ut sic eorum erratis, sicut nostris vitiis irascamur. De hac per Salomonem dicitur: *Melior est ira riſu; quia per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis; sed cum per zelum animus movetur, curandum est summo perè, nè hæc eadem, quæ instrumento virtutis assumitur, menti ira dominetur; sed velut ancilla ad obsequium parata, à rationis tergo nunquam recedat.* Et S. Chrysostomus *homil. 6. de laudibus D. Pauli.* Non commoveri malum est, sed irrationabiliter, nullo justo flagitante negotio commoveri. Quod si omnino hujusmodi uti non oportet affectu, etiam cum tempus exposcit, frustra nobis videtur ingenuus. Sed profectò non frustra; quem certè providus creator nobis inseruit, ut dormientes animas ab inertia ac desidia suscitaret: quasi enim gladio aciem, ita menti nostra ira acumen imposuit; ut eo, cum oportet, utamur. Neque enim simpliciter lenitas semper est bona; sed cum illam

temo

tempus efflagitat: quando vero id non adest, etiam ista vitiosa est. Unde scandalizari non debent Novitii & Tyrones, si quandoque videant, superiores zelo disciplinæ commoveri, & irasci.

§. 12.

De Passione Tristitiæ.

91. **D**amna Tristitiæ alia sunt ex parte corporis, alia ex parte animæ. De damnis corporalibus ait Scriptura. Proverb. 12. *Mæror in corde viri humiliabit illum; Et sermone bono letificabitur.* Proverb. 15. *Cor gaudens exhilarat faciem: in mærore animi dejicitur spiritus.* Proverb. 17. *Animus gaudens etatem floridam facit: spiritus tristis exsiccet ossa.* Proverb. 25. *Sicut tinea vestimento, & vermis ligno; ita tristitia viri nocet cordi.* Eccli 30. *Tristitiam nè des anima tua; & non affligas temet ipsam in consilio tuo. Jucunditas cordis hac est, vita hominis; Et exultatio viri est longevitas. Tristitiam longè repelle à te, multos enim occidit tristitia; Et non est utilitas in illa.* Denique Eccli. 25. *Omnis plaga tristitia cordis.*

Damna spiritualia tristitiæ recensent spiritualia Magistri sequentia: primum est, quod orationes explere cum solita cordis alacritate non permittit tristitia, ut inquit Cassianus lib. 5. *De instit. renunt.* Quin & tanto subindè hominem fastidio rerum spiritualium afficit, sicut non solum ipse exercitia pietatis & communia Religiosis ministeria cum summo tædio & nausea obeat;

N 2

ver,

verum etiam ceteros suos collegas, qui serio & cum alacritate perfectioni incumbunt, odio habeat, aversetur, persequatur. *Secundum* est, quod tristitia reddat hominem in congregatione viventem ceteris suis confratribus difficilem, asperum, austerum, morosum, inhumanum, intolerabilem, & insupportabilem: *tristitia* enim *ex propinquo* habet *iram*; ut inquit S. Gregorius *lib. 31. moral. cap. 31.* Et docet experientia, quod illi, qui tristes ac melancholici circumeunt, communiter sint impatientes, suspicaces, indignabundi, & stomachantes; nec possit quicquam ab aliis dici, aut fieri, quod ipsi non carpant & improbent, urfis exasperatis similiores quam hominibus. *Tertium* dampnum est, quod tristitia frequenter homines eo usque perturbare, & exagitare soleat, ut omni prorsus sensu, iudicio, & rationis usu eos privet, atque a mente alienatos efficiat; *non enim est sensus, ubi est amaritudo*; inquit Ecclesiasticus *c. 21.* Unde videmus & audimus saepe eos, quibus passio mœroris & melancholix prædominatur, tam exoticis apprehensionibus, fanaticis suspicionibus, & angoribus torqueri, ut vel ipsis pueris ridiculi existant. *Quartum* est, quod Dæmon eos, quos animi tristitia occupavit, non raro in abyssum desperationis præcipitet; prout de Juda proditore testatur Matthæus *c. 27. v. 6.* & loquuntur casus obvii. Propter quod Ascetici tristitiam vocant *speluncam* & *latibulum Diaboli*; quamprimum enim hic conspicit hominem religiosum tristitiâ & mœ-

mœrore oppressum, statim ei suggerit cogitationes de instituto Religioso deserendo; prout advertit Alphonsus Rodericus *part. 2. Exercit. Perfect. tract. 6. c. 1. n. 7.* & quotidiana confirmat experientia. *Quintum* damnum tristitiæ est, quod, cum *sine omni delectatione anima nunquam possit esse*, teste S. Gregorio. *lib. 28. moral. c. 8.* & D. Bonaventurâ *tom. 2. opusc. lib. 2. de profect. Relig. c. 2.* Diabolus tempore mœroris & tristitiæ, quando in rebus spiritualibus homo nullam delectationem invenit, res sensuales, inhonestas, & carnales ei fallaciter objiciat, & repræsentet, ut afflictus animus rerum illicitarum oblectatione præsentem mœrorem & melancholiam pellere, aut mitigare quærat.

92. Ex quibus omnibus manifestum est, quàm sit necessarium homini religioso, qui post manum aratro applicatam non vult retrospicere ad sæculum, nec cum fastidiosâ turbâ anhelare in deserto rursus ad ollas carnalium voluptatum in Ægypto relictas, ut omnem tristitiam & animi mœrorem longè à se repellat; contrà verò jugiter in domino delectetur & exultet, juxta illud *Philipp. 4. Gaudete in Domino semper; iterum dico, gaudete.* Et *Psalm. 69. Exultent & latentur in te omnes, qui quarunt te.* Item *Psalm. 99. Servite Domino in latitiâ.* Et *Psalm. 104. Latetur cor quærentium Dominum.* *Diaboli enim & membrorum ejus est tristari; nostrum verò jugiter in Domino gaudere; quia vox exultationis & salutis in tabernaculis justorum;* ajebat S. Franciscus ad fratres suos. Et de discipulis S. Apollo

Abbatis dicitur in *vitis Patrum. lib. 8. c. 52.* Licebat eos videre exultantes in solitudine, adeo ut nullam ejusmodi aliam exultationem in terrâ videre liceat, nec latitiam corporalem. Neque enim erat inter eos aliquis mœstus, aut tristis: sed si quis videbatur præferre tristitiam, statim Pater Apollo ex eo rogabat causam. Dicebat enim: non oportet esse tristes propter salutem; cum futuri simus heredes regni cœlorum. Tristes autem erunt gentiles, flebunt Judæi, lægebunt peccatores; justis autem letabuntur. Qui terrena quidem animo agitant, letantur in rebus terrenis: nos autem, qui tantâ spe digni sumus habiti, quomodo non letamur perpetuò; cum nobis Apostolus suadeat, ut semper letemur? Porro habet lætitia spiritualis & hilaritas animi in servitio Divino tres præcipuè effectus magni momenti: primus est, quod opera nostra & servitia Deo cum hilaritate & animi alacritate exhibita, sint ipsi multò gratiora, & acceptabiliora, quàm ea, quæ cum tædio & tristitiâ præstantur. Sicut testatur S. Paulus 2. Corinth. 9. dicens: *Non ex tristitiâ, aut ex necessitate: hilarem enim datorem diligit Deus.* Et Ecclesiasticus c. 35. *In omni dato hilarem fac vultum tuum.* Sicut enim homines, ita & magis Deus respicere solet non tam externum opus, quod præstatur, quàm ipsam internam voluntatem, & affectum, quo præstatur. Quâ in re proindè graviter decipiuntur aliqui, dum putant, se devotos esse, & Deo placere non posse, nisi incedant capite in terram dejecto, fronte capratâ & contractâ, vultuque lugu-

lugubri & mœsto. *Religiosorum modestia non est mœsta*, inquit S. Leo Papa *serm. 4. sed Sancta*. Et Christus *Matth. 6. nolite fieri sicut hypocritæ tristes*. Undè Statuta nostra Canonica. Dist. 1. c. 22. n. 6. jubent, ut *facies sit serena, & hilaritatem potius exhibeat, quàm tristitiam; nihilq; torvum appareat in oculis, & c. 20. n. 13.* præscribunt Novitiis, ut sint *in communi conversatione benigni, atq; modesti; in animi relaxatione cum religioâ moderatione læti. Ad officium verò divinum accurrere, eiq; interesse consue- scant cum magno fervore spiritûs, & cum alacritate cordis.*

Secundus effectus lætitiæ Spiritualis est, quod subministret facilitatem, promptitudinem, vires ac robur ad benè operandum; juxta illud *Psalmi. 118. Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.* Hilaritas enim & lætitia cor hominis dilatat & ampliat, illudq; promptum & alacre reddit ad superandas difficultates; sicut econtrâ mœror & tristitia animum angustiat, constringit, cõarctat & contrahit; redditq; illi durum & difficile, quod prius leve & facile videbatur; ita ut ad consuetâ Deo servitia præstanda non amplius afficiatur.

Tertius effectus lætitiæ spiritualis est, quod proximus indè plurimum ædificetur, & ad studium virtutis incitetur; dum enim videt, nos opera ordinaria & exercitia Religionis, quæ ipsi videbantur difficilia & molesta, obire cum magnâ animi promptitudine, alacritate, &

vultus hilaritate; hoc ipso sibi persuadet, non reperiri eam in virtutum exercitio difficultatem, quam eidem inesse hactenus existimavit; correctâque suâ erroneâ imaginatione, seipsum ad easdem virtutes sectandas extimulat, dicens intra semetipsum: possunt hi & isti; cur & ego similiter non possem?

93. Porrò media pellendi tristitiam & Melancholiam, consistunt in remotione impedimentorum, vel causarum illarum, ex quibus nasci solet malum tristitiæ. Prima autem causa & radix solet interdum esse humor melancholicus in corpore prædominans; ad quem evacuandum aptior est medicus corporalis, quàm spiritualis. Quia tamen hic morbus melancholiæ & infectus humor non solum fovetur per tristes & terribiles cogitationes, sed etiam summoperè augetur, & magis radicatur: hinc statim in principio resisti illis debet & obviari; antequàm prævaleant.

Altera radix tristitiæ est immortificatio voluntatis nostræ propriæ, & appetitus sensitivi: ideò enim communiter solemus contristari; quia appetitui nostro & affectibus non fuit satisfactum; vel quia res aliter accidit, quàm sperabamus, aut desiderabamus. Adeoque passionibus nostras, & inordinatos affectus cohibeamus & edomemus necesse est, si jugiter velinus gaudere, & nunquam contristari. Huic verò causæ confinis est

Tertia, videlicet nimia propensio nostra erga res hujus mundi; quia non sumus resignati,
& per-

& perfectè indifferentes ad omnem personam, locum, officium, functionem, & quamcunq̄ rem vel acceptandam vel dimittendam secundum Dei voluntatem per Superiores nobis manifestatam. *Qui enim non habita concupiscit, ut habeat; aut in prosperis formidat adversa; aut adepta metuit, nè amittat; aut in adversis sperat prospera; talis huc illucq̄ quasi quibusdam fluctibus volvitur; ut inquit S. Gregorius lib. 22. moral. c. 24.* Qui verò indifferens est ad omnem Dei superiorumq̄ voluntatem, nec unum aliquod officium, vel functionem, locum, &c. magis eligit & concupiscit, sed in eo solum lætatur & conquiescit, quod Dei nutum & beneplacitum intelligat, & exequatur; talis omni tempore materiam & occasionem inveniet gaudendi, juxta Apostoli monitum; & gaudium illius nemo tollet ab eo; quia illud non collocat in re quadam auferibili, mutabili aut impedibili, sed in solâ & unicâ Dei voluntate; quam nulla creatura poterit impedire; juxta illud *Isaia 46. Consilium meum stabit, & omnis voluntas mea fiet.* Nostra igitur propria voluntas, amor proprius, studium propriarum commoditatum, & desideria nostra sunt tortores & carnifices nostri, quibus frequenter torquemur, divexamur, dilaniamur, & in tristitiam sive melancholiam conjicimur; sicut patet ex *lib. 3. Reg. c. 21.* Ubi Rex Achab incidit in tantam tristitiam & mœrorem, ut se in lectulum projiciens, non comederet panem. Causa verò morbi & melancholiæ additur; quia concupiverat

N s vineam

vineam Naboth Palatio regio vicinam; quam tamen juxta desiderium suum accipere non poterat. Sic hodie videmus nonnullos in Religionibus continua quasi passione tristitiæ vexari, ac summopere torqueri; quia non impetrant à Superioribus, quod desiderant; vel aufertur ab eis, quod amant; vel injungitur ipsis, quod averfantur & horrent. Qui tamen omnes perpetuâ pace, tranquillitate, & cordis lætitiâ frui possent, si omnino nullam rem præ aliâ concupiscerent, sed ad quidvis per Superiores injungendum indifferentes se exhiberent.

Quarta radix tristitiæ est occulta & latens nostra superbia: qui malignus tumor & humor quamdiu in nobis residet, nunquam animo nostro tristitia & mœror deerit; quia nunquam deerunt occasiones, vel ex parte Superiorum, vel ex parte confratrum nostrorum, quæ animum inflatum ac tumidum affligant; indicibili enim mœrore torquetur Superbus, quando propter excessus & defectus suos à Superioribus increpatur, coram aliis confunditur, publicè humiliatur, cœteris postponitur, ab officio aut functione honorificâ removetur. Item quando à paribus & inferioribus non æstimatur pro qualitate sui status, doctrinæ, officii &c. Vel quando ipsius verba & sermones non à cunctis audientibus auscultantur, ac veluti oracula habentur, titulus & respectus non tribuuntur &c. Unde cum Mardochæus superbo Amanno ingredienti, & egredienti non assurrexisset; hic offensâ amicis divitiarum suarum magnitudine,
sub.

subjunxit : *Cum hæc omnia habeam, nihil me habere puto, quamdiu videro Mardocheum Judæum ante fores Regias.* Postquam verò eidem Mardocheo se postponi vidit; ex aulâ festimavit ire in domum suam tristis & lugens. *Esther. 5. v. 13. & c. 6. v. 12.* Qui ergò tristitiæ malo carere, & jugiter gaudere desiderat, omnem in se superbiam evacuare contendat.

Denique ad melancholiam & tristitiam propulsandam efficax est remedium, si per orationem confugiamus ad Deum, & ad spem vitæ æternæ animum depressum erigamus; Juxta illud *Jacob. 5. Tristatur aliquis vestrum; oret.* Est scilicet hoc inter animum Religiosum & mundanum discrimen, quod sicut in universali diluvio corvus ex arcâ dimissus, pabulû & requiem quæsit in cadaveribus hominum ac jumentorum; columba verò ejusmodi immunditias averfata, cum non inveniret, ubi requiesceret pes illius, in arcam ad Noemum rediit: ita animus mundanus inter aquas tribulationis & afflictionis deprehensus, confugiat ad oblectationes sensuales & carnales, ibidem lenimen ac solatium quæsiturus; Animus verò religiosus, cum hujusmodi voluptates brutales, & spurcicias aspernetur, pedemque in illis figere horreat, ad Deum, Patrem & liberatorem suum confugiat. Unde

David de se ait *Psalm. 76. renavit consolari anima mea: memor sui Dei; & delectatus sum.*

9, 13. Me-

§. 13.

*Medium sextum ad puritatem & tene-
ritudinem conscientiae obtinendam est
mortificatio corporis & concupi-
scentiae carnalis.*

94. **Q**UANTUS animae nostrae inimicus sit caro
& corpus nostrum; & quam lethalia
eidem vulnera infligat, nisi mortificetur, ac
per jure mortificationis studium subigatur,
Testatur S. Paulus, Galat. 5. *Caro concupiscit
adversus spiritum. Manifesta autem sunt opera
carnis, quae sunt fornicatio, immunditia, impu-
dicitia, &c. Item Roman. 7. Ubi concupiscen-
tiam carnalis in corpore suo habitantem vocat
peccatum, non formaliter, sed causaliter, id est
fomittem peccati. Ac tandem subdit: Ergo fratres
debitores sumus non carni, ut secundum carnem vi-
vamus; Si enim secundum carnem vixeritis, mo-
riemini. Si autem spiritu facta carnis mortifi-
caveritis, vivetis. Et St. Jacobus c. 1. Unus-
quisque tentatur à concupiscentiâ suâ abstractus &
illectus. Deinde concupiscentia cum conceperit,
parit peccatum. Item c. 4. Unde bella & lites in
vobis? nonne hinc ex concupiscentiis vestris, quae
militant in membris vestris? Conqueritur de
hoc hoste suo domestico S. Joannes Climacus
grad. 15. dicens: Quomodo ab eo liberabor, cui
colligatus sum? quid illi rationabile dicam, qui
per naturam mille rationibus ac persuasionibus
men-*

mentitur; estq̄ cooperator, & hostis; adiutor,
atq̄ adversarius; auxiliator simul & insidiator?
si foveatur; oppugnat. Si affligatur: debilior
fit. Lascivit per quietem: rursus Verbera &
flagella non sustinet. Si illum contristem; peri-
clitor. Si foveam; per quem virtutes acquiram,
non habeo. Nec mirum, quod nos miseri homun-
ciones carnem & corpus nostrum sentiamus
inimicum: cum etiam Apostolus gentium, qui
tamen in gratia Dei fuit confirmatus, sibi à cor-
pore suo pertimuerit: ait enim Rom. 7. Scio, quia
non habitat in me, hoc est in carne meâ bonum.
Video alium legem in membris meis, repugnantem
legi mentis meae. Infelix ego homo! quis me libe-
rabit de corpore mortis huius? Et 1. Corinth. 9.
Castigo corpus meum, & in servitutem redigo:
ne forte cum aliis predicaverim, ipse reprobus
efficiar. Unde & nobis eandem in mortifi-
cando corpore sollicitudinem & curam com-
mendat. Rom. 8. dicens: si spiritu facta carnis mor-
tificaveritis; vivetis. Et Roman. 13. Carnis
curam ne feceritis in desideriis. Item. Galat. 5.
Spiritu ambulate, & desideria carnis non perfi-
cietis. Qui sunt Christi, carnem suam cruci-
fixerunt cum vitiis, & concupiscentiis. Denique
Coloss. 3. Mortificate membra vestra. &c.

95. Contingit autem hæc corporis & carnis
mortificatio duobus modis: primò per simpli-
cem denegationem illius, quod caro contra Dei,
Ecclesiæque præcepta, aut contra regulam &
Statuta concupiscit; vel inutiliter & superfluè
ac sine verâ necessitate appetit, etiam si malum
et pro-

& prohibitum non sit: dicente Scripturâ, *Eccl.* 18. *Post concupiscentias tuas non eas.* Quod genus mortificationis S. Scriptura vocat *abnegationem sui ipsius.* *Matth.* 16. *Si quis vult venire post me; abneget semetipsum.* Et *Epist.* ad *Titum.* c. 2. *Apparuit gratia Dei Salvatoris nostri omnibus hominibus, erudiens nos, ut abnegantes impietatem, & secularia desideria, sobrii & justè & piè vivamus in hoc seculo.* Secundo contingit mortificatio carnis per afflictionem corporalem et sensibilem illius; cum scilicet non solum denegamus ei, quod illicitè aut sine necessitate concupiscit: sed insuper molestiam aliquam et afflictionem inferimus. v. g. per vigiliis, labores, frigoris et caloris tolerantiam, strati durtiem, vestium asperitatem, abstinentiam et jejunium. De quo ultimo ait S. Augustinus in *Regulâ*: *Carnem vestram domate jejunii, & abstinentiâ escæ & potûs, quantum valetudo permittit.* Estque hic modus carnem mortificandi per jejunium adeò familiaris et usitatus omnibus, qui vitam sanctam instituere, et feliciter finire volunt, ut Ecclesia Catholica generaliter ac pro omnibus Confessoribus non Pontificibus statuerit et ordinaverit in Canonico Officio sub Hymno ad matutinum cantari aut recitari hæc verba: *jejuna membra deferens, dapes supernas obtinet.* Religiosis verò et Monachis adeò peculiaris et suo modo propria fuit hæc maceratio corporis; ut S. Paulus inter Monachos recensere noluerit fratrem quendam, qui facie ac buccis parùm spiritualibus rubuerat; uti videre est in
ejus

*jus Epist. 7. & 13. ad Sever. Undè S Basilius ho-
 mil, de fame & siccit. Monachum describens, vo-
 cat eum hominem egenum, continentia convi-
 ctorem, subpallidum. Petrus Damianus in vita
 S. Romualdi refert, quod hujus discipuli, Mo-
 nachi Sytrienfes, fuerint omnes inculti, pallidi,
 & nimia omnium rerum extremitate contenti.
 S. Gregorius Theologus orat. 3. Monachos vo-
 cat penè excarnes, atque exanguës. Et orat. 12.
 ac 14. vocat eos humi cubitores; quibus Psalmo-
 dia Angelica; noctes stataria, vigilia jejunia;
 gressus gravis & modestus; oculus non vagus; sub-
 rixio levis; imò subrisionis vix nota; pallor in vul-
 tu; vox composita & quieta. Nec solis Monachis
 et Christianis Philosophis, verum etiam Ethni-
 cis fuit usitata hæc maceratio carnis; sicut te-
 statur M. Aurelius Imperator Epist. ad nepo-
 tem suum Egesipum, dicens: Nunquam hoc Dii
 velint, nunquam hoc Scholæ Italica græcæq, ut
 sit philosophiâ refertus animus, ubi facies pinguis,
 & nitidum corpus. Verus Philosophus inter po-
 strema habet curam corporis. Verus Philosophus
 ut & sit, & videatur Philosophus, habeat malas
 depressas, faciem pallidam, corpus tenue, carnem
 siccam, cibum exiguum, vigiliâs multas. Insig-
 nia laudati ducis sunt cicatrices; & Philosophi di-
 ligentis Nota est asperitas. Aq, enim erubescere
 sapiens debet, si obesus & elegans dicatur; quàm
 Dux, sit timidus & ignavus.*

96. Ut verò animosiùs & alacriùs hoc mortifi-
 cationis exercitium aggrediamur & prosequa-
 mur; SS. Patres docent, corpus nostrum esse
 tractan-

tractandum, uti Eques tractat equum sternacem, & indomitum; quem violentiâ adhibitâ tandem compescit, condocescit, & quocunq; ac quomodocunq; vult, gressum figere, aut flectere cogit. Ne potentius medium est tollendi defectum aliquem & vitium ab equo, vel quovis alio jumento, quam non indulgere ei, nec sinere, ut exequatur, ad quod vitiosè inclinat & propendet, similiter ergò nunquam subtrahenda sunt carni nostræ calcaria; nec frænum ei ullatenus laxandum, sed semper contrahendum est; nunquam permittendo, ut exequatur, ad quod propendet; sed ubivis illi contradicendo, & concupiscentiis sive appetitibus ejus obluendo et resistendo.

Secundò docent SS. Patres, hominem nostrum inferiorem sive carnis nostræ sensualitatem et concupiscentiam non aliter habendam ac tractandam, quam tractare solemus hostem nostrum et inimicum insensissimum ac capitalissimum: cujus proindè suasioni et suggestioni nullatenus fidendum; sed cunctæ illius machinationes nobis suspectæ esse debent. Insuper valdè cavendum est, nè per copiosorem cibum aut potum vires illi & arma contra nos subministremus; sicut monet S. Augustinus *lib. de Salutaribus monitis c. 35.* dicens: *Nè præbeamus vires illicitas carni & corpori nostro: nè committat bellū adversus Spiritum nostrū. Sed potius fortitudinē & robur ejus per continuas molestias, vexationes, afflictiones debilemus; dicentes cum Monacho illo apud Palladium: vexo vexantem me;*

me; Et ultionem de hoste meo sumo. Vel cum S. Bernardo: Exurgat Deus, cadat armatus iste; cadat & conteratur inimicus homo, contemptor Dei, amator sui, amicus mundi, servus diaboli. Quid tibi videtur? certe si sentis mecum, dices: Reus est mortis; crucifigatur. Atque hoc est spirituale illud odium, de quo Christus Luc. 14. Si quis venit ad me, & non odit animam suam, non potest meus esse discipulus. Et Joann. 12. Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. In quibus locis SS. Patres per animam intelligunt concupiscentiam ejus materiale[m] & sensuale[m]. Unde S. Chrysostomus tract. 66. in cit. locum Joannis: Amat animam in hoc mundo, qui desideria ejus inconvenientia facit; odit autem, qui non cedit ei noxia concupiscenti.

Tertiò docet S. Bernardus tract. ad fratres de monte Dei, carnem nostram esse à nobis habendam & tractandam perindè ac ægrotum aliquem curæ nostræ concreditum: sicut enim tali negamus, quod ipsi noxium est, etiamsi enixè & instanter petat; econtrà quod ipsi utile est, invito etiam & reluctanti ingerimus: Ita carni nostræ noxia appetenti denegare ea debemus, & obfistere; ejusque concupiscentias, desideria; appetentias castigare. Quæ vero ad perfectionem, & vitam æternam consequendam conducunt, reluctanti etiam & obstrepenti sunt aggerenda, & imperanda. Hoc enim est corporis nostri rem et negotium nobis à Deo commissum utiliter gerere.

§. 14.

Medium septimum ad puritatem & teneritudinem conscientiae obtinendam est custodia visus & oculorum.

97. **N**otissimum est illud Philosophorum dogma: *Nihil est in intellectu, quod non fuerit prius in aliquo sensu*; sive nihil cognoscit intellectus noster modo ordinario & naturali, cuius non prius species per sensum aliquem externum introierint, & transmissae sint ad sensum internum materiale; ad quarum similitudinem postea intellectus format species & imagines spirituales, idem objectum repraesentantes. Unde patet, quantam sollicitudine & circumspectione custodiendi sint quinque sensus externi, *Visus, Auditus, Gustus, Tactus, & Odoratus*. Quia per quinque sensus quasi per quosdam fenestras vitiorum ad animam introitus est. Non potest ante Metropolis & arx mentis capi, nisi per portas ejus irruerit hostilis exercitus. Horum sensuum perturbationibus anima praegravatur, & capitur, *Aspectu, Auditu, Odoratu, Sapore, Tactu*; ut inquit S. Hieronymus *lib. 2. contra Jovinian. c. 7.* De hac custodia sensuum externorum intelligitur illud *Proverb. 4. Omni custodia serva cor tuum.* Non enim sufficienter & omni custodia cor servatur, quamdiu portae & aditus ad cor non custodiuntur: sicut ait S. Gregorius *lib. 21. moralium. cap. 2. Nobis ad custodiendam cordis munditiam exteriorum quoque sensuum discipli-*
na

na servanda est. Et S. Basilius in Reg. fus. interrogat. 6. Illud evitandum, nè oculis auribusve instigationes ad peccatum admittamus; neve earum rerum, quas vel viderimus, vel audiverimus, impressa pestilentes in animis nostris formæ ac veluti nota quadam insideant. Item lib. de verâ virginitate. Obstruendus est primus per sensus satelliti carnis ingressus; sensusq; ipsi ut janua, ac fenestra cordis, seris ac vectibus undiq; firmandi atq; muniendi, nè per aliquem illorum versutus ascendens, mortem, quæ contubernalis ejus est, secum unâ introducat: mors enim, inquit, ascendit per fenestras; reverà enim sensus fenestra animæ sunt.

98. Ac imprimis custodiendus & cohibendus est visus; sicut monet idem S. Doctor citato libro de verâ Virginit. dicens: Non oculorum acies ad omnia passim inspicienda visibilia pandenda est: nè omnem quoq; figurarum atq; formarum speciem sine discretionis examine hauriens; ad earum postea turbetur imagines. Et S. Ephrem de vitâ spirit. Cum è cellula tuâ negotii cupiam, aut conveniendi alicujus gratiâ discedis; oculos tuos muni, & animum piis cogitationibus institue, sic illum alloquens: egressus es, non tanquam pictor, ut hominum formas effingas, atq; exprimas. Maxima autem cautio est adhibenda, nè oculi jaciantur in rem aliquam, quæ castitati periculum creare, & phantasmatis impuris occasionem quovis modo præbere possit. Atque hinc avertendus est visus imprimis à feminis & personis alterius sexus: oculi enim sunt principium

pium amoris, & turpis cupiditatis, juxta Platonem. *Sine scis, oculi sunt in amore duces; canit Poeta.* Quia Rex David à longè etiam vidit mulierem se lavantem, incidit in adulterium 2. Reg. 11. *De longè vidit illam, in quâ captus est: mulier longè; libido propè; inquit S. Augustinus in Psalm. 50. Uxor Putipharis injecit oculos suos in Joseph, qui erat pulchrâ facie, & decoris aspectu.* Propter quod non solum ipsa gravissimum scelus in mente concepit; verum etiam castissimum juvenem ad idem patrandum sollicitavit. *Genes. 39.* De Judith viduâ & matronâ sanctissimâ, legitur *cap. 8.* quod fuerit tantæ continentiæ, ut non esset etiam ex malevolis, qui loqueretur de illâ verbum malum. *Quoniam timebat Deum valdè.* Nihilominus quia Holofernes conjecerat oculos suos in illam ante se stantem, *cor ejus concussus est; erat enim ardens in concupiscentia ejus.* Undè post caput ipsius amputatum canit Judith. c. 16. *Non cecidit potens à juvenibus; nec filii Titan percusserunt eum; nec excelsi gigantes opposuerunt se illi: Sed Judith filia Merari in specie faciei suæ dissolvit eum; Sandalia ejus rapuerunt oculos ejus; pulchritudo ejus captivam fecit animam ejus.* Similiter de duobus senibus (ne quis putaret, in solis juvenibus esse hoc periculum) & Judicibus populi testatur Scriptura *Daniel. 13.* Quod propter curiosum castissimæ Susannæ aspectum *exarserunt in concupiscentiam ejus; Quia scilicet videbant eam quotidie ingredientem, & deambulantem.* In quem Scripturæ locum Cornelius

a La-

à Lapidè ait, se ex foemina quâdam audivisse, quod viri Religiosi summo studio carere sibi debeant à mulierum congressu & aspectu; nullum enim esse virum tam sanctum, quem ipsa pervertere & in quamcunque partem vellet, inclinare non confidat, si is tantum per quadrantem horæ cum ipsâ colloquatur, & aliquoties aspectum suum in ipsius oculos defigat. Merito igitur Poeta exclamat:

O oculi, scopuli potiùs, Syrtesque vocandi!

Heu quibus allisæ tot perièrè rates!

Merito etiam Sanctus vir Job pepigit fœdus cum oculis suis, ut nè cogitaret quidem de virgine. Visum enim sequitur cogitatio, cogitationem delectatio, delectationem consensus, consensum opus, opus consuetudo, consuetudinem necessitas, necessitatem desperatio, desperationem damnatio; ut inquit in dictum locum Jobi glossa, Et S Oriontius Episcopus tom. 5. part. 3. Biblioth. SS. Patrum:

Congressus præstat visum: mox lumina visu

Concipiunt flammæ; parturiuntque nefas,

Ergò puellares formas, vultusque descendent

Aut verso, aut merso despicias capite.

Ea siquidem est phantasia & intellectus nostri
 cum oculis & potentia visiva conjunctio seu
 vicinitas, ut hæc statim quod accepit & hausit,
 illis duabus potentiis internis transmittat, &
 communicet, siue bonum, siue malum. Potentia
 verò internæ imagines & species rerum vi-
 sarum non tam facile iterum deponunt, sed eas
 pertinaciter retinent, ac in peni memoriæ re-
 condunt; ut datâ occasione eas promere exindè
 possint. Undè S. Basilius *serm. de Abdicat. Cave,*
curiosus sis; neq. ita videre omnia volueris: ne
ex eâ visione postea in animum libidinum sanies
redundet. Et lib. de verâ Virginit. jactis luminum
radiis homo veluti quibusdam incorporeis mani-
buis, quacunq. voluerit, eminus tangit; & qua
corporeis manibus attingere in potestate non ha-
bet, ea oculorum jactibus complectens, per eas,
quas impressit animo, formas corpus omne ad in-
jectas imagines voluptatis astibus jactat. Nam
cum hausta luminibus formæ obtutus defixerit,
atque in animâ voluptate mollitâ cere adin-
star, conspectæ speciei imagines presserit,
quamvis ille abeat, seorsimque sit, qui hujus-
modi formas impressit, insignita animo conspecti
species, quod suum est, semper operatur, animamq.
imaginibus ludit. Nec sanè quicquam proderit,
corpus servare incorruptum, cum anima ad in-
jectas sibi per aspectum corporalis amoris illoce-
bras vitietur: Nam incorporeis manibus hunc ju-
giter, quem amat, amplectens, insitum medul-
litus animo secum semper & ubiq. circumfert;
& qua corporaliter exequi, nè deprehendatur,
erubes-

erubescit, ea perpetrare cogitatione non metuit. Si igitur aspectus adeo perniciosi ignis materia efficitur; audiamus monentem Scripturam, ac dicentem: oculi tui recta videant, & palpebra innuant iusta: Neq; te palpebra rapiant; neq; capiaris oculis tuis. Quodsi tactus quidam est, oculorum ad corpora jactus; Sicuti cum in eos, qui morbo tenentur, oculorum obtutus diutius figimus, morbi ipsius consortes efficimur: ita profecto & cum voluptatis indicia injicimus oculos, animus voluptatis morbo fit saucius. Dux & praeuius ac pronubus oculorum jactus est ejus, cujus manus ministrae sunt tractus. Et S. Hieronymus Epist. ad Rustic. Monachum: matrem ita vide, ne per illam alias videre cogaris, quarum vultus cordi tuo haereant, & tacitum vivat pectore vulnus. De Abbate Paulino scribit Cassianus collat. 7. c. 27. Quod is tantâ sollicitudine oculos suos custodierit, ut nec vestem muliebre aspiciere voluerit. St. Theodorus verò Studita in testamento suo cavet, ne fratres jumentum aliquod foeminei sexus monasterio alerent: ne scilicet per illius aspectum turpibus phantasiis daretur occasio.

99. Secundo cohibendus est visus ab aspectu puerorum & adolescentum tenerorum atque imberbium; sicut monet S. Basilus serm. de Abdicat, dicens: Juvenis sive aetate, sive animo fueris aequalium tuorum consuetudinem defugito. Quoties verò talis aliquis aut tecum loquitur, aut ex adverso in conspectu psallit; dejecto in humum vultu, tu illi respondeo: ne forte interim,

dum tñ illius os defixis oculis contueris, suscepto ab hoste malorum satore libidinis semine corruptionis postea ac perditionis manipulos metas. Rationem dat Idem S. Doctor *serm. 2. de Institut. Monachor.* quia plerumq; in adolescentum corporibus, tametsi summoperè continentia macerare se studeant, nescio quomodo naturalis etati illi coloris quasi decor quidam efflorescit; in quem cui inspexerint, in libidinum plerumq; stimulis solent permoveri.

100. Tertio cavendus est aspectus sive spectatio comœdiarum profanarum, chorearum, & imaginum minus honestè & decenter pictarum, aut sculptarum: in quibus dum artifices volunt exprimere ac spectatoribus ostendere suam peritiam, plerumque oculis & animis intuentium ponunt offendiculum. Undè Innocentius Papa. IV. in Concilio Lugdunensi Anno 1245. in Bullâ, quæ incipit *Sedis Apostolica*, Mandavit districtè, *ut pictura, quæ sunt Religioni & honestati contraria, aut in se habent materiam vanitatis, in domibus Religiosi Ordinis nullatenus habeantur; deletis penitus illis, quæ fuerunt habentur in eisdem.*

101. Quarto vitandus est pro possibili omnis aspectus, non necessarius proprii corporis, non solum quoad eas partes, quas pudor & honestas velari jubent, verum etiam quoad cæteras, v. g. manus, pedes, faciem in speculo &c. Paulatim enim hæc otiosa & curiosa sui ipsius in partibus honestis contemplatio viam aperit, & cogitationes suggerit ad spectanda ac perpetranda, quæ honestas prohibet.

15. Me-

§. 15.

Medium octavum ad obtinendam conscientie puritatem & teneritudinem est mortificatio & custodia Auditus.

102. **D**E hac monet scriptura *Eccli. 28. Sepi aures tuas spinis linguam nequam noli audire. Et Marci 4. Videte quid auditis.* omnis enim humanarum calamitatum & miseriarum origo adscribitur auditui malè custodito ; dicente Scripturâ *Genes. 3. Quia audisti vocem uxoris tuae, & comedisti de ligno; maledicta terra in opere tuo &c.* Undè Petrus Chrysologus *serm 79. Adam cito cecidit, dum cito credidit; & dum facile dat aures ad mulieris auditum; se suosq. pessimo addixit inimico.* Et S. Ephrem de lingua morbo. *Ingens est auris fenestra, per eam quippè mors in mundum egressa, cunctas gentes & Nationes devoravit, claustris igitur ac vectibus obstruenda sunt aurium fores.* Tantus siquidem est aurium pruritus ad audienda maxime noxia, & Dei Ecclesiaeque legibus prohibita; ut de his objectis illicitis verissimum sit illud *Eccli. 1. Non saturatur oculus visu; nec auris auditu impletur.*

Debet autè auditus cohiberi & adverti imprimis à turpiloquio, sive à sermonibus obscenis, cantionibus amatoriiis, jocis insulsis, illiberalibus & inhonestis; omniq; tum verborum tum instrumen-

O s torum

torum sono, illecebroso, ac quoquo modo animū
 inclinante ad carnalem affectum, & ad propo-
 situm Castitatis labefactandum. *Omni custodia
 seruet cor suum,* inquit S. Basilius *lib. de verā
 Virginit.* Ut neq; per vocem profluens sermo au-
 ditorem demulceat ad voluptatis illecebram; neq;
 rursus extrinsecus in aurem ab alio inuectus, ip-
 sus cor ad concupiscentiam molliat. Et S. Hiero-
 nymus *Epist. ad Demetriad. De servandā Vir-
 ginit.* Scurrilitas atque lascivia te presente non
 habeat locum. Nunquam verbum inhonestum
 audias; aut, si casu audieris, non inesceris: per-
 dita mentis homines uno frequenter leuiq; ser-
 mone tentant claustra pudicitie. S. Paulus *Ephes.*
 5. ait: fornicatio, & omnis immunditia nec no-
 minetur in vobis: aut turpitudine, stultiloquium
 aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet. Cau-
 sam dat 1. *Corinth.* 15. quia corrumpunt mores
 bonos colloquia mala, dum per aurem in-
 fluunt, & cor audientis inficiunt. Unde idem
 S. Hieronymus. *Epist. ad Gaudentium de Instit.*
Pacatula: Nullum impudicum verbum noverit;
 & si forte in dumultu familia discurrentis aliquid
 audiat, non intelligat. Et *Epist. ad Latam. De
 institut. filia:* Surda sit ad Organa: tibia, lyra,
 cythara cur facta sint, nesciat. Placeat ei comes
 non compta, neq; formosa, neq; lasciva, qua li-
 quido gutture carmen dulce moduletur; Sed gra-
 vis, pallens, &c. turpia verba non intelligat; can-
 tica mundi ignoret. &c. Epictetus etiam gen-
 tilis in *Enchirid.* c. 55. ait: periculosum est, ad
 orationis obscenitatem progredi. Cum igitur
 tale

tale quidpiam inciderit, objurgabis eum, qui sermonem illum injecerit; aut taciturnitate saltem & rubore vultus ostendes, eam orationem tibi displicuisse.

Præcipue verò avertendus est Auditus à sono vocis fæmineæ, sive à verbis, & cantu fœminarum, etiam non lascivo: Nam voci muliebri singularis à natura inest vis & occulta virtus attrahendi, emolliendi, & enervandi, captivandi que animos virorum; Sicut docet S. Basilius lib. de verâ Virginit. Multum habet illecebræ, multumq; roboris natura fæminea ad omne, quod sit masculini generis, contra se attrahendum. Blandimentum cupidineæ voluptatis est fæmina; & masculo lascivioribus oculis ad se inspiciendam, illecebram naturaliter suggerit; ac liquidiore voce ad oblectamentum auris, organi ad instar efficta est; membrorumq; insinuatâ mollietie, ac toto prorsus corporis habitu & motu ad seductionem formata voluptatis: Non modò enim loquens mulier, & intuens, verùm etiam sedens quoq; & incedens ob insitam sibi naturaliter adversus masculinum vim, hunc ad se eminè attrahit, non secus ac magnes lapis ferrum. Propter quod sacra congregatio Regular. ordinavit & statuit, Sanctimonialibus non esse permittendum in Ecclesiâ cantum figuratum; sed tantùm choralem & planum; uti refert Piascius part. 2. prax. Episcop. c. 3. Item in concilio Oecumenico VII. sancitum fuit, nè erigerentur Monasteria dupla, in quibus viri & fæmine tam propè qui sibi essent, ut invicem voces ipsorum audirentur.

tur.

tur. Denique in Synodo Antiochena decretum fuit, ne foeminae in Ecclesia ca^mant cum viris; prout videre est apud Baronium Anno Christi 60. n. 25.

103. Alterum objectum, a quo Novitii debent avertere & cohibere Auditum, sunt colloquia saecularia, sive sermones de rebus saecularibus & in saeculo visis, auditis, aut gestis; Item de patria, parentibus, consanguineis, Amicis, domo paternâ, bonis temporalibus, consodalibus &c. Quamvis enim huiusmodi objecta non sint ex se mala, constat tamen experientia, quod ex sermonibus circa tales res habitis causentur gravissimae tentationes in animis Novitiorum; ita ut non raro illos poeniteat suscepti propositi; Et de reditu ad parentes, amicos, sodales, possessiones, voluptates, Honores, aut commoditates relictas deliberent. Unde Deus, cum per Angelos vellet justum Loth educere cum suis e Sodoma, civitate peccatrice, praecipit ei: *Noli respicere post tergum.* Ne scilicet respiciendo ad urbem, recordaretur, quae & quanta reliquisset in urbe, igne & flammis absumenda, ac propterea turbaretur. *Genes. 19.* De populo in deserto legitur *Numer. 11.* Quod ad delicias & epulas in Aegypto relictas iterum anhelaverit: causam addunt ipsimet anhelantes; *recordamur piscium, quos comedebamus in Aegypto gratis; in mentem nobis veniunt cucumeres, & pepones &c.* Periculum ergo est, Novitiis, qui nuper modo saeculam reliquerunt, reficere memoriam, & renovare species earum

carum rerum vel personarum, quas in sæculo dilexerunt : quia posset talium memoria & recordatio illis cogitationes injicere, de Ægypto sive sæculo repetendo, Propter quod si forsan imprudens hujusmodi sermo à quopiam institueretur de consanguineis vel aliis amicis & consodalibus in mundo relictis, aut de rebus vanis & sæcularibus quibuscunque; Novitius deberet Auditum avertere; & nequaquam talibus aures præbere. Dicit enim Deus ad Animam religiosam: *Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam; & obliviscere populum tuum, & domum patris tui Psalm. 43.* Et *Luc. 9.* dicitur: *Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno Dei.*

104. Tertiò custodiendus est Auditus à detractionibus audiendis: Nam *non solum ille reus est, qui falsum de alio profert; sed & is, qui citò aurem criminibus præbet;* ut inquit S. Isidorus *lib. 3. de summo Bono.* Et S. Bernardus *lib. 2. de considerat. Detrahente aut detrahente audire, quod horum damnabilius sit, non facile dixerim.* Undè S. Hieronymus *Epist. ad Nepotianum* monet: *cave, nè aut linguam aut aures habeas prurientes; id est, nè aut ipse aliis detrahas; aut alios audias detrahentes.*

Potest verò quis auditum suum variis modis cohibere & avertere, nè detractiones audiat. *Primus est, si fugias & declines consortium aut Societatem illorum, quos novisti habere linguam*

guam pronam ad aliis detrahendum, & malè de absentibus loquendum, Sicut monet Scriptura Proverb. 24. *Cum detractoribus nè commiscearis* Et Eccl. 28. *Sepi aures tuas spinis; linguam nequam noli audire. Susurro & biliguus maledictus: multos enim turbabit pacem habentes.* Usus fuit hoc medio & modo Regius Psaltes; prout de se fatetur Psalm. 100. dicens: *Detrahentem secretò proximo suo, hunc persequabar. Non habitabit in medio domus meæ, qui loquitur iniqua. Secundus est; si statim & quamprimùm, dum sermo detractorius incipitur, à detrahentis societate discedas, ac per tuum discessum ostendas, talem de alienis vitiis & defectibus discursum esse tibi ingratum, & displicere. Valdè enim per hoc confunditur detractor; & non tantùm pro hâc vice sermonem detractorium abrumpet; verùm etiam deinceps coram te detrahere erubescet. Tertius modus est, si detrahentem apertè moneas, & objurges, aut interpelles rogando, ut absentium vitam & mores non rodat; dicasque cum S. Chrysostomo homil. 3. ad Populum. *Habes aliquem, quem laudes & commendes? aures aperio, ut unguenta suscipiam. Si verò malè velis dicere; verbis ingressum obturo; non enim stercus & cænum suscipere patior. Quod mihi lucrum, si didicero, quod ille improbus? maximum igitur nocumentum ex hoc, & extrema jactura. Loquere ad ipsum; curemus nostra &c.* Tenuit hunc modum S. Augustinus; qui in pariete juxta mensam suam scripsit hos versus:*

Quis-

*Quisquis amat dictis absentum rodere
vitam;
Hanc mensam vetitam noverit esse
sibi.*

Uti refert Possidius in ejus vitâ; ubi & addit, Sanctissimum Præsulem post inceptum à commensalibus detractorium sermonem quandoq; à mensâ sarrexisse, & voce commotiori illis in faciem dixisse, aut delendos esse hos versus, aut cessandum à detractone. *Quartus* est, si detrahentem torvo & indignabundo vultu aspicias: nam *ventus Aquilo dissipat pluvias; & facies tristis linguam detrahentem.* Proverb. 25. In quæ verba Venerabilis Beda: *Si hilari vultu audieris detrahentem; tu illi das fomitem detrahendi: si verò tristi vultu hac audias; discit non libenter dicere, quod didicerit non libenter audiri.* Scilicet per tristitiam vultûs corrigitur animus delinquentis, Eccl. 7. Undè S. Hieronymus Epist. ad Nepotianum. *Neq; verò illa est justa excusatio: referentibus aliis, injuriam facere non possum. Nemo enim invito Auditori libenter refert. Sagitta in lapidem nunquam figitur. Discat detractor, dum te vidit non libenter audire, non facile detrahere.*

Quintus modus est, si sermonem detractorium dextrè abscindas, & alium quendam honestum discursum subinferas; prout Religiosi aliqui viri assolent. Atque hæc media & practicæ salutares debent nobis esse tantò familiariores, quanto

quantò frequentiores occurrunt quotidie occasiones incidendi in detractores: Nam pauci admodum sunt, qui huic vitio renuntient; raroq; invenies, qui ita vitam suam irreprehensibilem exhibere velint, ut non libenter reprehendant alienam; tantaq; hujus mali libido mentes hominum invasit, ut etiam qui procul ab aliis vitiis recesserint, in istud tamen quasi in extremum Diaboli laqueum incidant; ut inquit S. Hieronymus, aut potius S. Paulinus *Epist. ad Celantiam*.

§. 16.

Medium novum ad obtinendam conscientie puritatem & teneritudinem est mortificatio Tactus.

105. **D**E hoc sensu ait S. Basilius *lib. de verâ Virginit.* Tactum ut sensuum omnium perniciosissimum, & seivissimè blandientem sensusq; reliquos ad voluptatis illecebras pellicientem, immaculatum & perturbationibus minimè pervium, semper quàm maximâ poterit curâ servabit amator Castitatis: Hic enim toto cùm sit diffusus corpore; per omnem illius superficiem ad vitiosos contactus adversus animam seivè dominatur. Sicut cùm ignem tangimus, ignis indicia per impressas nobis adustiones excipimus; impossibileq; est, eum, qui ignem tetigit manu, illesam illam ab ejus incentivâ operatione servare: cæterum aut bullæ repenti tactum consecuta turgescunt, ac dolorosa per fervorem & inflam-

matio-

mationem ulcera mox rumpenda minantur; aut jam quoque facta in manu acris visuntur ulcera: ita possibile non est, eum, quem ignis amor attigerit, ejusmodi tactum innocuum inviolatumque perferre, sed aut simili ratione bullae per tactum manus cordi clam subrepunt, atque intumescunt, dirasque amoris perturbationes ferventibus incontinentissimis agitationibus pariunt, ac peccati ulcera continuo rumpenda minantur; aut animum totum in intimis jam graviter exulceratum indicant. Nec refert, quod contactus fiat in membris honestioribus v. g. in manu: Nam in membris omnibus ignis hic ardet; adeoque his, qui corpus adustione liberum servare instituant, membrorum omnium contractus cautè vitandus est: nè ardentem ignis operationem in membro per tactum non in eà solum parte, quam tetigit, sed in toto corpore, atque in animà ipsà suscipiant. Si enim dum caudam quis tantum serpentis attingit, caput magnà licet corporis prolixitate distinctum ad caudæ tactum repente convertitur; Et si digito pedis nostri impingente, capilli capitis mox in sublime feruntur: Et vitiosus profectò contactus, etiamsi manu tantum fiat, à capite tamen usque ad extremos unguis ad consensum voluptatis, pro ejus, qui tetigit, nutu, pertrahit corpus: ut inquit idem S. Doctor ibidem.

106. Atque hinc cavendus est imprimis contactus alterius corporis, praesertim foeminei sexus. Quia foemineum corpus masculinum attingens, aut contra masculinum foeminae, ad congressum mutuò latentè incitantur. Veluti

P
stn.

stupa, si ignem odorata fuerit; protinus inflammata accenditur, neque opus est ullo adminiculo, vellove foris insufflante; Sed simul atque illum attingit, mox in apertas flammam erumpit: ita et famineum corpus masculinum tangens, non multo labore, neque inflammante ad concubitum amore opus habet; Sed cum naturali ad se invicem rapiantur ardore; Simul ac se contingunt, scintillam voluptatis intrinsecus fumantem sentiunt; Sicut idem Basilus ait loco citato. Unde prohibet Virgini, ne contingat manus fratris sui uterini; eo quod talis contactus possit sensum carnis ad sua molienda opera latenter excitare. Refert Senex quidam in vitis Patrum lib. 6. de conversat. opt. libello 3. num. 11. Qualiter a tactibus manuum Virginis cujusdam Deo sacra pervenerit ad lapsum carnis; jam consuetudo, inquit, facta est, ac fiducia major: postremo etiam tactus manuum, et visus: ad ultimum concepimus dolorem, et peperimus iniquitatem.

107. Secundo cavendus est contactus inter homines etiam ejusdem sexus maxime adolefcentes. Scribit enim Joannes Cassianus lib. 1. instit. c. 16. Quod Regula S. Pachonii per Angelum tradita, manuum contactum sub gravi poena prohibuerit; ita ut si, Monachus tetigisset alterius Monachi manum, in Synaxi tam diu prostratus jacere debuerit, quoad Abbas eum surgere juberet. S. Ephrem de vita Spirit. ait: membrum alterius manum adhibe, si necessarium fuerit; attamen cum tremore; non aliter ac si

res sanctas attingas; etenim verè sanctum est templum Domini. Nescitis, inquit, quia templum Dei estis, & spiritus Dei habitat in vobis? Si quis autem templum Dei violaverit, disperdet illum Deus. Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos. Undè addit: Si charitatis officio fungens, oleo unguis agrotantem, oculos & manus observa, nè illà in re modestia terminos excedas. Severior hac in re est S. Basilius; monet enim Religiosum Juvenem, ut nec vestes alterius contingat. Quandocunq; assidendum est; aliquo semper ab eo intervallo assideto. Quandocunq; capiendi Somni causà cubandum; cave, nè vestimenta inter se mutuò sibi vestra propinquent; inquit S. Doctor *serm. de Abdicat.*

108. Tertio cohibendus est tactus à con-
trectatione proprii corporis non necessarià. Facillimus enim est transitus ad coinquinationem & immunditiam carnis; ut inquit S. Joannes Climacus *grad. 15.* dicens: *Fit nonnunquam, ut ex solo tactu corpus inquinetur; nihil quippè sensu isto gravius, nihil periculosius. Est quippè in nobis mors quedam, ruinae perniciēs, quam in nobis ac nobiscum circumferimus in juventute maximè; quam equidem Scriptura tradere susus non sum: continuit enim manus meas is, qui ait: Quae in occulto à quibusdam fiunt, turpe est dicere, & scribere, & audire. Quod occultae immunditiae vitium difficillimè corrigitur teste Cardinale Toletò in *Summâ lib. 500. 13.* ubi ait: illud esse adeò universale, ut crediderim, maximam partem damnatorum hoc*

*in*fici peccato. Et est difficillima curationis : quia occasio semper est cum homine. Propter quod sancti & timorati viri magnam semper cautelam adhibuerunt, ut proprium corpus non nisi in necessitate contingerent, idque cum timore & tremore ; prout in vita S. Godefridi Ambianensis Episcopi refert Surius ad diem 8. Mensis Novembris,

109. Porro media sensum tactus mortificandi alia sunt extra-ordinaria, à viris sanctis contra tentationes carnis extra-ordinarias usurpata : extremis siquidem morbis & malis extrema adhibenda sunt remedia. Sic de SS. Bernardo & Francisco legimus, quod pruritus tactus frigore brumali extinxerint, corpus suum volutando in nivibus. De S. Benedicto scribit D. Gregorius Papa in vitâ, quod titillationes carnis suppresserit laceratione, puncturis & vulneratione per spinas inflictâ. Fuerunt etiam, qui ferrearum catenarum & loricarum pondere sensum tactus afflixerunt ; sicut de S. Dominico loricato scribit B. Petrus Damianus *Epist. ad Blancam* ; Et de Jacobo Maronis discipulo, Agapeto, Stephano, & Auxentiano, aliisq; refert Theodoretus in *Philoth.* Qui propterea cataphracti milites Christi non immerito potuerunt appellari. Verum extraordinaria, ut dixi, sunt hæc mortificandi tactus media, & non nisi in casibus planè extra-ordinariis de consilio Patris spiritualis usurpanda : nè per indiscretum mortificationis zelum & excessum, dum vitia persequi volumus, ipsum corpus nostrum occidamus ; aut
ad

ad debitum Majestati divinæ servitium præstan-
 dum illud inutile reddamus. Sancti enim ho-
 mines Spiritu Dei afflati multa fecerunt, quæ
 mirari debemus; non imitari; ut inquit Nebri-
 dius *in Antiquar. Epist. 110.* Communior & to-
 lerabilior affligendi tactum modus est vestium
 asperitas, strati durities, & cilicii usus: De quo
 ait S. Hieronymus *Epist. ad Eustochium de Virgi-
 nit. Horrebant sacco membra deformia.* Et quem
 S. Joannes Baptista adhibuit etiam teste *Mat-
 thæo. cap. 3. habebat enim vestimentum de pilis
 Camelorum.* Scilicet:

*Contra luxuriam molles duraret ut ar-
 tus;*

*Arceretque graves compuncto corpore
 somnos;*

uti canit S. Paulinus. Qui etiam de S. Martino
 Turonensi Episcopo, & Monachorum Patre
 scribit *lib. 2. vita illius:*

*Quin & contexto setis coopertus ami-
 tu,*

*Exesa assiduo compunxit acumine mem-
 bra;*

*Ut tereret tenuem vestis nimis aspera
 pellem,*

*Et cutis extentis stimulis attacta parve-
 ret.*

Optima verò mihi, & maximè accommodata
 P 3 viden-

videntur illa media mortificandi tactus sensum, quæ in quolibet statu Religionis per Regulam & constitutiones præscribuntur, utpotè fini & perfectioni illius Status magis proportionata & congrua. Cujusmodi sunt imprimis molestiæ, labores & afflictiones exercitiis & functionibus sivè operibus ordinariis conjunctæ. Quas proindè corporis & carnis mortificationes ambabus ulnis amplecti, & cum vehemènti Spiritus alacritate debemus obire, præ aliis extra-ordinariis & aliundè mutuatis, ac contra vel præter morem nostri Ordinis & Status assumptis. Neq; enim probandi sunt illi, qui nescio quam perfectionem ponunt in cruciatibus corporis in suâ vocatione insolitis & peregrinis: econtrà verò ob difficultates, labores & molestias in Exercitiis sui status occurrentes murmurant, indignantur; aut ab illis se, ubi possunt, subtrahere & eximere solent.

§. 17.

Medium decimum ad obtinendam conscientie puritatem & teneritudinem est mortificatio Gustus.

110. **N**ecessitatem hujus medii indicant SS. Patres gravissimis verbis. B. Vincentius tract. de vita spirit. ait: *Primò contra gulam insistas: nisi enim contra hanc victoriam habeas, in vanum laboras in acquisitione aliarum virtutum.* S. Nilus Orat. 2. de luxur. dicit: *Qui ventrem cibus explet, & se castè victurum profitetur,*

ei

ei similis est, qui dicit, in stipulâ se flamma impetum freno cohibiturum. Quemadmodum enim furor ignis in stipulâ sapiens coërceri nequit: ita luxuria vis in corpore cibus distento percurrens retineri nequit. Juxta S. Hieronymum lib. 2. Contra Jovinian. Esus carniû & potus vini, ventrisq; saturitas seminarium libidinis est. Quin & si aquâ multâ corpus infundatur, majores phantasias generat, & largiora receptacula demonibus præbet; ut inquit Evagrius B. Macarii discipulus in vitis Patrum, lib. 1. c. 31. Undè monebat Fratres, ut, si qui studium gererent vel humiliandi corporis, vel phantasias ab eo demonum pellendi; nè in bibendâ aquâ largiore mensurâ uterentur. S. Basilius constit. Monast. c. 5. ait: venter in officio contineatur; siquidem ventris moderatio, animi perturbationum compressio est. Et lib. de verâ virginit. Ventre distento epulis, necesse est ea, quæ sub ipso sunt membra, ex humoris redundantia in profundo ferventis ad propria & naturalia officia moveri: quippè superior venter suppetit illis incentiva libidinis. Ante omnia igitur adversus gustum amator Castitatis totâ intentione pugnabit, fontesq; voluptatum ventris, & impudicitie fomitem inde manantium à principio Castitatis studio & ardore siccabit. Item serm. de Abdicat. Cave, nè adversarius similitq; primum Parentem peccato circumveniat, circumventumq; quamprimùm de paradiso deliciarum expellat. Etenim presentissimum hoc esse venenum ille intelligit. Ut enim fons aqua, si in plures rivulos sit dissectus, vici-

na rivulis loca omnia herbarum viriditate con-
 vestit, & quasi pubescere facit: sic vitium gula,
 si per cordis tui venas se effuderit, & distraxerit,
 indeq; permeans sensus tuos omnes irrigarit, ubi
 libidinum multarum in te sylvam conserverit, ani-
 mum tuum ferarum habitaculum efficiet. Etenim
 multos ego animadverti sæpè, qui cum alterius
 cuiusvis generis vitiis laborarent, ad sanitatem
 tamen redierint postea. Qui autem hoc morbo te-
 nerentur, ut aut in occulto esitare eos delectaret,
 aut ventris ingluvie duci se sinerent, neminem
 ex omnibus vidi unquam, qui convaluerit. Si
 gulam in officio continueris, paradysum habita-
 bis: sin minus, hoc tibi persuade, pabulum te
 mortis futurum. Denique in Regul. Jus, inter-
 rogat. 19. Immodicè ventrem distendere, & im-
 moderatis epulis se onerare, præterquàm quod de-
 testabilis atq; execratione digna res est, cum Do-
 minus dixerit: vae qui saturi estis! corpus etiam
 ipsum ineptum prorsus reddit ad labores, & pro-
 clive in somnos, & morbis magis expositum facit
 ac pervium.

III. Medium primum frænandi ac mode-
 randi gustum est, ut quis studeat ante omnia
 cognoscere & explorare per frequentem ad se
 reflexionem, quæ cibi ac potus *quantitas* ipsi
 sit necessaria tum ad vitam suam sustentandam,
 & valetudinem conservandam; tum ad officia,
 functiones & labores in vocatione ritè obeun-
 dos. Neque enim in victu sumendo quærenda
 est voluptas; sed sola & unica necessitas; uti do-
 cet S. Augustinus *lib. de moribus Eccles. c. 21.*
 dicens

dicens: *Habet vir temperatus in rebus hujus vitæ Regulam, utroq; testamento firmatam; ut eorum nihil diligat, nihil per se appetendum putet; sed ad vitæ hujus atq; officiorum necessitatem, quantum satis est, usurpet, utentis modestiâ, non amanti affectu. Et lib. de conflict. vitior. c. 21. Nequaquam in dapibus voluptas appetenda; sed necessitati succurrendum est. Unde in Regula ait: carnem vestram domate jejuniis & abstinentiâ escæ & potûs, quantum valetudo permittit. S. Basilius in Regulâ. sus. interrogat. 18. ait: Illud necessario statuendum est; ad hoc, ut maceretur corpus, & in officio contineatur, iis, qui in pietatis curriculo decertant, continentiam apprimè necessariam esse; ut videlicet de iis, quæ viliora sunt, & ad necessitatem solam parata, eatenus sumamus, quoad necessitatè factum sit satis; atq; in his ipsis saturitatis etiã malum declinemus; & ab his, quæ voluptuaria sunt, penitus nos abstineamus. Et interrogat. 19. Neq; verò suavitate metiendus est finis cibi sumendi; sed necessario tantum usu ad vitæ conservationem expeti debet, rejectâ voluptatis libidine; quando voluptatibus servire nihil est aliud, quàm ventrem Deum suum efficere. Neq; enim coheret hoc, ut cum tuendi corporis causâ escas assumamus, per eas ipsas ei impedimento simus, quamini præcepta Dei exequi possimus.*

Dixi, explorandum esse, quæ ciborum vel potûs quantitas sit necessaria: nam indiscreta & nimia gustûs mortificatio per subtractionem necessarii victûs, non solum reprobatur ut no-

xia valetudini corporis ; sed etiam ut inimica profectui spirituali. *Tantum tibi jejuniorum, impone modum, quantum ferre potes ;* inquit S. Hieronymus *Epist. ad Nepotian.* Et ad *Demetriad.* *Neg. verò immoderata tibi imperamus jejunia, & enormem ciborum abstinendam, quibus statim corpora delicata frangantur, & antè agrotare incipiant, quàm sancta conversationis jacere fundamenta.* Item *Epist. ad Rustic. Monachum.* *Jejunia moderata sunt ; nè nimia debilitent stomachum, & majorem refectionem possentia erumpant in cruditatem, quæ parens libidinum est. Modicus & temperatus cibus & carni & animæ utilis est.* Et *Epist. ad Latam de institut. filia :* sic comedat, ut semper esuriant. *Displicent mihi longa & immoderata jejunia : experientia didici, asellum in viâ, cum lassus fuerit, diverticula quarere.* Denique *Epist. ad Turiam de viduitate servandâ :* parcus cibus & venter semper esuriens triduanis jejuniis præfertur ; & multò melius est, quotidie parùm, quàm raro satius sumere. *Pluvia illa optima est, quæ sensim descendit in terram : subitus & nimius imber in præceptis arva subvertit.* De B. Marciano Monacho scribit Theodoretus *lib. 4. histor. c. 26.* *Statuerat comedere quotidie ; nunquam autem satiari ; sed semper esurire ; corpori autem ea exhibere, quæ ad vivendum sufficiunt.* Dicebat enim, quod qui post multorum dierum inedia capit cibum, in diebus quidem inedia Officia Dominica exequitur imbecillius ; quo autem die rursus capit cibum, (ut consentaneum est) exhibens,

ven-

ventrem onerat; is autem gravatus tardiores
reddat animam ad vigilandum. Dicebat, esse me-
lius, vesci quidem quotidie; nunquam autem ex-
petere satietatem: verum enim jejunium est per-
petua indigentia. Idem tradit S. Basiliius serm. 1.
de Instit. Monachor. dicens: continentie hic mo-
dus optimus, hæc inquam Regula erit, si corpus
neq; diffuat delitiis, neq; maceratione nimia at-
teratur; illudq; in utramq; partem teneatur, ut
nè quid nimis; nè videlicet animus, si carni-
um obesitate gravetur, variis perturbationibus red-
datur obnoxius: neq; si item contra planè mor-
bosus fuerit effectus, Dei mandata exequi non
possit. Quandoquidem par utrimq; animo de-
trimentum solitum est usu venire; & cum cor-
pus ex bonâ habitudine luxurians, quodammodo
animi imperium detrectat, & ad pravas cupidi-
tates præcepit, se cum impetu fert in indecoros mo-
tus; & cum idem languidum ac dissolutum, & do-
loribus oppressum, movere loco non potest: Neq;
enim in ejusmodi corporis constitutione liberè se
animus ad rerum altiorum contemplationem po-
test erigere; sed necessariò ipso oppressus doloris
sensu impeditus tenetur, sitq; divexior, & velut
in humum acclinis per corporis afflictionem. Et in
Regulâ sus. interrogat. 16. Castigatio corporis,
& in servitutem redactio nullâ re tantoperè effi-
citur, quàm continentia. Siquidem fervor ille,
qui vigere in Juvenibus solet, itemq; difficilis ille,
ad coercendum ad libidines impetus continentia
veluti quodam freno cohibetur. Continentiam
autem appellamus, non si quis à cibo penitus ab-
stineat;

stineat; quando hoc violenta quadam vita dissolutio est; sed eam, quam tollenda contumacia corporis causâ, pietatis ergo de industriâ sequimur, rerum voluptatem titillantium abstinentiam. Item consilii. Monast. c. 5. Si hoc posset imbecrari, ut cum in perpetuâ mediâ corpus teneremus, ipsius nihilominus integrâ operâ ad munera sua obeunda uti possemus utiq; hoc esset optimum: verum quoniam rarissima ea inveniuntur corpora, quæ in istiusmodi victus ratione non concidunt; Et adhibitâ moderatione jejunandum est; Et corpori necessarium maximè subsidium tribuendum.

Necessitas igitur in omnibus, quæ ad corporis curam spectant, semper est attendenda à quolibet Christiano, maximè verò ab homine Religioso; ita ut parcus rerum temporalium usus eum distinguat, ab aliis: Sicut ait S. Basilius in Regul. fus. interrogat. 17. Continentia, in quo est, eum vel primo aspectu tantum notum facit: ut enim optimus corporis habitus & coloris bonitas pugilem à cæteris distinguit: sic Christianum à cæteris macilentia corporis pallorq; deflorescens, qui continentia veluti adjunctus est comes, indicio est, eum Christi mandatorum verè pugilem esse. Quantum enim vel in solo continentis alicujus aspectu lucri est, videre illum videlicet parcè tenuiterq; res etiam necessarias attingentem, agrèq; natura ministerium perinde ac tributum molestia & angoris plenum pendentem, temporisq; quod in hoc consumitur, mo-

rara

ram animo iniquo ferentem, celerrimeq; à mensâ ad obeunda munera sua resilientem.

112. Sed difficultas non minima est, discernere & determinare, quæ præcisè cibi potusque *quantitas* sit necessaria & sufficiens ad vitæ conservationem, rectamque munerum administrationem: & quæ econtra excedat. Nam teste S. Gregorio lib. 1. c. 1. in 1. Reg. c. 21. *Gule vitium tantò est fraudulentius, quantò est occultius: quia & quasi necessarium suggerit cibum corpori; sed dum abundanter carnem reficit, luxuriæ gladium in mentem mergit.* Undè juxta monitum S. Basilii *constit. Monast. c. 5. Illud diligenter animadverti debet, nè per causam necessitatis corporis eò impingamus, ut voluptatibus seruiamus: neq; enim in assumendis cibis dux habenda voluptas est, sed ratio, quæ necessitati ipsa modum prudenter definiat.* Quæ autem sit illa *quantitas, quam necessitas vitæ conservandæ, & recta gerendorum officiorum ratio exigat, determinari generaliter nequit; Sicut idem S. Doctor testatur in Regul. fus. interrogat. 19. dicens: In cibis quemadmodum alii aliis necessarii sunt, pro atate videlicet cujusq; ac studiis, iiq; ad corporis habitudinem distincti: ita quoq; diversa sunt usus illorum; modus, ratioq; quò fit, ut nequaquam omnes uni & eidem regule subici possint.* Et *constitut. Monast. c. 5. Continens ventris moderatio ea præstantissima judicanda est, quam vires corporis cujusq; definiunt. Siquidem inventi nonnulli sunt, qui in rebus gravissimi laboris perferendis nihil omninò grave*
per-

pertulisse sibi visi sunt; idque propter vegetam,
 ac præduram, quæ illorum corporibus inesset,
 harmonicam temperaturam ac robur excimium,
 Verùm quod hi tolerare facile potuerunt, aliis
 causa fuit, cur periclitarentur; quandoquidē mea
 nonnunquam in diversis corporibus dissimilitudo
 reperitur, quæ inter as, ferrumvè, ac arentia
 sive sarmentitia ligna. Quamobrem ista am-
 plectenda à nobis continentia est, ut eam cum vi-
 ribus corporis commetiamur: nè, cum propte-
 reà, quod in continentia cultu servatus modus
 non sit, corpus enervaverimus, inertes deinceps
 & ad res gerendas inutiles existamus.

Nihilominus S. Vincentius tract. de vitâ spi-
 rit. Conatur statuere Regulam aliquam ma-
 gis particularem, videlicet istam: *Poteris ex-
 periri, quantum natura requirit, vel quid sit illi
 superfluum: Si post refectionem inveneris te gra-
 vatum, ut orare, scribere, vel legere nequeas;
 communiter hoc accidit propter excessum. Igi-
 tur sic comede, ut post comestionem sis paratus
 scribere, legere, vel orare. Non tamen necesse
 est, ut illâ horâ post mensam sis ita paratus, sicut
 in aliis horis.* Insinuat eandem quoque doctri-
 nam S. Hieronymus Epist. ad Letam de instit.
 filie, dicens; *sic comedat, ut semper esuriat; ut
 statim post cibum possit legere, orare, & psallere.*
 Item Epist. ad Eustochium. *Nobis sollicitius provi-
 dendum est, ut solemnem diem non tam ciborum
 abundantia, quam spiritus exultatione celebra-
 mus: quia valde absurdum est, nimia saturitate
 velle honorare martyrem, quem scis Deo placuisse*

jesu.

jeuniis. Ita semper comedendum est, ut cibum
 & oratio sequatur, & lectio. Eandem regulam
 confirmant Medici; prout apud diversos Autho-
 res est reperire.

113. Secundum medium frænandi gustum
 versatur circa *qualitatem* ciborum; ut videlicet
 non quæramus cibos pretiosos, raros, delica-
 tos, lautè & opiparè præparatos; sed contenti
 simus victu communi, paupere, simplici, vul-
 gari, & facilè parabili, minimeque sumptuoso.
Sit tibi victus simplex ac necessarius; inquit S.
 Ephrem *de vitâ spirit.* Et alibi *de temperantiâ:*
In cibis temperantia servatur, cum nec delicatas
aut sumptuosas epulas requiris; nec præfinitum
vescendi tempus aut horam antevertis; nec
dapium pulchritudine aut varietate delectaris.
 S. Basilius *in Regul. fus. interrogat. 19.* ait: *Ea*
omniò nobis præferendæ epule sunt, quæ minori
possunt negotio comparari. Quod in quâq; re-
gione & haberi facile potest, & vile est, & quo pas-
sim populus utitur, eo nobis est utendum. Sanè
 si historias sacras veteris & novi Testamenti
 evolvamus, clarè perspiciemus, Deum, cujus
 sunt omnes *sera Sylvarum, jumenta in montibus*
 & boves, omniaq; volatilia cæli *Psal. 49.*
 nunquàm fidelibus servis suis & amicis appo-
 suisse mensam lautam, & epulis delicatis in-
 structam; sed pauperes, viles, ac vulgares il-
 lis cibos parasse. Nam Prophetam suum Eliam
 refecit pane & aquâ *3 Reg. 19.* Danieli Prophe-
 tæ in lacu leonum constituto misit pulmen-
 tum pro messoribus præparatum. Danielis
 14. Quin,

Quinque millia virorum Christus in deserto pavit hordeaceo pane. *Joann. 6. Hinc delitiis dediti intelligant, quid magni illi viri (Apostoli) & admirabiles comederint; quam vilis & modica eorum mensa fuerit;* inquit S. Chrysostomus homil: 14. in dictum locum. De abstinentiâ Christi ait Ecclesiasticæ Historiæ author Ludolphus. *part. 2 cap. 53. Nunquam legitur, Dominum comedisse carnes, nisi Agni Paschalis; quod tamen fecit in typo & figurâ.* De victu priscorum Monachorum ait Evagrius *lib. 1. Histor. c. 20. Mensa communis apponitur, non opiparis instructa delitiis, sed oleribus, & leguminibus.* De Monachis sui temporis scribit S. Hieronymus *Epist. 22. Vivitur pane, leguminibus, & oleribus, quæ sale solo condiuntur.* Et *Epist. 25. Olera & legumina vocat pastum Monachorum.* S. Basiliius *Epist. 208. De se & Monachis suis ait: Facet apud nos coquorum ars; cultri eorum non rubent sanguine. Cibi apud nos optimi folia arborum cum parvo pane.* Theodoretus *serm. de charitate,* dicit: *caro, vinumq; Monachis propter nimium calorem, quem excitant, non sunt in usu.* Deniq; Adamus noster Præmonstratensis, qui vixit & scripsit post obitum S. Patris Nostri Norberti Anno trigesimo sexto, de abstinentiâ tunc in Ordine nostro receptâ & usitatâ sic testatur *serm. 3. De Ordine Canonicor. Quidam Canonici carnibus in Refectorio & foris in itinere vescuntur. Nos verò carnibus vescendi in Refectorio consuetudinem non habemus; nisi ex aegritudine debilitati, post aegritudinem reficiendi fuerimus.*

Non

Non tamen per hæc probare aut persuadere intendo, quod Homo Religiosus in victu debeat quærere singularitatem, & alios ac viliores, pauperiores, & magis vulgares minusque pretiosos cibos eligere vel exigere, quàm reliqui in conventu accipiant. Id enim damnat S. Basilius in *Constit. Monast.* c. 26. dicens: *Ciborum diversitatem nullo modo consecrari Monachus debet; neque prætextu continentia à solitis in communi usurpari escis discedere; siquidem hoc communis disciplina perversio, & scandalorum occasio est: Et va illi, qui in pietatis cultorum conventum hujusmodi causas perturbationis attulerit.* Solum igitur hoc ostendere volui, quod Religiosus non debeat murmurare aut agrè ferre, si apponantur ipsi vulgares, communes, pauperes, & viles cibi, qui forte palato ejus minus arrideant; sed quod debeat esse contentus victu illo, qui fratribus in communi dispensatur, juxta illud Christi: *Manducate, quæ apponuntur vobis.* Luc. 10. De quo Franciscus Salesius in *Philoth. Parth.* 3. c. 23. *Magnâ in veneratione & honore habenda mihi videntur illa Redemptoris Nostri Jesu Christi ad discipulos suos verba, dicentis: Manducate, quæ apponuntur vobis. Majoris siquidem virtutis est, indiscriminatim comedere, quidquid tibi offertur, & eo, quo id tibi apponitur ordine, sive id tuo sapiat palato, sive desipiat, quàm semper, quod deterius est, seligere: licet enim hæc posterior agendi ratio videatur austerior; alia tamen plus continet resignationis.* Undè S. Bernardus

Q

sermo.

ferm. 30. in cantica gravissimè invehitur in illos Religiosos, qui contra cibos, qui in communi apponuntur, excipiunt & conqueruntur, dicentes; Legumina ventosa sunt, caseus gravat stomachum, lac capiti nocet, potum aquæ non sustinet pectus, caules nutriunt melancholiam, chole-ram porri accendunt, pisces de stagno aut de aquâ lutosâ meâ penitus complexioni non congruunt. Subdit enim: Quale est hoc, ut in totis fluviiis, horreis, cellariisq; vix reperiri possit, quod comedas? putate, quæso, Monachum esse, non Medicum; nec de complexionibus judicandum, sed de professione.

Vult tamen S. Basilius lib. de verâ Virginit. quod in iis cibis, qui non sunt necessarii, sed omitti possunt (cujusmodi sunt v. g. fructus arborum, qui circa finem mensæ communiter inferuntur, magis propter voluptatem, quam necessitatem) à studioso Castitatis discretio cauta sit observanda; nè assumat & comedat tales, qui puritati corporis & animi sint noxii. Corporum status, inquit, & habitus, & ciborum qualitates solerter explorare convenit; ut valido quidem ac vegeto corpori, naturaliq; calore abundanti fræna immittamus; ac per inedia frigidioresq; cibos redundantiam illam caloris arceamus: nè vel lautioribus escis naturalem pinguedinem augentes, vel vini licentiore usû fervorem insitum magis magisq; succedentes, ignem igni adjiciamus. Neq; verò sola escarum quantitas ubiq; probè metienda; sed & qualitas imprimis sapienter discernenda est. Pronoxiis vitanda sunt, quæ carnis recessus

cessus intimos pungunt; & pruritus titillationesq;
excitantia, corpora nostra perturbant, ac secre-
tâ vi suâ inquietant. Porro cibi noxii aut peri-
culosi Castitati sunt omnes flatulenti, juxta Me-
dicorum Scholam, qui scilicet flatus & ventos in
corpore pariunt; cujusmodi sunt uvæ, pyra,
poma, rapæ, &c.

114. Tertium medium mortificandi & fræ-
nandi gustum est, ut extra horam ordinariæ Re-
fectionis consuetam, & præscriptam nihil cibi
potusvè sumamus, neque dictam horam man-
ducando vel bibendo unquam præveniamus, ni-
si forsan necessitas aliter cogat. Quod priscos
Monachos valdè sollicitè observâsse tradit Joân-
nes Cassianus lib. 4. *Instit. c. 18.* dicens: *Summâ
cautione servatur, nè extra mensam quidquam
cibi penitus ori suo quisquam indulgere præsu-
mat; sic ut sacrilegium ducatur, si transiens per
hortum, pomum decerpit, vel levet.*

Solet autem ordinariæ refectionis hora ante-
verti & perverti dupliciter: Primò per publicam
comestionem aut potationem: quomodò videmus
aliquibus in locis irrepsisse & inolevisse consue-
tudinem, sumendi quotidie circa tempus vespere-
rarum modicum haustum, quem vocant Vesper-
tinum. De quâ consuetudine aut potius corrup-
telâ Nebridius in suo Antiquario. *Epist. 85.* ait:
*Quàm benè horam bibitionis de nostris Statutis
eliminavimus? sæpè queritur in phlebotomiâ,
undè sit tanta copia incocti sanguinis? in promptis
causa est: non permittitur tempus concoctioni.
Extra horam estur, & bibitur &c.* Eadem ex-
tra-

Q

tra-

trahorarias comestiones & bibitiones severe prohibent Statuta Canonici Ordinis Præmonstratensis *Distinct.* 1. cap. 12. n. 40. his verbis: *Jentacula, merenda, & omnis extrahoraria comestio atq; bibitio quàm strictissimè interdicitur; & tam Visitatores quàm Prælati, nè hæc irrepant, diligenter advigilent.*

Secundò pervertitur tempus ordinariæ refectiois, per occultas, clandestinas, & furtivas comestiones aut potationes; dum quis vel ex Refectorio, vel ex horto, cellariâ &c. aliquid clam surripit, ut illud in occulto postea comedit. De quo vitio S. Basilius ait: *serm. de Abdicat. Cave, nè clandestinæ estationis peccatum incurras: etenim si in re parvâ supplantare te ille (Diabolus) poterit; sine dubio totâ te luctâ prostratum, vinculis postea arctissimè constrictum tenebit. Etenim multos ego novi, multis variisq; sæpè passionibus curatos: unum autem furtivum comedonem gulonemq; ex omnibus sanatum esse, nunquam novi; sed aut è societate continentis vita abstracti in sæculo perierunt; aut inter continentes delitescere conantes, diabolo voluptuosè militârunt: Nam mendaces tales sunt, ad jurandum pejerandumq; prompti, rebelles, pertinaces, clamosi, voratores, nugaces, delicati, querulosi, exploratores, curiosi, lucifugi, omnis honestatis adversarii voluntarii; quiq; ut gula vitium occultent, in plurima mala devolvuntur. Refert. Boverius in Chronico Capucinor. ad Annum Christi, 1592. Quod Venerabilis Pater Bartholomæus Cæsenas, Ordinis Superior, multos tyrones*
fur

furtivæ comestionis vitio laborantes ex Ordine ejecerit. Cùm verò Patres aliqui pro uno adolescente quodam rogarent, ut propter talentorum suorum excellentiam retineretur; Christus cum S. Francisco de nocte Cæsenati apparens, jussit, ut hunc quoque gulosum adolescentem ejiceret; eò quod vix possit fieri, ut, qui semel huic vitio addictus fuerit, denuò ab illo liberetur.

115. Quartum medium est, ut in cibos, dum inferuntur, non statim oculos conjiciamus; nec in eos jam appositos statim manibus involemus; neque etiam avidi simus, & nimis festini in comedendo: sed appetitum nostrum cohibentes à cibo apposito, prius cum Jobo suspiremus, antequàm comedamus; omnemque cibum in frustra minuta prius divisum, semper dentibus ita comminuamus, ut non nisi benè masticatus, & commansus in stomachum demittatur. Nisi enim cibus beneficio dentium sufficienter comminuetur; difficillimè postea concoquitur in stomacho: mala autem concoctio & imperfecta digestio parit cruditates: ex quibus deinde periculum creatur Castitati: Nam teste S. Hieronymo *Epist. ad Rustic. Monach. Cruditas parens libidinum est.* Ex parte corporis etiam innumera oriuntur morborum genera; juxta illud *Eccl. 37. Noli avidus esse in omnè epulatione; & non effundas te super omnem escam: in multis enim escis erit infirmitas.* Undè quod fenes edentuli tot morbis sint obnoxii; non ultimà causa est defectus sufficientis masticationis & commansio-

nis ciborum, dentibus, quibus ipsi communiter carent, perficiendæ.

116. Quintum medium mortificandi gulam est, ut extra tempus Refectionis ordinariæ nunquam immoremur cogitationibus de cibo aut potu: multò minùs sermonem instituamus de ciborum sapore, præparatione &c. Hæc enim omnia gentes & mancipia carnis inquirent, quorum Deus venter est. Virum autem Religiosum, qui paupertatem & continentiam professus est, summoperè dedecet, de cibo & potu miscere sermones; ostendere suum erga talem vel talem cibum affectum & appetitum; gloriari, & se jactare de ventris sui capacitate; jejunii Quadragesimalis tempore computare in colloquio dies vel hebdomadas, post quas rursùs carnis licebit vesci &c. Talis enim satis indicat, plus se curare saginam corporis & ventris, quàm puritatem mentis; contra illud Apostoli Rom. 13. *Carnis curam nè feceritis.*

Peiores verò sunt, qui propter cibum aut potum murmurant, & conqueruntur; socii facti gulonum illorum, qui Man cœleste fastidientes murmurârunt contra Moysen num. 11. dicentes: *Anima nostra arida est; nihil aliud respiciunt oculi nostri, nisi Man. Quis dabit nobis ad vescendum carnes? recordamur piscium, quos comedebamus in Agypto gratis: in mentem nobis veniunt cucumeres, & pepones, porriq;, & cepæ, & allia.* Propter quod etiam timere debent hujusmodi murmuratores in Monasteriis, nè fiant socii illorum in pœnâ, quorum imitatores facti sunt

sunt in murmuris culpâ. Legitur autem in eodem capite, quod Deus quidem illis dederit carnes cothurnicum; sed *adhuc carnes erant in dentibus eorum*; & *eccè furor Domini concitatus in populum, percussit eum plagâ magnâ nimis; vocatusque est ille locus sepulchra concupiscentia.* Sanè frater ille in vitâ Joannis Houthonis Londoniensis Carthusiæ Prioris, qui murmuravit propter pisciculos in mensâ appositos, dicens, malle se bufones, quàm ejus generis pisciculos manducâsse, satis durè & graviter luere debuit hoc suum murmur: Nam vix verba protulerat; & *eccè Deus bufonum copiam ei immisit; ut totum cellæ pavementum replerent.* Quocunq̄ue miser ibat, bufones pedissequos habebat; ita ut in mensâ ei assiderent, in ipsum discum insilerent, in lecto ei conthorales essent. Duravitq̄ue hæc plaga in Fratris murmuratoris cellâ per integrum Mensem; in hortulo autem vicino per tres Menses. Meritò igitur Statuta Canonici Ordinis Præmonstratensis. *Dist. 3. c. 3. n. 16.* triduanum hujusmodi murmuratoribus decernunt jejunium in pane & aquâ: & *ut ab illo genere cibi vel potûs, ratione cujus murmuraverunt, quadraginta diebus abstineant.*

§. 18.

Medium undecimum ad puritatem & teneritudinem conscientiae obtinendam est mortificatio Odoratūs

117. **Q**uamvis circa sensum *Olfactūs* seu *Odo- ratūs* possit alicui videri, non esse tantum periculum peccandi mortaliter; nisi cum quis ad finem mortaliter malum v. g. ad captandos illicitos amores odoriferis unguentis se perliniret. Nihilominus SS. Patres gravissimis universim verbis & sententiis perstringunt morem Clericorum & Monachorum, qui bene coram aliis olere affectant, tanquam puritatis interioris & Castitatis inimicum. S. Ephrem unguentum vocat *rem famineam*. S. Clemens Alexandrinus *lib. 2. pedagog. c. 8.* ait; *studium redolentiae esse hamum inertia, procul attrahentem libidinis faces; Et ex hoc inani studio à Sapi-entibus cognosci homines libidinosos.* In Concilio Oecumenico VII. Can. 16. jubentur puniri Episcopi illi, qui unguentis odoriferis utuntur. S. Cyrillus Hierosol. *Catechesi 12.* vult exterminari à vestibis *suffimentum, voluptatis inescativum.* S. Chrylostomus. *homil. 4. de Lazaro* ait: *Miles es spiritualis: talis autem miles non oblitur unguentis; nam ista cura est meretricis amoribus implicitorum, ac perditorum, scenicorum, mentisq; deplorata hominum. Te vero non oportet olere unguentum, sed spirare virtutem. Nihil immundius animā, quoties corpus*

pustalem habet fragrantiam: corporis enim ac vestium fragrantia arguit, intus latere animum graveolentem ac immundum. Quis enim præclarum aliquid aut bonæ frugis opinabitur de eo, qui spirat unguenta? verè Poeta:

Non benè semper olet, qui benè semper olet.

Et certè, si nihil mali aut periculi contineret hic unguentorum odoriferorum usus; nihilominus Religiosum virum, qui semper mortificationem Jesu Christi in corpore & carne suâ circumferre deberet, parùm decet, imò summo perè dedecet hujusmodi vanitas: Neque in totâ Antiquitate Religiosâ reperire est olfactoriola, aut balsamothecas: quia omnes nostri Majores timebant cenfuram S. Athanasii *lib. de Virginit.* dicentis, eos adhuc conjunctos esse sæculo, & pseudo-Ascetas appellandos, qui odoramentis gauderent.

§. 19.

Medium duodecimum ad puritatem & teneritudinem conscientie obtinendam est custodia Oris, & frænatio linguæ.

118. **N**Ecesitatem hujus mediî indicat Scriptura *Proverb. 13. Qui custodit os suum, custodit animam suam: qui autem inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala.* Et *Prov. 18.*

25

Mors

Mors & vita in manu lingue. Item Jacobi. 1. Sit omnis homo velox ad audiendum; tardus autem ad loquendum. Si quis autem putat, se Religiosum esse, non refranans linguam, hujus vana est Religio. Et 1. Petri 3. Qui vult vitam diligere, & dies videre bonos, coerceat linguam suam à malo. Lingua effrenis, & malè custodita nocet imprimis plurimum ipsi loquenti in suâ famâ, honore, bonis temporalibus, atque etiam in corpore; ita ut sæpius à suis inimicis capiatur in verbis & sermonibus, confundatur, & gravia damna incurrat. Undè Eccli. 20. dicitur: Cùm sapientiâ proferas responsum verum. Si est tibi intellectus, responde proximo tuo: Sin autem; Sit manus tua super os tuum; nè capiaris in verbo indisciplinato, & confundaris. Honor & gloria in sermone sensati: lingua verò imprudentis subversio est ipsius. Est odibilis, qui procax est ad loquendum. Et Eccli. 28. Aurum tuum & argentum tuum conflagra, verbis tuis facito stateram, & frenos ori tuo rectos, & attende, nè fortè labaris in linguâ, & cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi. Maximè verò solet multiloquium & garrulitas confundere loquentem in eo, quod animum illius ostendat fatuum, imprudentem, & stolidum; Sicut ait Scriptura Proverb. 11. Vir prudens tacebit. Proverb. 17. Stultus quoque si tacuerit, sapiens reputabitur. Proverb. 18. Qui prius respondet, quam audiat, stultum se esse demonstrat, & confusione dignum. Proverb. 29. Totum spiritum suum pro-

profert stultus. Vidisti hominem velocem ad loquendum? stultitia magis speranda est, quam illius correptio, Eccl. 5. In multis sermonibus invenitur stultitia, Eccl. 10. Stultus verba multiplicat, Eccl. 19. Est tacens: & ipse est prudens, Eccl. 20. Est tacens, qui invenitur sapiens: & est odibilis, qui procax est ad loquendum, Eccl. 21. Homo sapiens tacebit usq; ad tempus: lascivus autem & imprudens non servabunt tempus. In ore fatuorum cor illorum; & in corde sapientum os illorum. Unde Job. c. 13. amicis suis loquacibus ait: *utinam taceretis; ut putaremini esse sapientes.*

Secundo multiloquium & dicacitas nocet ipsi loquenti etiam quoad animam, & in spiritu: quia homo in loquendo immoderatus, & garrulus lædit frequenter animam suam. *In multiloquio non deerit peccatum,* ait Scriptura Proverb. 10. Et qui multis utitur verbis, lædet animam suam, Eccl. 20. Econtra qui custodit os suum, custodit Animam suam, Proverb. 13. Et qui custodit os suum, & linguam suam, custodit ab angustiis animam suam, Proverb. 21. Unde Christus Matth. 12. *Omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo, in die iudicii. Ex verbis enim tuis justificaberis; & ex verbis tuis condemnaberis.*

Tertiò lingua indomita & garrulitas nocet etiam plurimum aliis hominibus, tum præsentibus per convitia, maledicentiam, vaniloquia & turpiloquia: tum absentibus per detractionem, susurrationem &c. Est enim lingua *inquietum malum,*

malum, plena veneno mortifero. In ipsâ benedicimus Deum Patrem; & in ipsâ maledicimus homines, qui ad similitudinem Dei facti sunt. Ex ipso ore procedit benedictio, & maledictio. *Jacob. 3.* Et *Eccl. 28.* *Lingua tertia multas commovet, & dispersit illos de gente in gentem. Civitates muratas dirutum destruxit, & domos Magnatum effodit; virtutes populorum concidit, & gentes fortes dissolvit. Flagelli plaga livorem facit: plaga autem lingua comminuet ossa. Susurro & bilinguis maledictus: multos enim turbabit pacem habentes. Beatus, qui tectus est à lingua nequam.*

119. Porro tutissimum contra hæc linguæ mala remedium est taciturnitas, & strictum oris silentium. Sicut indicat Scriptura *Eccl. 19.* *Est tacens; & ipse est prudens. Eccl. 20.* *Est tacens, qui invenitur sapiens. Homo sapiens tacebit usq; ad tempus, Eccl. 5.* *Sint pauci sermones tui. Et Proverb. 11.* *Vir prudens tacebit.* Idem passim docent SS. Patres D. Bernardus de *Ordine vite* ait: *tutius est tacere, quam loqui.*

Quid opus est, ut properes periculum suscipere loquendo; cum tacendo possis esse tutior? Quam plures vidi loquendo incidisse peccatum; vix quemquam tacendo. Sapiens ergo est, qui novit tacere. Alliga sermonem tuum; ne luxuriet; ne lasciviat & in multiloquio peccata sibi colligat; sit restrictior, & ripis suis coerceretur: cito lutum colligit amnis exundans. S. Ephrem de vitâ spirituali monet: silentium cole: à multis enim te sordibus liberabit. Silentium
anima

anima tua lucem tuetur ; nec splendorem ejus
 tenebris obrui finit. Et de rectâ vita ratione :
 Silentium amplectamur ; ut cor mundum serve-
 mus ; Et templum , quod nobis commissum est ,
 à peccatorum corruptione integrum custodia-
 mus. Et S. Basilius serm. de Abdicat. Sit tibi
 taciturnitas in ore ; circumspectio in corde. Item
 in Regul. fus. interrogat. 13. Nisi peculiaris causa
 aliqua vel ad salutem animæ , vel ad operis ali-
 cujus , quod tunc in manibus sit , confectionem
 summè necessaria urgeat , tenendum assiduè usq̃
 silentium est , exceptâ videlicet Psalmorum mo-
 dulatione. Et Epist. ad Chilonem. Discip. Sis
 taciturni silentii observans , ac requietus ; non
 linguæ ad quidvis effutiendum incontinentis &
 exerta. Ad lites & contentiones nè esto pro-
 pensior. Concredita tibi arcana nè prodas un-
 quam , aut evulges. Ut verò non , tale quid
 facias ; Nè immodicus esto in sermone. S. Augu-
 stinus in Psalm. 88. Postquam varia linguæ
 mala retulisset , subdit : contra hac optimum re-
 medium est silentium. Et S. Laurentius Justi-
 nianus lib. de disciplina. c. 15. Post gravissima &
 multiplicia oris peccata recensita ait : Hæc omnia
 solâ taciturnitate vitantur. Additque , taci-
 turnitatem esse benè loquendi principium.
 Quod etiam confirmat S. Gregorius homil. 2. in
 Ezechiel. dicens : Ille loqui veraciter novit , qui
 prius benè tacere didicerit. Juxta B. Petrum
 Damianum Epist. 130. ad Agnetem imperatri-
 cem , custos justitiæ est silentium. Undè cum
 S. Arsenius peteret à Deo modum & rationem
 adipis-

adipiscendi salutem; Angelus eidem apparens ait: *si vis esse saluus, fuge, quiesce.* De Abbate Pambo refertur *in historia tripartita lib. 8. c. 1.* quod audiens illud *Psalm. 38. Dixi, custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea:* responderit suo Magistro: *sat est; reliqua audiam, cum illud complevero.* Cumque post multum temporis reversus interrogaretur, cur tamdiu emanisset? respondit: *nondum id, quod didici, perfeceram.* Atque hinc illud assecutus est persilentium, ut in morte dixerit: *In hanc horam non me poenitet alicujus verbi, quod dixerim;* ut testatur Palladius *in Lausiaca c. 10.* Rogatus olim Corilaus gentilis, cur Lycurgus Spartanis tam paucas leges dedisset, respondit, iis, qui tam parcè & parùm loquuntur, ut Spartani, vix ullis legibus opus esse. Scribit Alphonfus Rodericius *part. 2. tract. 2. c. 6.* virum quendam valdè Spiritualem, eruditum, & expertum dixisse, *ad totam domum Religiosam, imò & Religionem reformandã aliud non requiri, quàm quoad silentium illam reformare.* Propter quod Innocentius Papa III. cum Monasticum & Canonicum Ordinem reformare vellet, inter alia expressè præcepit, ut *in Oratorio, Refectorio, & dormitorio continuum silentium observetur: In claustris quoq; certis horis & locis secundum consuetudinem Monasterii laudabiliter observatã;* uti habetur *in c. cum ad Monasterium. 6. De Statu Monachorum & Canonicorum.* Et Innocentius Papa IV. *in Bulla Reformat. evulgata in Concilio Lugdunensi Anno 1245.* mandat, *ut silentium in locis & horis Statutis, ac laborum institutio Re-*
gula-

gularis, & disciplina Capituli studiosâ diligentia observentur. Quam postea constitutionem sub iisdem ferè terminis innovavit Alexander Papa IV. Anno Domini 1256. Similiter Patres Concilii Oxoniensis, quod celebratum fuit Anno Christi 1222. Jubent tam à Monachis, quam Canonicis Regularibus, & Monialibus silentium observari in temporibus & locis constitutis. Et merito præ cæteris urgetur silentium in Reformatione Status Religiosi: cum omnes Religionum Institutores illud ipsum tam severè præceperint in primâ foundatione. Notat enim Dionysius Carthusianus apud Rodericum supra c. 4 n. 1. quod omnes Religiosorum Ordinum fundatores inter reliquas observantias sanciverint hanc de silentio tanquam principalem, idque tanto cum rigore, ut aliqui transgressores per publicam disciplinam seu flagellationem statuerint castigandos. De primis Patribus Dominicanis scribit Theodoricus in vitâ S. Dominici apud Surium: pro servando silentio. quod Sacre Religionis quoddam fundament est, severa quadam exercebatur censura, cura Religiosa, & studium ingens, nisi enim grandis urgeret necessitas, aut ingens periculum immineret, nefas erat, silentium frangere. De Monachis B. Dominici Loricati scribit Petrus Damianus in ejus vitâ: Tenebant per totam hebdomadam districtâ censurâ silentium; quod die Dominicâ post vesperum solventes, habebant loquendi invicem usq; ad completionis officium libertatem. Quod sacer Ordo Carthusianorum adhuc in primo suo vigore

vigore persistat, una ex præcipuis causis est silentii rigidissima observatio, juxta illud tritum: *per tria: So, Si, Vi, Carthusia permanet in vi*, id est, per hæc tria, solitudinem, silentium, & visitationem permanet Carthusia in suo vigore. Hæc autem tam stricta silentii observatio introducta est à primis illius Ordinis Patribus per constitutionem, quæ publicam transgressoribus decernit flagellationem. Statuta Canonici Ordinis Præmonstratensis jam à primâ illius fundatione silentii fractionem multârunt per jejunium in pane & aquâ per integrum diem; uti testatur Adamus Præmonstratensis oculatus testis. Verbo: *Silentium est veluti Status Religiosi forma atq; substantia; non quia in illo situs est; sed quia sine illo penitus ejus profectus evanescit & perit*; ut inquit Jacobus Alvarez. *lib. 2. part. 2. Exercit. Spirit.* Ubi in Monasterio viget sollicita silentii observatio, illud non immeritò Paradisum appellaveris, in quo cuncta sanctitatem & devotionem spirare videntur; ita ut sæculares talem locum ingressi, exclamare cum Jacobo cogantur: *verè Dominus est in loco isto! non est hic aliud, nisi Domus Dei, & porta cæli*; ut inquit Alphonsus Rodericius *supra c. 6.*

120. Ad faciliorem verò silentii observantiam juvabit primò, si aures nostras diligentî curâ claudamus, & curiositatem nova cognoscendi vel audiendi compescamus. *Qui continere vult linguam; obstruat aures; ne multa audiat*; inquit Joannes Abbas *in prato Spirituali. c. 187.* Et Seneca *Epist. 105. Et quadam dulcedo*

do sermonis, qui irrepit, & blanditur; & non aliter quam ebrietas aut amor secreta producit: nemo quod audierit, tacebit. Secundò juvabit ad observationem silentii, si quis per aliquod tempus se planè cohibeat à loquendo, ac propterea contubernia garrulorum fugiat, & cubiculi secretum colat. *Discamus prius non loqui: ut postea ad loquendum ora referemus. Sileamus certo tempore*, ait S. Hieronymus in illud *Eccl. 3. Tempus loquendi, & tempus tacendi.* S. Gregorius Naziazenus orat. de silentio *Quadrag. Piorum virorum scriptis obtemperans, labia mea, quasi pessulo quodam obdidi. Cujus facti mei si causam quæris; idcirco à sermone prorsus abstinco, ut sermonibus meis moderari discam.* S. Basilii in *Reg. brevior. interrogat. 208.* dicit: *Novitiis necessarium esse perpetuum silentium; quousq; per illud & à vitio petulantia in dicendo sanentur; & in otio discere potuerint, quid, quando, & quomodo loqui oporteat.*

121. Secundum medium contra mala linguæ est, ut objectum colloquii nostri semper habeamus honestum, ædificatorium, & nulli sivè præsentis, sivè absentis noxium & perniciosum; juxta illud Apostoli *Ephes. 4. Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat; sed si quis bonus ad ædificationem; ut det gratiam audientibus.* Undè excludi debent à colloquio nostro imprimis sermones de rebus obscænis, absurdis, & scurrilibus; sicut monet idem Apostolus *Ephes. 5. Fornicatio & omnis immunditia nec nominetur in vobis; sicut decet Sanctos; aut turpitudine, aut stultitudo.*

R

tild-

riloquium, aut scurrilitas, que ad rem non per-
 tinet. Quò etiam spectant facetiæ seu joci il-
 liberales, verba nugatoria &c. S. Basilius in
 Constit. Monast. c. 13. Vitanda omnes omninò
 in sermone facetiæ & scurrilæ dicacitas. Siquidem
 fieri solet plerumq̃, ut qui se se in rebus istiusmo-
 di occupant, ò rectam rationem deserant; quippe
 cum ex eo illud fiat, ut animus ad ridicula diffun-
 datur, & in tacitâ secum cogitatione gravitatis
 severitatûq̃ nervos omnes elidat. Quin accidit
 sæpè numero, ut istiusmodi contagio sensim pro-
 serpens, postremò ad verborum turpitudinem,
 & absurdam atq̃ extremam obscenitatem dela-
 batur. Et in admonit. ad filium Spirit. Nec in mo-
 dum parvuli jocari velis assidue: quia non conve-
 nit ei, qui ad perfectionem nititur, jocari ut par-
 vulus. Jocus remissam efficit animam & negli-
 gentem erga Dei præcepta. Non ergò te delectet
 puerilis jocus; non te solvant in risum verba ina-
 nia. Item in animadvers. adversus Canonicas de-
 linquentes. Quacungq̃ scurrilitatem in sermone
 adhibuerit, aut immodestum risum, hebdomadam
 unam segregator. Et serm. 2. de instit. Monach.
 sermo inutilis, & quæ è familiaribus & mutuis con-
 gressionibus mentis importuna nasci solet distra-
 ctio, prorsus exterminantur. At si quid ad ani-
 marum ædificationem utile sit, de hoc tantummo-
 dò sermo habeatur. Denique serm. de Abdicat.
 Inutiles qui habeantur sermones, tu magnoperè nè
 attendito; sed si quæ ex divinis litteris ad salutem
 animæ pertinentia memorari audieris; tum verò
 ad ea audienda doceto te intellectus & scientiâ præ-
 ditum.

*ditum. Acerba gustata tibi ea sunt, quaecumq; de mundanis rebus memorentur: contraq; savis mel-
lis similia, qua à pietatis colentibus viris narren-
tur. Scilicet inter seculares, nuga, nuga sunt; in ore sacerdotis & Religiosi blasphemia. Consecrasti os tuum Evangelio, & laudi divinæ: talibus nugis illud jam aperire illicitum; assuescere sacrilegium est; ut inquit S. Bernardus lib. 2. Considerat. ad Eugenium.*

Deinde debent excludi à colloquiis nostris sermones detractorii, qui lædunt famam proximæ absentis; calumniatorii, seu convitiatorii, qui tendunt in dehonorationem & injuriam proximi præsentis; contentiosi, qui disturbant charitatem; susurratorii, qui dissolvunt amicitias, & seminant discordias; mordaces & aculeati, quæ subinde quidem proferuntur cum gratiâ, lepore, & risu aliquorum adstantium; attamen illos, in quos dicuntur, summoperè pungunt, mordent, exacerbant, vel contristant, & occulto interius vulnere cruentant; adeoque tum charitati tum Justitiæ adversantur; ipsique colloquiorum fini & scopo, qui est animorum à rebus seriis & molestis relevatio, exhilaratio, & recreatio, directè contrariantur, si quidem per hujusmodi aculeata & mordacia dicteria animi eorum, qui tanguntur, non exhilarantur; sed exacerbantur, & ad bilem seu indignationem irritantur; aut contristantur; ita ut cum majori afflictione à colloquio discedant, quam accesserint.

Præterea excludendi sunt à colloquiis nostris

R 2 ser.

fermones de objectis vanis, inutilibus, mundanis, & futilibus. De quibus S. Basilius in *Constit. Monast. c. 12.* Verborum ea, opinor, utilitas erit, si aut de virtute differatur; aut si ad rei alicujus, quae facienda instat, urgeatq; usum sermo accommodetur; aut etiam deniq; ad audientium edificationem referatur. Qui autem in alio quovis genere sermones versantur, ij rejicitanquam supervacanei ac inutiles debent. Et S. Ephrem de *vitâ Spirit.* Qui ad saeculi vitam propensi sunt, sermones spirituales audire contemnunt; & eos, qui de illis loquuntur, interpellant. Tu verò inutilibus sermonibus contemptis, in spiritualibus insiste; ut te Dei memoria nunquam deserat. S. Bernardus in *Apolog. ad Guilielm. Abbatem* valdè deplorat morem & consuetudinem aliquorum Religiosorum sui ævi, qui in colloquiis suis non nisi vana & nugae tractabant: O quantum, ait, distamus ab his, qui in diebus Antonii extiterè Monachi! siquidem illi, cum se invicem per tempus ex charitate reviserent, tantâ aviditate abinvicem panem animarum percipiebant, ut corporis cibum penitus obliti, diem plerumq; totum jejunis ventribus, sed non mentibus transigerent. Nobis autem convenientibus in unum, jam non est Dominicam cœnam manducare: panem scilicet caelestem nemo est, qui requirat, nemo qui tribuat; nihil de scripturis, nihil de salute agitur animarum: sed nugæ, & risus, & verba proferruntur in ventum. Quapropter monet in *form. S. vitæ*: Cum loqueris; verba tua sint rara, vera, ponderosa, ac de Deo. Si secularis loquitur tecum,

cum, ac vana proponit; quam citissimè potes, succide sermonem; & transfer te ad ea, quæ Dei sunt: Nam qui de terrâ est, non mirum, si de terrâ loquatur: sed qui profitetur se esse cælestem, loquâ debet de cælo, & circumcidere verba terrena.

122. Tertium medium contra linguæ mala est, ut semper, dum loquendi tempus est, antecedenter maturè expendamus ipsam rem, de quâ loqui volumus; verba, quibus eam exprimere; Et modum, quo eam proferre in medium volumus. Sicut monet S. Scriptura Eccle. 5. Nè temerè quid loquaris; neq; cor tuum sit velox ad proferendum sermonem. Et Eccli. 4. Noli citatus esse in linguâ tuâ. Item Eccli. 20. Cum sapientiâ proferas responsum verum. Si est tibi intellectus, responde proximo tuo: sin autem: sit manus tua super os tuum; nè capiaris in verbo indisciplinato. Et Eccli. 28. Aurum tuum & argentum tuum conflat, & verbis tuis facito stateram. Denique Proverb. 13. Qui inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala. Tradunt Phyci, duas in linguâ principales reperiri venas; quarum una ad cor descendit; altera ad cerebrum ascendit: ut author Naturæ Deus nos admoneret, quod locuturi seu verbum aliquod prolaturi, debeamus, cum veritate præviâ consideratione, & plenâ rationis advertentiâ loqui, trutinantes prius & ponderantes apud nos ipsos, quid, qualiter coram quibus & an loco ac tempori convenienter loquamur. *Diu antè considera, quod loquendum est; & adhuc tacens provide: nè quid dixisse pœniteat. Verba tua*

ponderet cogitatio; & lingua officium animi libra
dispenset; inquit S. Hieronymus *Epist. ad Celan-
tiam*. Communis etiam SS. Augustini, Bernar-
di, Bonaventuræ, & aliorum sententia est,
quod omne verbum debeat prius venire ad li-
mam, quam ad linguam: Et quod tam circum-
specti ac parci debeamus esse in aperiendo ore
ad loquendum; quam parcus & invitus solet
esse avarus aliquis in aperiendâ crumenâ ad
dandum. Item sicut homo studiosus sanitatis
conservandæ & sobrietatis, nihil cibi per os in
stomachum demittit, nisi benè mansum prius
& dentibus minutim concisum; ita nos ver-
bum nullum emittamus ex ore & proferamus,
nisi benè ruminatum & ex omni parte conside-
ratum.

123. Quartum medium est, ut tempus aptum
& opportunum ad loquendum adservemus. Est
enim *tempus loquendi Eccl. 3*. Sæpè dicitur ali-
quid sine fructu, imò cum audientium damno
& subversione; quia dicitur tempore non oppor-
tuno; sicut videmus in ebriis, vehementer
iratis, aut aliâ passione præoccupatis; apud
quos monita saluberrima frustrantur effectu &
fine. Undè *Proverb. 25*. dicitur: *Mala aurea
in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tem-
pore suo* Et *Eccl. 20*. *Est tacens, sciens tem-
pus aptum. Homo sapiens tacebit usq; ad tem-
pus: lascivus autem & imprudens non servabunt
tempus. Ex ore fatui reprobabitur parabola:
non enim dicit illam in tempore suo.* Item *Eccl.
22*. *Musica in luctu, importuna narratio. Im-
pruden-*

prudenter ergo & fatuè agunt, qui eo tempore, quo seria veniunt tractanda, proferunt ludicra & jocos; aut qui loquuntur & respondent antequàm alius suum sermonem finiverit, & mentis suæ conceptum sufficienter declaraverit; sicut dicitur *Proverb. 18.* *Qui prius respondet, quàm audiat, stultum se esse demonstrat, & confusione dignum.* Et *Eccli. 11.* *Priusquàm audias, nè respondeas verbum: & in medio sermonum nè adicias loqui.*

124. Quintum medium est, ut fervemus in loquendo modum convenientem, v. g. ut Religiosus loquatur voce submissâ; verbis paucis & parcis; verecundè; humiliter; non festinanter & linguâ præcipiti, sed cum moderatâ gravitate, vox non sit petulans, non affectata, non fracta, nihil fœmineum sonans, sed formam quandam ac succum virilem reservans; non etiam agrestis, inurbana, rustica: uti enim molliculum aut infractum vocis sonum non probo; ita neq; agrestem & rusticum; inquit S. Bernardus *lib. de Ordine vita.* Addit S. Bonaventura *in speculo disciplin. part. 4. c. 5.* Homini Religioso attendendum esse, ut inter loquendum nulli ridiculi oris gestus efformentur; labia indecorè non hient, aut comprimantur; nihil in oculis torvum appareat; sed facies loquentis sit serena, frons explicata, vultus hilaritatem spiret; nasus non corrugetur; caput in utramque partem non jacteretur; nec manus suâ agitatione plus loquantur quàm lingua; ex oculis nulla animi latentis signa colligantur; nihil etiam digi-

tis exprimatur; Homo enim *Apostata* & *vir inutilis* graditur ore perverso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur. *Proverb. 6. Et annuens oculis fabricat iniqua. Eccli. 27.* Verbo: tot observandæ sunt inter loquendum conditiones, Regulæ & circumstantiæ, ut merito dixerit S. *Jacobus c. 1. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir.* Et *Alphonsus Rodericus part. 2. De Exercit. Perfect. tract. c. 8. n. 10.* miraculi loco habendum esse censeat, si quis in loquendo non impringat. Propter quod Scriptura & SS. Patres *silentium & taciturnitatem* tantis encomiis extollunt, tanquam securissimum asyllum & fortissimum propugnaculum contra universa lingua mala & incommoda; sine quo homo innumeris se exponit periculis: *ubi enim non est taciturnitas, ibi homo de facili ab adversario superatur;* inquit *Albertus Magnus lib. de Virtut. c. 31. quia sicut urbs patens, & absq. murorum ambitu; ita vir, qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum. Proverb. 25.*

CAPUT II.

De secundo Novitiorum munere & officio.

125. **E**xprimit & describit hoc Propheta *Regius Psalm. 33. & Psalm. 36.* duobus hinc verbis: *fac bonum.* Et *Isaias c. 1. Discite bene facere.* Pluribus verò S. *Paulus Rom. 6. Exhibete vos Deo tanquam ex mortuis viventes;* &
mem-